

Bundel - Vergadering Algemeen Bestuur Laborijn van 8 juli 2022

- 1 Opening (aanwijzing van de DB leden, de (vice)voorzitter en leden auditcommissie)
 - [Advies inrichting bestuur en auditcommissie.docx](#)
 - [Kennisgeving inzake aanwijzing AB leden Aalten.pdf](#)
 - [Afvaardiging bestuurders Montferland tbv Algemeen Bestuur Laborijn.pdf](#)
- 2 Vaststelling van de agenda
- 3 Vaststelling van het verslag van de vorige vergadering
 - [AB 20211712.docx](#)
- 4 Mededelingen/Ingekomen stukken
 - 4.1 Proces huisvesting
 - [Memo huisvesting AB.docx](#)
 - 4.2 Gemeenschappelijke toezichtskader 2022 gemeenschappelijke regelingen
 - [Brief Prov. inzake toezichtskader 2022.pdf](#)
 - [Bijlage bij brief toezichtskader.PDF](#)
 - 4.3 Auditverslag over het archief
 - [2022-U-0020 Laborijn auditverslag 2021.pdf](#)
 - [DB reactie nav auditverslag archief.pdf](#)
 - [Plan van aanpak nav Archiefinspectie.xlsx](#)
- 5 Besluitvorming
 - 5.a Jaarverslag/jaarrekening 2021 inclusief het verslag van de accountant 2021
 - [174001 Jaarrekening 2021 Laborijn \(gewaarmerkt\).pdf](#)
 - [174001 Controleverklaring jaarrekening 2021 Laborijn \(w.g.\).pdf](#)
 - [Advies auditcommissie bij jaarstukken 2021 aan DB en AB.docx](#)
 - [174001 Accountantsverslag 2021 Laborijn \(w.g.\).pdf](#)
 - [def verslag auditcie 31 maart 2022.docx](#)
 - [Directie reactie Laborijn op accountantsverslag 2021 d.d. 28-03-2022.pdf](#)
 - 5.b Begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026
 - [Aanbiedingsbrief begroting 2023 DB aan AB.docx](#)
 - [20220608 Begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026.pdf](#)
 - 5.c Controleprotocol 2022 inclusief het normenkader 2022
 - [Advies DB aan AB inzake Controle protocol.docx](#)
 - [Controleprotocol 2022 .docx](#)
 - 5.d Gunningsbesluit accountantsdienstverlening
 - [20220807 AB voorstel benoeming accountant 2022-2024.docx](#)
 - [Brief voorgenomen gunningbeslissing afwijzing Baker Tilly.pdf](#)
 - [Brief voorgenomen gunning accountantsdiensten Stolwijk Kelderman.pdf](#)
- 6 Rondvraag
- 7 Sluiting

Aan: Algemeen Bestuur Laborijn
Van: De secretaris
Betreeft: Samenstelling AB, DB, aanwijzing van de (vice)voorzitter en de leden van de auditcommissie
Datum: 8 juli 2022

Aanleiding

Binnen de deelnemende gemeenten zijn de processen van collegevorming afgerond en zijn de collegeleden aangewezen die zitting nemen in het Algemeen Bestuur van Laborijn. In vervolg daarop kan en moet het Algemeen Bestuur van Laborijn overgaan tot aanwijzing van de leden van het Dagelijks Bestuur, de (plaatsvervangend)voorzitter en de leden van de auditcommissie.

Algemeen Bestuur

artikel 6: Aanwijzing leden

1. De colleges wijzen uit hun midden ieder twee leden van het algemeen bestuur aan.
2. De colleges kunnen voor ieder lid tevens één plaatsvervangend lid uit hun midden aanwijzen, dat het lid bij verhindering of ontstentenis vervangt. Hetgeen in deze regeling is bepaald ten aanzien van een lid van het algemeen bestuur is van overeenkomstige toepassing op het plaatsvervangend lid, tenzij de regeling anders bepaalt.

Voor het Algemeen Bestuur zijn aangewezen:

Namens het college van Aalten:

1. De heer J. Wikkerink, tevens beoogd DB lid. Plaatsvervanger is de heer H. te Lindert.
2. De heer T. Kok. Plaatsvervanger is de heer E. Groters.

Namens het college van Doetinchem:

1. De heer J. Huizinga, tevens beoogd DB lid. Plaatsvervanger is de heer H. Dales.
2. De heer P. Moors. Plaatsvervanger is de heer H. Dales.

Namens het college van Montferland:

1. Mevrouw I. Wolsing, tevens beoogd DB lid. Plaatsvervanger is de heer H. Groote.
2. Mevrouw J. Derksen. Plaatsvervanger is de heer H. Groote.

Dagelijks Bestuur

Artikel 13: Samenstelling en aanwijzing leden

1. Het dagelijks bestuur bestaat ten minste uit de voorzitter en twee andere door het algemeen bestuur aan te wijzen leden, met inachtneming van artikel 14, derde lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
2. Het algemeen bestuur wijst uit zijn midden een lid of leden van het dagelijks bestuur aan en kan een lid van buiten de kring van het algemeen bestuur aanwijzen.

3. In aanvulling op het eerste en tweede lid geldt dat te allen tijde in ieder geval zowel een lid van het algemeen bestuur dat is aangewezen door het college van Aalten en een lid dat is aangewezen door het college van Doetinchem worden aangewezen in het dagelijks bestuur.
4. Het lidmaatschap van het dagelijks bestuur eindigt van rechtswege, zodra men ophoudt lid te zijn van het algemeen bestuur of de termijn van aanwijzing van het lid van buiten de kring van het algemeen bestuur eindigt.

Het aftredend dagelijks bestuur bestaat uit drie leden die in hun gemeente portefeuillehouder werk en inkomen zijn. Er is geen extern lid aangewezen. Met drie leden voldoet het DB aan het bepaalde in artikel 14, lid 3 Wgr, namelijk dat de leden van het DB nimmer de meerderheid van het AB mogen uitmaken.

De voorzitter

Artikel 17: Aanwijzing

1. De voorzitter wordt door en uit het algemeen bestuur aangewezen.
2. Uit de overige leden van het dagelijks bestuur, bedoeld in artikel 13, eerste lid, worden een of meerdere plaatsvervangend voorzitters aangewezen.

De (plaatsvervangend)voorzitter is voorzitter van het AB en DB. Als zodanig tekent hij alle stukken en vertegenwoordigt hij Laborijn in en buiten rechte.

Auditcommissie

Artikel 3 Samenstelling

1. De commissie bestaat uit twee leden van het algemeen bestuur.
2. De leden worden door het algemeen bestuur benoemd en ontslagen.
3. Een lid mag zich laten vervangen door een lid van het algemeen bestuur.
4. De zittingsperiode van de leden eindigt wanneer zij ophouden bestuurslid te zijn.
5. In tussentijds ontstane vacatures wordt zo snel mogelijk voorzien.
6. De algemeen directeur en de concerncontroller van Laborijn nemen als vaste adviseurs deel aan de vergaderingen.

De auditcommissie ondersteunt het AB in zijn financiële taken en verantwoordelijkheden. De samenstelling van de commissie bestaat bij voorkeur uit een DB lid en een AB lid die niet tevens DB lid is.

Advies

- Kennisnemen van de aanwijzing van de leden van het Algemeen Bestuur en hun plaatsvervangers;
- De heren J. Wikkerink en J. Huizinga en mevrouw I. Wolsing aanwijzen voor het Dagelijks Bestuur;
- De heer J. Huizinga aanwijzen als voorzitter en de heer J. Wikkerink aanwijzen als plaatsvervangend voorzitter;
- De heer J. Wikkerink en mevrouw J. Derksen aanwijzen als leden van de auditcommissie.

Aldus besloten door het Algemeen Bestuur van Laborijn op 8 juli 2022

De secretaris
J. Spruit

De voorzitter
drs. E.J. Huizinga MBA

INGEKOMEN

27 JUN 2022

Laborijn
Postbus 236
7000 AE DOETINCHEM

Postbus 119
7120 AC Aalten

T (0543) 49 33 33
E gemeente@aalten.nl

www.aalten.nl

Aalten : 22 juni 2022
Verzonden : 23 JUNI 2022
Zaaknummer : Z122/14356
Bijlage(n) :
Uw kenmerk :
Telefoonnummer : (0543) 49 33 33
Beh. ambtenaar : de heer H.R.J. Visser
Onderwerp : Aanwijzing leden algemeen bestuur

Geacht bestuur

Het college van burgemeester en wethouders van Aalten heeft in zijn vergadering van 14 juni 2022 als lid van uw algemeen bestuur aangewezen de wethouders J.C. Wikkerink en T.M.M. Kok en als hun resp. plaatsvervangers de wethouders A.J. te Lindert en H.J. Groters.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Namens burgemeester en wethouders van de gemeente Aalten

de heer H.R.J. Visser
Afdeling Sociaal Domein
Team Zorg

Van: Gerd van Leeuwen <g.vanleeuwen@montferland.info>
Verzonden: woensdag 29 juni 2022 09:35
Aan: Hendriksen, Michel
Onderwerp: Afvaardiging bestuurders Montferland tbv Algemeen Bestuur Laborijn

Beste Michel,

Zoals zojuist telefonisch aangekondigd deel ik je het volgende mee. Bij besluit van het college van burgemeester en wethouders van 14 juni 2022, zijn de volgende bestuurders aangewezen als lid / plv. lid van het Algemeen Bestuur van Laborijn:

- **mevrouw I.T.J.M. (Ingrid) Wolsing (wethouder), lid**
 - E. ingrid.wolsing@montferland.info
 - E. Bestuurssecretaresse: secretariaat@montferland.info
- **mevrouw J.A.M. (Jeanette) Derksen (wethouder), lid**
 - E. j.derksen@montferland.info
 - E. Bestuurssecretaresse: secretariaat@montferland.info
- **de heer H.J. (Henk) Groote (wethouder), plaatsvervangend lid** (voor beide hiervoor genoemde leden)
 - E. h.groote@montferland.info
 - E. Bestuurssecretaresse: secretariaat@montferland.info

Ik hoop je hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groeten,

Gerd van Leeuwen,
bestuursadviseur - Staf
aanwezig: ma. wo. do. en vr.

Gemeente Montferland
Bergvredestraat 10
6942 GK Didam
T. (0316) 291 311
www.montferland.info

Wij werken, daar waar mogelijk, digitaal. Dit betekent dat we uw correspondentie het liefst digitaal ontvangen en beantwoorden.

Overleg: **Algemeen Bestuur Laborijn**
Datum: **17 december 2021 via teams**

Aanwezig:

de heer J.C. Wikkerink	: Lid AB/DB, wethouder gemeente Aalten
de heer T.M.M. Kok	: Lid AB, wethouder gemeente Aalten
de heer E.J. Huizinga	: Voorzitter AB/DB, wethouder gemeente Doetinchem
de heer F.H.T. Langeveld	: Lid AB, wethouder gemeente Doetinchem
de heer M.G.E. Som	: Lid AB/DB, wethouder gemeente Montferland
mevrouw G.J.M. Mijnen	: Lid AB, wethouder gemeente Montferland
de heer J. Spruit	: Wnd. Algemeen directeur Laborijn (secretaris)
mevrouw L. Ansems	: Wnd. adjunct-directeur Laborijn
mevrouw A. Nieuwenhuizen	: Manager personeel, organisatie en ondersteuning
de heer M. Hendriksen	: Juridisch beleidsadviseur Laborijn (verslag)

1. Opening en vaststelling van de agenda

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen, waaronder de toehoorders, van harte welkom. Hij merkt op dat het goed gaat met Laborijn. Dat is naar zijn mening deels te danken aan de situatie op de arbeidsmarkt en deels aan de aanpak van Laborijn. Steeds meer mensen vinden betaald werk, waaronder parttime werk en het aantal detacheringen vanuit de WSW neemt gestaag toe. Daarnaast is Laborijn drukdoende met de voorbereiding op de uitvoering van de nieuwe Wet inburgering per 1 januari. De voorzitter spreekt zijn complimenten uit naar het personeel van Laborijn. Hij richt zich daarbij in het bijzonder tot mevrouw Ansems en de heer Spruit voor de wijze waarop zij invulling geven aan hun waarnemerstaak. Vooruitkijkend wijst de voorzitter op de ontwikkelingen met betrekking tot de huisvesting en de werving van een nieuwe directeur. De heer Kok merkt op dat ook het dagelijks bestuur goed werk levert. Hij vraagt de voorzitter of er al zicht is op de impact van het regeerakkoord.

De voorzitter antwoordt dat die analyse nog niet is gemaakt. Hij constateert dat in het regeerakkoord wel een aantal zaken zijn benoemd, waar Laborijn al op vooruitloopt, zoals de regeling parttime werk en het project simpel switchen. Daarnaast wijst de voorzitter op de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regeling in verband het versterken van de democratische legitimatie.

De voorzitter constateert dat inmiddels alle leden aanwezig zijn en stelt voor de vergadering voort te zetten overeenkomstig de agenda. De leden stemmen hiermee in.

2. Vaststellen van het verslag van de vorige vergadering

Er zijn geen opmerkingen naar aanleiding van het verslag van de vergadering van 7 september 2021 en het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

3. Mededelingen

De voorzitter deelt mee dat er op initiatief van de gemeente Aalten in het ondernemerssteunpunt gesprekken worden gevoerd met ondernemers die nog steeds door de coronamaatregelen worden geraakt. Er wordt gekeken of de nog resterende Tozo en Tonk middelen daarvoor ingezet kunnen worden. Dit vanuit een nog op te zetten vangnet voor ondernemers. Met betrekking tot de wetswijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen deelt de voorzitter mee dat de wijziging beoogt de positie van de raden te versterken. Er volgt nog nadere informatie vanuit Laborijn.

3.a Brief van de provincie Gelderland in reactie op de begroting van Laborijn 2022

De brief van de provincie, waarin wordt meegedeeld dat Laborijn voor het jaar 2022 onder repressief toezicht staat, wordt voor kennisgeving aangenomen.

3.b Huisvesting Laborijn

De heer Kok, voorzitter van de stuurgroep huisvesting, geeft aan de hand van een presentatie een toelichting op het proces om te komen tot passende huisvesting voor Laborijn.

De huidige huisvesting voldoet niet meer aan de eisen van wet- en regelgeving en ook niet aan de ambitie van Laborijn. Er is goed gekeken hoe Laborijn er nu voorstaat, waar Laborijn naar toe wil en wat daarvoor nodig is. Dat heeft geresulteerd in een huisvestingplan. Het plan is op managementniveau breed besproken. Daarbij is gekeken naar de wensen en de visie en zijn diverse alternatieven in beeld gebracht. Vervolgens is er een afwegingskader opgesteld om de verschillende alternatieven te wegen. De visie en de wensen zijn vertaald in vijf hoofdthema's: Uitnodigend, transparant, multifunctioneel, duurzaam en inclusief. Deze hoofdthema's worden door de heer Kok nader toegelicht. Naast deze aspecten is ook gekeken naar de bereikbaarheid, de kwalitatieve en kwantitatieve ruimtebehoefte, de financiën en de tijdsplanning. Er zijn in de periode van mei tot en met juli drie alternatieven onderzocht: aanpassen bestaande huisvesting, verhuizen naar een bestaand gebouw en realiseren van nieuwbouw. De scores, op basis van het afwegingskader, zijn in de presentatie in kleuren in beeld gebracht. Uiteindelijk scoort nieuwbouw in het totale afwegingskader het hoogst. Daarbij is ook gekeken naar de risico's, de impact van de risico's en de maatregel om kans op risico's te beperken. Met betrekking tot het aanpassen van de bestaande huisvesting wijst de heer Kok erop dat er veel tijdelijke aanpassingen nodig zullen zijn. De energiekosten zijn dermate hoog dat er intensieve maatregelen getroffen moeten worden om aan de huidige (milieu) wetgeving te voldoen. Verhuizen naar een bestaand gebouw is geen optie, omdat er geen geschikt pand aanwezig is. Dit alternatief wordt ook niet verder onderzocht.

Uiteindelijk blijkt dat het realiseren van nieuwbouw op basis van de financiële kerngetallen voordeliger is dan het aanpassen van de bestaande huisvesting. Nieuwbouw sluit aan op het afwegingskader. Resumerend merkt hij op dat:

- De huidige huisvesting niet voldoet aan de gewenste dienstverlening. Intensieve maatregelen zijn noodzakelijk;
- Aanpassing van het huidige pand (te) kostbaar is door de staat van het gebouw, de milieu- en duurzaamheidseisen. Omslachtig door de gefaseerde uitvoering;
- Bestaande panden die (met ingrepen) aansluiten bij het afwegingskader er niet zijn;
- Nieuwbouw vanuit financieel perspectief de beste keuze lijkt te zijn, afhankelijk van de kavelprijs en de beschikbaarheid.

Dit alles heeft ertoe geleid dat het dagelijks bestuur vorige week aan de stuurgroep opdracht heeft gegeven voor het uitwerken van de businesscase voor het alternatief nieuwbouw op de beschikbare kavels. Daartoe zullen verkennende gesprekken worden gevoerd met kaveleigenaren over de prijs en de beschikbaarheid. Het afwegingskader wordt daarmee aangevuld. Het dagelijks bestuur hecht er veel waarde aan om steun te krijgen van het algemeen bestuur voor het proces dat nu doorlopen wordt. Naar aanleiding van de presentatie merkt mevrouw Mijnen op dat Laborijn, mede gelet op de doelgroep, op een ideale plek is gehuisvest. Zij veronderstelt dat vergelijkbare kavels niet zomaar beschikbaar zijn en vraagt of er wordt overwogen om de huisvesting op de huidige locatie te realiseren. De heer Kok antwoordt dat bouw op de huidige locatie zeker een optie is. Er zijn echter ook kavels in lijn met de huidige kavel. Beide alternatieven worden onderzocht. De heer Langeveld vraagt welk tijdpad er wordt gelopen. De heer Kok antwoordt dat dit jaar de keuze voor de te onderzoeken varianten duidelijk moet zijn. Daarna ontstaat er een afhankelijkheid van met name kaveleigenaren. Het is echter de bedoeling om voor de zomer een definitief besluit voor te leggen. Daarvoor worden nu al oriënterende gesprekken gevoerd met diverse partijen. Bij voldoende steun van het algemeen bestuur zullen de gesprekken worden geïntensiveerd.

De heer Langeveld merkt op dat er vanuit Doetinchem steun is voor de voorgestelde lijn. Mevrouw Mijnen geeft aan dat dat ook geldt voor Montferland, mits ook de huidige locatie in beeld is. De heer Wikkerink deelt mee op dat de voorgestelde lijn ook vanuit Aalten wordt ondersteund.

De voorzitter bedankt de heer Kok voor zijn uitgebreide toelichting en wenst de stuurgroep, waarin hij zelf ook deelneemt, veel succes bij het vervolg.

4. Besluitvorming

4.a Advies inzake aanbesteding accountantsdiensten

De voorzitter merkt op dat Laborijn erg tevreden is met de huidige accountant maar er niet aan ontkomt om de accountantsdiensten opnieuw aan te besteden.

De leden van het algemeen bestuur besluiten conform het advies, waarbij het dagelijks bestuur opdracht wordt verleend om de Europese aanbesteding voor de accountantsdiensten in gang te zetten.

4.b Voorstel tot wijziging van het besluit mandaat directeur 2019

Het algemeen bestuur stemt in met het wijzigingsbesluit. Deze zal op de gebruikelijke wijze worden bekend gemaakt.

4.c Advies inzake dienstverlening aan Doetinchem met betrekking tot de bijzondere bijstand

Het algemeen bestuur stemt in met het advies waarbij Laborijn voor de gemeente Doetinchem de uitvoering van de taak terugvordering en inning bijzondere bijstand in mandaat uitvoert.

5. Bespreking

5.a Managementletter

De heer Som wijst erop dat hij samen met de heer Wikkerink vanuit de auditcommissie de stukken voor het dagelijks bestuur heeft voorbereid. Naar zijn mening spreken de stukken voor zich en kan een nadere toelichting, tenzij er specifieke vragen zijn, achterwege blijven. In aanvulling merkt de heer Spruit op dat in de controle naast de normale onderwerpen ook specifiek is gekeken naar de onderwerpen ICT en weerstandsvermogen. Kern van de managementletter is dat Laborijn op orde en in control is. Tegelijkertijd zijn er ook aanbevelingen. Deze zijn omgezet in een aantal acties en weggezet in een planning waarin deze acties worden uitgevoerd. De heer Kok vraagt welke risico's Laborijn loopt in verband met de onrechtmatige contracten. De heer Spruit merkt op dat de onrechtmatigheden bekend zijn en dat er beheersmaatregelen zijn getroffen. Daarmee zijn echter de onrechtmatigheden nog niet opgelost. Of Laborijn onder de tolerantiegrens blijft is nog niet duidelijk. De heer Langeveld vraagt of er iets meer te zeggen valt over het advies om de dossiers te digitaliseren. Dit in verband met de inspanning die daarmee gemoeid is. De heer Spruit antwoordt dat Laborijn vanuit het verleden een omvangrijk archief heeft meegekregen. De digitalisering ervan zal stapsgewijs worden uitgevoerd. Daarbij wil Laborijn voldoen aan de criteria, maar wel op een wijze dat het voor Laborijn behapbaar is. Er wordt uitgegaan van een termijn van twee jaar. Naar aanleiding van de vraag van de heer Kok merkt de heer Wikkerink op dat de onrechtmatigheden in de contracten, omdat er niet is aanbesteed, al meerdere jaren speelt. In de gesprekken met de accountant heeft hij niet de indruk gekregen dat dit gaat leiden tot een niet goedkeurende verklaring. Er is eerder sprake van een reminder aan Laborijn. Mevrouw Ansems vult aan dat de aanbesteding voor de schoonmaak is afgerond en dat dit contract vanaf volgend jaar niet meer op de lijst zal staan. Ten aanzien van het vervoer is een aanbesteding in voorbereiding.

Het algemeen bestuur stemt in met de voorgestelde acties.

5.b 2^e begrotingswijziging 2021

Na een korte toelichting door de heer Spruit besluit het algemeen bestuur de 2^e begrotingswijziging 2021 conform het ontwerp vast te stellen.

6. Rondvraag

Van de rondvraag wordt geen gebruik gemaakt.

7. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter de vergadering.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 8 juli 2022

De secretaris

De voorzitter

J. Spruit

drs. E.J. Huizinga MBA

MEMO Proces huisvesting

Aan: Algemeen Bestuur Laborijn
Van: Dagelijks Bestuur
Betreft: Proces huisvesting
Datum: 8 juli 2022

In uw vergadering van 17 december 2021 hebben wij u geïnformeerd over het proces om te komen tot passende huisvesting voor Laborijn. Als Algemeen Bestuur van Laborijn heeft u ingestemd met de lijn voor het uitwerken van een businesscase gericht op nieuwbouw op beschikbare kavels, waaronder de huidige eigen kavel.

De afgelopen maanden zijn er vanuit de stuurgroep 'huisvesting' meerdere verkennende gesprekken gevoerd met eigenaren van kavels die voldoen aan het geformuleerde afwegingskader voor de realisatie van nieuwbouw.

Daarnaast hebben wij, los van de definitieve kavelkeuze, voorbereidingen getroffen om te komen tot de keuze voor een architect en een aannemer en hebben wij gekozen voor de organisatie van een bouwteam.

Ook zijn er actief ambtelijke en bestuurlijke gesprekken gevoerd met de gemeente Doetinchem en overige stakeholders. Daarbij stond de (toekomstige) functionaliteit en de inrichting van het Stationsgebied centraal.

Omdat in eerste instantie, gelet op de diverse grondposities, het onmogelijk leek om op korte termijn een kavel te verwerven, hebben wij de focus gelegd op nieuwbouw op de eigen kavel. Inmiddels is daar verandering in gekomen en zijn wij in een fase terecht gekomen om op zeer korte termijn met een partij een intentieovereenkomst te sluiten.

Namens het Dagelijks Bestuur,

De secretaris
J.T. Spruit

Aan de (algemeen) besturen van de Gelderse
gemeenschappelijke regelingen

Datum

12 mei 2022

Zaaknummer

2022-007053

Onderwerp

GTK 2022 GR'en

Inlichtingen bij

Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad

1 van 2

Geacht bestuur,

We houden toezicht op de financiën van uw gemeenschappelijke regeling. Om u meer inzicht te geven in de wijze waarop wij naar uw begroting, jaarrekening en andere financiële stukken kijken, hebben wij het Gemeenschappelijk Toezichtskader 2022 voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld. Dit komt in plaats van het gemeenschappelijk toezichtskader uit 2014 'Een kwestie van evenwicht'. Het gemeenschappelijk toezichtskader 2022 voor gemeenschappelijke regelingen is een financieel technisch beleidskader dat u kan helpen bij het opstellen van uw begroting en u inzicht geeft in hoe wij onze toezichthoudende rol richting uw gemeenschappelijke regeling vervullen.

Waarom een nieuw gemeenschappelijk toezichtskader?

Het toezichtkader was aan vernieuwing toe, enerzijds omdat de uit 2014 daterende versie actualisatie behoefde en anderzijds omdat er behoefte bestaat aan modernisering van het toezicht. Dit gold voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. Verder waren er diverse ontwikkelingen, waaronder vernieuwing van de Wet gemeenschappelijke regelingen en wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Gezien de verschillen tussen gemeenschappelijke regelingen en gemeenten, is besloten om een specifiek toezichtskader voor gemeenschappelijke regelingen te schrijven om zo meer recht te doen aan de verschillen tussen gemeenten en gemeenschappelijke regelingen.

Wat zijn de belangrijkste verschillen ten opzichte van het vorige toezichtskader?

Dit nieuwe gemeenschappelijke toezichtskader 2022 voor gemeenschappelijke regelingen is in overleg met de andere provincies opgesteld en zal daarom het toezicht op gemeenschappelijke regelingen verder uniformeren tussen de provincies. Het uitgangspunt van het gemeenschappelijke toezichtskader is het adagium 'pas toe of leg uit'. Dit adagium is een belangrijk uitgangspunt van het BBV en alle financiële regelgeving. Binnen dit toezichtskader wordt er de nadruk op gelegd dat gemeenschappelijke regelingen veel vrijheid hebben om het BBV te interpreteren zoals dit bij hun situatie past op voorwaarde dat het voor de deelnemers goed wordt onderbouwd. Hiermee past dit

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

Datum

12 mei 2022

Zaaknummer

2022-007053

Blad

2 van 2

nieuwe gemeenschappelijke toezichtskader in de doelstelling van de [Agenda Toekomst van het Toezicht \(ATT\)](#).

Dit gemeenschappelijke toezichtskader 2022 voor gemeenschappelijke regelingen is een substantiële verlichting ten opzichte van het oude toezichtskader uit 2014. Zo verwachten we dat u zelf een inschatting maakt of verplichte paragrafen en kengetallen voor u van toepassing zijn. De nadruk wordt erop gelegd dat u onderbouwt waarom u van het BBV en het toezichtskader afwijkt, zodat het voor de deelnemers duidelijk is waarom de keuze is gemaakt. Op deze wijze kan de leesbaarheid van de begroting worden vergroot voor de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten. In lijn met de vernieuwing van de Wet gemeenschappelijke regelingen kan dit bijdragen aan de democratische controle en legitimiteit van gemeenschappelijke regelingen.

Sinds 2014 zijn er aanpassingen geweest in de wet- en regelgeving. Zo is bijvoorbeeld het BBV gewijzigd en zijn er door de Commissie BBV nieuwe notities uitgebracht, onder andere over kapitaalgoederen en structurele en incidentele baten en lasten. De gevolgen hiervan zijn in dit toezichtskader verwerkt.

Wanneer gaat het gemeenschappelijk toezichtskader 2022 voor gemeenschappelijke regelingen in?

Dit toezichtskader gaat in voor de begrotingen van gemeenschappelijke regelingen voor 2024 voor alle gemeenschappelijke regelingen die onder het financieel toezicht staan van ons college. Omdat het een verlichting betreft van het oude toezichtskader, raden we u aan het ook al voor de begroting 2023 te hanteren.

Voor vragen over het gemeenschappelijke toezichtskader 2022 voor gemeenschappelijke regelingen kunt u zich wenden tot de ambtelijke contactpersoon van uw gemeenschappelijke regeling. U kunt het toezichtskader ook vinden op geldersefinancien.nl.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

John Berends
Commissaris van de Koning

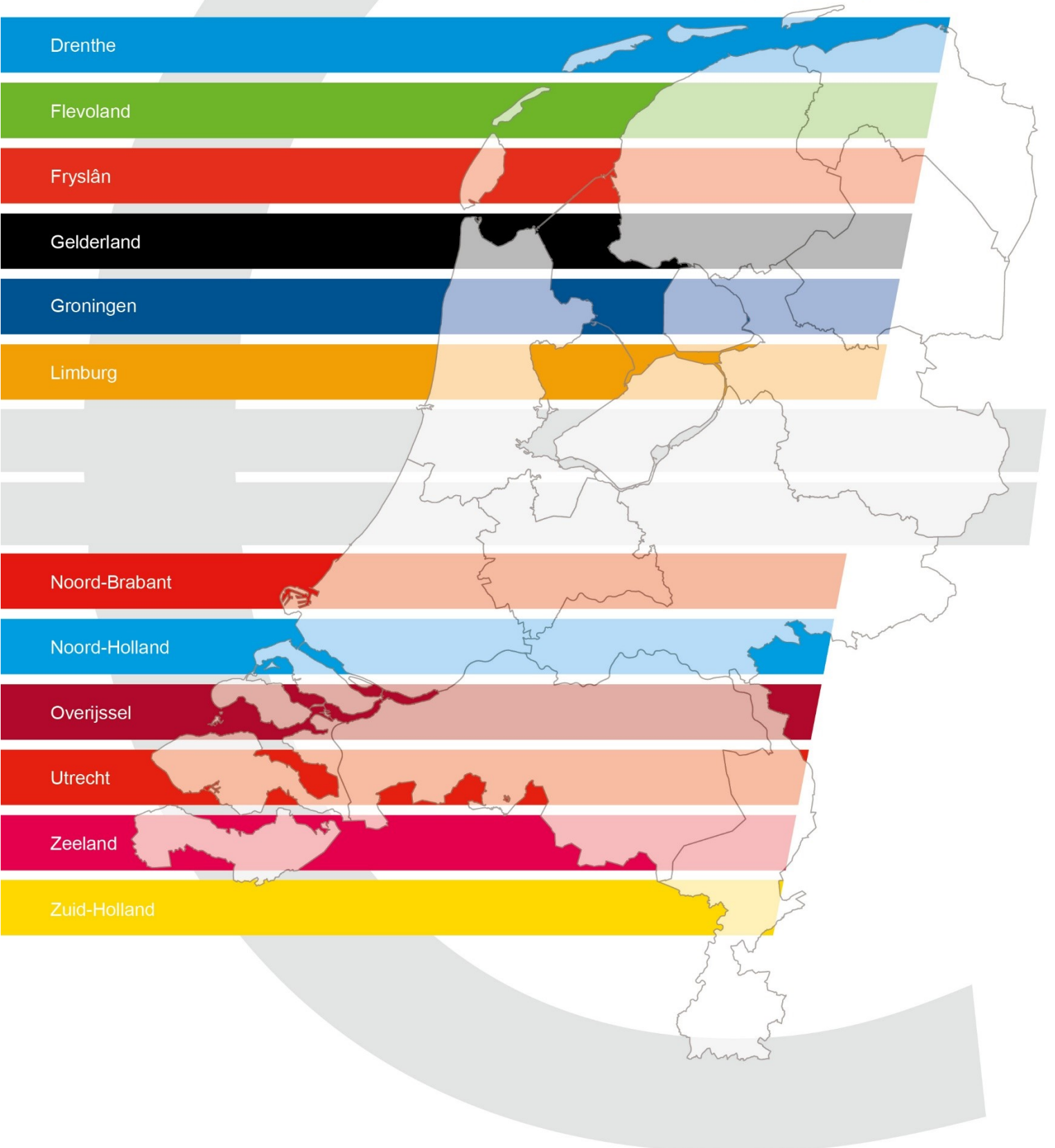
Miriam Nienhuis-van Doremaele
Secretaris

Bijlage(n)

- Gemeenschappelijke toezichtskader 2022 gemeenschappelijke regelingen

GEMEENSCHAPPELIJK FINANCIËEL TOEZICHTKADER

GTK 2022 Gemeenschappelijke regelingen

provincie Drenthe

provinsje fryslân
provincie fryslân

≡ provincie
Gelderland

provincie limburg

Provincie Noord-Brabant

GEMEENSCHAPPELIJK FINANCIËEL TOEZICHTKADER

GTK 2022 Gemeenschappelijke regelingen

INHOUD

1. INLEIDING	3
2. DOEL VAN HET FINANCIEEL TOEZICHT	6
3. ACTOREN BIJ HET FINANCIEEL TOEZICHT	7
4. UITGANGSPUNTEN	9
5. VORMEN VAN FINANCIEEL TOEZICHT	11
6. HET PROCES	12
6.1 Inzending van stukken	12
6.2 Bepalen van het toezichtregime	13
6.3 Uitvoeren van repressief toezicht	14
6.4 Uitvoeren van preventief toezicht	14
7. KADERS EN BEGRIPPEN	18
7.1 Toepassing BBV	18
7.2 Structureel en reëel begrotingsevenwicht	18
7.3 Structurele en incidentele baten en lasten	19
7.4 Bestemmingsreserve kapitaallasten	20
7.5 Weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en risico's	20
7.6 Financiële kengetallen	23
7.7 Indexatie	23
7.8 Taakstellingen, bezuinigingen en ombuigingen	23
7.9 Materiële vaste activa	24
7.10 Opschuivend sluitend meerjarenperspectief	25
7.11 Vaststellingsbesluit begroting	25
8. OVERIGE TOEZICHTVORMEN	26
8.1 De administratie en de controle	26
8.2 Financiering; kasgeldlimiet en renterisiconorm (Wet fido)	26
8.3 Arbitrage	27
BIJLAGEN	29
1 TOELICHTING OP DE TOETSPUNTENLIJST	30
2 BEGRIPPENLIJST	33
3 WET- EN REGELGEVING	37

1. INLEIDING

Doelgroep

Dit *Gemeenschappelijk financieel toezichtkader GTK gemeenschappelijke regelingen* (hierna GTK) kent een brede doelgroep die vooral bestaat uit bestuurders en ambtenaren van:

- De provincies, als toezichthouder.
- Gemeenschappelijke regelingen (GR'en) als toezichtontvangers.
- Gemeenten, provincies en andere overheden als deelnemers¹.

Gedeputeerde Staten (GS) van de provincies en de Minister van Binnenlandse Zaken (De Minister) houden financieel toezicht op gemeenten, provincies en GR'en. Dit GTK heeft betrekking op dat financieel toezicht door GS op GR'en.

Met het toezicht wordt beoogd een gezonde financiële situatie bij gemeenschappelijke regelingen te bevorderen. De toezichthouders hebben gezamenlijk afspraken gemaakt over de wijze waarop aan het toezicht invulling wordt gegeven binnen het wettelijk kader. De afspraken worden gemaakt ter bevordering van de transparantie voor met name de ondertoezichtstaanden, maar ook voor de toezichthouders onderling.

In dit toezichtkader zijn deze gezamenlijke afspraken vastgelegd. Deze afspraken geven de ruimte aan waarbinnen financieel toezicht zich beweegt. Het is voor de ondertoezichtstaanden en de toezichthouders zelf van wezenlijk belang dat het duidelijk is wat een toezichthouder wel en niet doet.

Waarom een GTK voor de regelingen?

Er hebben veel ontwikkelingen plaatsgevonden die relevant zijn voor het financieel toezicht, waardoor het GTK voor de gemeenten aan actualisatie onderhevig was. Naast deze noodzaak ontstond ook de behoefte tot (verdergaande) modernisering van het toezicht. De ontwikkelingen, waaronder de decentralisatie in het Sociaal Domein in 2015 en de wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in 2016, hebben ertoe geleid dat in 2020 een nieuw GTK voor de gemeenten is opgesteld.

Gezien de grote praktische verschillen tussen gemeenten en GR'en is ervoor gekozen om een specifiek GTK te schrijven voor gemeenschappelijke regelingen. In de praktijk verschillen gemeenten en GR'en sterk van elkaar wat ook tot uitdrukking komt in hun financiële verantwoording. Om het toezicht voor zowel de GR'en als de toezichthouder risicogericht, efficiënt en proportioneel uit te kunnen voeren, is voor een apart GTK voor de gemeenschappelijke regelingen gekozen.

Hoewel het BBV ook voor de regelingen leidend dient te zijn, zijn er vanuit de praktijksituaties waar op onderdelen het BBV voor de regeling niet van toepassing is of er op een andere manier invulling aan wordt gegeven. De toezichthouder verwacht in die gevallen dat de regeling in de begroting en/of jaarrekening helder toelicht waarom het onderdeel niet is opgenomen c.q. ervan wordt afgeweken.

In dit nieuwe GTK zijn de wijzigingen van de WGR (Wet gemeenschappelijke regelingen) meegenomen, zover dit mogelijk was. Er is uitgegaan van de nieuwe termijnen zoals deze in het aangenomen wetsvoorstel zijn opgenomen. Andere wijzigingen van de WGR hebben geen directe invloed op het financieel toezicht en zijn daarom buiten beschouwing gelaten.

¹ Onder deelnemers wordt verstaan de gemeenten die daadwerkelijk deelnemen en bijdragen aan de regeling en niet die gemeenten die enkel (via een DVO) diensten afnemen van de regeling.

Uit een aantal gehouden evaluaties van het interbestuurlijk en het financieel toezicht is modernisering wenselijk gebleken. Dat heeft geleid tot het aanbieden eind 2018 van de Agenda Toekomst van het (Interbestuurlijk) Toezicht (hierna: de Agenda) aan de Tweede Kamer. Zie voor meer informatie de website van de Rijksoverheid: [Ga naar Actieplan Agenda Toekomst van het Toezicht](#).

De opgaven waar het openbaar bestuur voor staat, zijn in de afgelopen jaren veranderd en onmiskenbaar complexer geworden. Daarom is het goed dat gezamenlijk wordt ingezet op een verandering van het toezicht. In de Agenda is helder beschreven welke veranderingen van het toezicht worden gevraagd. In de Agenda zijn zeven ontwerpprincipes en vijf actielijnen benoemd.

De zeven ontwerpprincipes zijn:

1. Horizontaal voorop en wordt versterkt.
2. Uniformiteit (methodiek) en maatwerk .
3. Risicogericht toezicht.
4. Toezicht is proportioneel en wordt uitgeoefend aan de hand van een interventieladder.
5. Transparantie.
6. Verbinden van inzichten.
7. Efficiënt en effectief.

De vijf actielijnen zijn:

1. Versterken verbinden horizontale controle en verticaal toezicht.
2. Toezichthouder richt zich op gedeelde risico's, vanaf algemeen tot specifiek.
3. Beter voeren dialoog.
4. Beter leren via toezicht.
5. Uniformeren uitvoering toezicht (kengetallen c.a.).

Het doel van toezicht is in de Agenda als volgt geformuleerd:

“Interbestuurlijk toezicht is er omdat de overheid haar taken blijvend goed wil uitvoeren en dat inwoners en bedrijven erop kunnen vertrouwen dat dit beschermd en geborgd is.”

Toezicht is nadrukkelijk niet het primaire instrument om dit doel te bereiken. Voorop staat dat het de verantwoordelijkheid van de betreffende overheid is om haar eigen taken goed uit te voeren en om financieel stabiel te zijn. Daar hoort bij dat de horizontale ‘checks and balances’ goed worden ingevuld. Het verticale toezicht versterkt dit. De toezichthouder heeft een brede blik; doordat hij ziet wat er bij andere toezichtontvangers gebeurt, kan hij ontwikkelingen signaleren en goede praktijkvoorbeelden delen.

Aan de volgende vier ontwerpprincipes en actielijnen uit de agenda is in dit GTK zo goed mogelijk invulling gegeven.

1. *Uniformiteit en maatwerk / transparantie.*

Door een uniforme methodiek van toezicht te hanteren, is het transparant voor de toezichtontvanger hoe dit wordt toegepast, op welke wijze er wordt getoetst (normen) en hoe wordt omgegaan met de bevindingen. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan een belangrijke wens van de toezichtontvangers.

2. *Risicogericht toezicht.*

Toezicht focust zich op die situaties waar er risico's zijn met potentieel grote maatschappelijke effecten, zowel inhoudelijk, financieel als organisatorisch. Hoewel er nog geen eenduidige methode van risicoanalyse beschikbaar is (deze wordt uitgewerkt in actielijn 5 van de agenda), wordt met dit GTK wel een eerste stap gezet.

4. *GTK gemeenschappelijke regelingen*

3. *Toezicht is proportioneel.*

Als een organisatie 'in control' en financieel gezond is, blijft het toezicht beperkt tot het minimaal noodzakelijke. Waar dat minder het geval is, draagt toezicht bij aan de versterking daarvan. De toezichthouder gaat in gesprek, geeft adviezen en/of grijpt in waar nodig.

4. *Beter voeren van de dialoog.*

Dit nieuwe GTK heeft als uitgangspunt dat goed toezicht alleen in dialoog kan worden uitgevoerd.

Status

GS van de twaalf provincies formuleren gezamenlijk in dit GTK de uitwerking van het bij wet- en regelgeving bepaalde financiële toezicht in kaders en werkwijzen. De afstemming hierover heeft ambtelijk plaatsgevonden tussen de gezamenlijke toezichthouders, de Raad voor het Openbaar Bestuur en de VNG. Het GTK is hiermee een uitwerking van het wettelijk kader voor het financieel toezicht op decentrale overheden i.c. gemeenschappelijke regelingen.

Dit toezichtkader vervangt voor GR'en het *Gemeenschappelijk financieel toezichtkader - Kwestie van evenwicht!* uit 2014 (dat gold voor gemeenten én gemeenschappelijke regelingen).

Leeswijzer

Het doel van financieel toezicht en de betrokken actoren worden toegelicht in respectievelijk hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de algemene uitgangspunten. Vervolgens beschrijft hoofdstuk 5 welke vormen van financieel toezicht we kennen en gaat hoofdstuk 6 in op de wijze waarop het financieel toezicht wordt uitgevoerd. In hoofdstuk 7 zijn de specifieke kaders en begrippen uitgewerkt.

Het financiële toezicht op financiering decentrale overheden en overige relevante zaken komen aan de orde in hoofdstuk 8.

2. DOEL VAN HET FINANCIËEL TOEZICHT

Maatschappelijk belang

De financieel toezichthouder helpt GR'en bij het bevorderen van een gezonde financiële huishouding en biedt daarmee meerwaarde aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Financieel toezicht is een wezenlijk onderdeel van de 'checks and balances' binnen het openbaar bestuur en draagt hiermee bij aan het voorkomen dat een decentrale overheid niet meer in staat is financiële tekorten zelf op te lossen. Een GR die in financiële moeilijkheden komt, moet aankloppen bij de deelnemende overheden waardoor deze mogelijk voor extra uitgaven komen te staan. Iedere deelnemer betaalt dan mee aan de financiële problemen van deze GR. Het belang van het financieel toezicht ligt dus bij zowel de financiële gezondheid van GR'en als bij de financiële gezondheid van haar deelnemers als gevolg van aansprakelijkheid voor eventuele tekorten.

Ondersteunen van de horizontale controle en verantwoording

Afgeleid van bovenstaande doelstelling dragen de toezichthouders ook bij aan de versterking van de horizontale verantwoording aan en de controle door de deelnemers en daarmee aan versterking van de kwaliteit van het openbaar bestuur. Dit gebeurt door het zoeken van de dialoog tussen de toezichthouder en de GR waar nodig.

Elke GR is verantwoordelijk voor haar eigen financieel beleid en beheer. De meerwaarde van het financieel toezicht is dat het een bijdrage kan leveren aan de kwaliteit van de democratische horizontale verantwoording en de sturing en controle door haar eigen bestuur en indirect door de deelnemers van een GR. Onderdeel van de meerwaarde is de onafhankelijke positie van de toezichthouder en diens breder inzicht in problematiek en ontwikkelingen waar meerdere GR'en mee geconfronteerd worden.

De toezichthouder versterkt het inzicht in de stand van zaken van de decentrale overheidsfinanciën als geheel en geeft signalen af ten behoeve van het publiek debat. Toezicht houden is niet zo zeer 'bemoeien met', maar veeleer 'betrokken zijn bij', met name door middel van dialoog. Het gaat om een constructieve relatie waarin betrokken partijen met behoud van ieders rol en verantwoordelijkheid elkaar aanspreken en kritisch bevragen.

3. ACTOREN BIJ HET FINANCIËEL TOEZICHT

De Gemeenschappelijke Regeling (GR)

Gemeenschappelijke regelingen komen in vele soorten en maten voor. De WGR (Wet gemeenschappelijke regelingen d.d. 20 december 1984) biedt de mogelijkheid om GR'en op te richten door verschillende bestuursorganen en openbare lichamen. De verschillende mogelijkheden zijn:

- Regeling zonder meer.
- Centrumregeling.
- Gemeenschappelijk orgaan.
- Bedrijfsvoeringsorganisatie.
- Openbaar lichaam.

Centrumregelingen en de regeling zonder meer vallen buiten beschouwing van dit GTK aangezien zij geen verplichting hebben om een begroting en een jaarrekening op te stellen en deze in te dienen bij een toezichthouder. Het toezicht op centrumregelingen en de regeling zonder meer verloopt daarom indirect via het toezicht op haar deelnemers.

Dit GTK ziet toe op alle GR'en die onder het financieel toezicht vallen. Dit zijn:

- Gemeenschappelijk orgaan.
- Bedrijfsvoeringsorganisatie.
- Openbaar lichaam.

De rechtspersoonlijkheid van de verschillende vormen GR'en kan verschillen. Een gemeenschappelijk openbaar lichaam of een bedrijfsvoeringsorganisatie heeft volledige rechtspersoonlijkheid, is in staat om verbintenissen aan te gaan, bezit te hebben en schulden te maken. Zodoende hebben ze ook een balans, eigen vermogen, schulden maar kunnen ze ook panden bezitten en werknemers in dienst hebben. Hier staat het gemeenschappelijk orgaan tegenover.

Het gemeenschappelijk orgaan heeft geen rechtspersoonlijkheid en is daarom niet in staat verbintenissen aan te gaan. Dit maakt bijvoorbeeld het hebben van eigendom, schuld of werknemers onmogelijk. Toch is het BBV volledig van toepassing. Daar waar deze realiteit schuurt, is het de verantwoordelijkheid van de GR en het openbaar lichaam specifiek om hier passend mee om te gaan. In de praktijk wordt daarom verwacht dat van regelgeving die niet van toepassing wordt geacht door een GR kan worden afgeweken op voorwaarde dat de GR hierbij uitlegt in de begroting en jaarrekening waarom zij van mening is waarom het BBV in dit geval niet van toepassing is.

Een gemeenschappelijk regeling zijnde een openbaar lichaam en een gemeenschappelijk orgaan kennen een duale bestuursstructuur met een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. Een bedrijfsvoeringsorganisatie kent geen onderscheid tussen een algemeen en dagelijks bestuur. Om in dit GTK een onderscheid te maken tussen de bevoegdheden en verantwoordelijkheden wordt er gesproken over '(algemeen) bestuur' indien het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling zijnde een openbaar lichaam of een gemeenschappelijk orgaan wordt bedoeld maar ook als het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie wordt bedoeld. Met de term '(dagelijks) bestuur' wordt gerefereerd naar het dagelijks bestuur van een gemeenschappelijke regeling zijnde een openbaar lichaam en het dagelijks bestuur van een gemeenschappelijk orgaan, maar ook naar het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie.

Het (algemeen) bestuur heeft een kaderstellende en controlerende taak. Als verlengd lokaal bestuur leggen ze de beleidsdoelen met de daarbij behorende budgetten in de begroting vast. Zij moeten daarbij zorgen dat de begroting een structureel en reëel evenwicht vertoont (Artikel 35, lid 6 jo. 189 Gemeentewet).

De deelnemer

De deelnemers aan een GR kunnen wisselende bevoegdheden, rechten en plichten hebben ten opzichte van een GR. Dit is afhankelijk van het type GR, de statuten en verdere afspraken over en met de GR. Ga naar Artikel 16 e.v. WGR

De deelnemers aan een GR worden door hun bestuurders vertegenwoordigd in het bestuur van de GR. Deelnemers aan een GR kunnen zijn Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Als de provincie deelnemer is dan is het Rijk de toezichhoudende instantie. Voor wat betreft het provinciale financiële toezicht op de GR'en zijn de toezichtbepalingen uit de Gemeentewet analoog van toepassing zoals die gelden voor de gemeenten.

De toezichthouder

De provincie is financieel toezichtbouders op GR'en. Het betreft de uitvoering van de wettelijk opgedragen taak. Ga naar Artikelen 186 t/m 215 Gemeentewet en Ga naar Artikel 12 Financiële-verhoudingswet.

Deze artikelen zijn ook van toepassing op gemeenschappelijke regelingen. Ga naar Artikel 35, lid 6 WGR. Dit GTK heeft alleen betrekking op het toezicht van de provincie op GR'en.

De inhoudelijke coördinatie van het financieel toezicht vindt plaats in het Vakberaad Gemeentefinanciën. Dit is een overlegorgaan van de gezamenlijke toezichthouders (provincies en BZK) en vertegenwoordigers van het IPO, de VNG en de Raad voor het Openbaar Bestuur.

De financieel toezichthouder kijkt vooruit en anticipeert op actuele gebeurtenissen die mogelijk invloed hebben op de financiën. Hij vormt zich een oordeel over het structureel en reëel evenwicht van de begroting en meerjarenraming. Daarbij heeft de toezichthouder een adviserende rol, maar grijpt ook in als dat nodig is. Dit gebeurt proportioneel en bij voorkeur via de dialoog. Financieel toezicht moet niet worden verward met controle van de (financiële) administratie. Dat is een taak van de GR zelf. De jaarrekening en de bevindingen van de accountant maken wel onderdeel uit van het begrotingsonderzoek door de financieel toezichthouder. Ga naar Artikel 35, lid 6 WGR jo. artikel 203 Gemeentewet.

Overig

De accountant controleert het getrouwe beeld van de jaarrekening en vormt zich een oordeel over de administratieve organisatie en de interne controle en kan daarover ook aanbevelingen doen. Ook heeft de accountant vaak een adviserende rol. Dit doet de accountant in opdracht van het (algemeen) bestuur, die daarbij ook aanvullende eisen kan stellen. Ga naar Artikel 35, lid 6 WGR jo. artikel 213 Gemeentewet.

Eventuele commissies van de GR kunnen allerlei bevoegdheden hebben waarvoor de financiële verantwoordingsstukken en het toezicht daarop van belang kan zijn. Ga naar Artikel 24 en 25 WGR.

4. UITGANGSPUNTEN

Algemene uitgangspunten voor het GTK

Financieel toezicht vindt zijn basis in de wet en is gebaseerd op vertrouwen. Ten behoeve van het maatschappelijke doel (zie hoofdstuk 2) heeft de wetgever bepaald dat de toezichthouder zich een oordeel vormt over het al dan niet structureel en reëel in evenwicht zijn van de (meerjaren)begroting van de GR'en. Uitgangspunt hierbij is dat iedere GR zelf verantwoordelijk is voor een gezond financieel beleid en beheer. Onverlet deze eigen verantwoordelijkheid is de toezichthouder alert op beslissingen met financiële consequenties die het begrotingsevenwicht (kunnen) aantasten.

De toezichthouder doet waar nodig uitspraken over het financieel beleid, de verordeningen (*Ga naar Artikel 212 Gemeentewet*) en het financieel beheer, waaronder het weerstandsvermogen en de risicobeheersing. Daarnaast kan de financieel toezichthouder, vanuit zijn toezichthoudende taak, suggesties en adviezen geven die de overige beleidsvelden raken.

Financieel toezicht moet niet worden verward met controle van de (financiële) administratie. Zo kan de toezichthouder zich bijvoorbeeld beperken tot de vraag of er recente onderhoudsplannen zijn en of deze correct financieel vertaald zijn naar de begroting en meerjarenraming. De toezichthouder vertrouwt erop dat deze plannen er ook daadwerkelijk zijn. Dat laat overigens onverlet dat onderhoudsplannen wel, om diverse redenen, kunnen worden opgevraagd.

Met dit nieuwe GTK zetten we een eerste stap in de gewenste richting uit de Agenda (zie hoofdstuk 1). Dit en bovenstaande uitgangspunten hebben geleid tot vier algemene uitgangspunten voor dit GTK.

1. Uniformiteit en maatwerk.
2. Risicogericht toezicht.
3. Toezicht is proportioneel.
4. Transparantie.

1. Uniformiteit en maatwerk

Toezichthouders streven naar uniformiteit en daarmee ook naar meer eenduidigheid ten aanzien van de gehanteerde criteria.

Na toepassing van uniforme kaders voor het bepalen van het toezichtregime, is het toezicht vooral maatwerk en vindt het plaats op basis van contact en dialoog. Het huidige toezicht verandert naar lerend toezicht, waarbij het niet meer alleen draait om beoordelen, maar ook om het signaleren en vooral een constructieve dialoog tussen toezichthouder en toezichtontvanger. Hierbij wordt expertise ingebracht en aan beide zijden wordt geleerd om het toezicht te optimaliseren. Er is ruimte voor maatwerk in de uitvoering van toezicht, maar ook voor gerichte interventies waar die nodig blijken.

Aan het maatwerk wordt in dit GTK uitvoering gegeven door de uitgangspunten risicogericht en proportioneel te hanteren. Risicogericht en proportioneel toezicht houdt in dat de toezichthouder bepaalt hoeveel (extra) aandacht een GR naar zijn oordeel nodig heeft. De toezichthouder stemt de intensiteit van het onderzoek en het contact met de GR daarop af.

2. Risicogericht toezicht

De huidige vormen van het toezichtregime (waarbij de keuze is beperkt tot repressief of preventief toezicht) geeft nog onvoldoende duiding over de financiële positie van een regeling en de financiële risico's die zij loopt. Bevindingen zullen altijd binnen een bepaalde context geplaatst moeten worden. Om een inschatting te maken van de kans dat een regeling op termijn in financiële problemen kan komen, ontwikkelen de

toezichthouders daarom een methodiek om voor de (verschillende) regelingen een risico-indeling te kunnen opstellen. Deze indeling helpt de toezichthouder bij het inschatten van de mogelijke extra aandacht die een regeling nodig heeft. Deze indeling is in eerste instantie bedoeld als hulpmiddel voor de oordeelsvorming van de toezichthouder en het daaraan gekoppelde proportionele toezicht en geeft aanvullende informatie voor de dialoog met de regeling.

3. Toezicht is proportioneel

De toezichthouders willen zo effectief mogelijk optreden en zo efficiënt mogelijk werken. Daarbij wil het financieel toezicht de administratieve last voor regelingen beperken, ofwel: licht waar het kan, zwaarder waar het nodig is. Er wordt zoveel mogelijk uitgegaan van beschikbare informatie. Als voor de oordeelsvorming over de financiële positie nadere informatie nodig is, zal hierom verzocht worden.

Als de begroting van een GR voldoet aan de wettelijke criteria om in aanmerking te komen voor repressief toezicht (zie hoofdstuk 5), dan zal de toezichthouder zich meestal beperken tot regulier contact met de GR. Mocht de situatie verslechteren, waardoor de begroting op termijn mogelijk niet meer voldoet aan de criteria voor het repressieve toezicht, dan zal de toezichthouder hierop acteren. Dit zal zich vertalen in diepgaander onderzoek van de financiële stukken en intensievere contacten, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Met de uitvoering van het financieel toezicht wordt ingespeeld op de individuele situatie van de GR. Immers, niet iedere GR is hetzelfde en financiële knelpunten kunnen door uiteenlopende oorzaken zijn ontstaan.

4. Transparantie

Het toezichtoordeel

Transparant betekent dat van tevoren helder is wat de toezichthouder van de GR verwacht en wat de GR van de toezichthouder kan verwachten. Bovendien moet de toezichthouder in staat zijn het toezichtoordeel uit te leggen. Met dit GTK is aan deze twee aspecten van transparantie verder invulling gegeven door onder andere de kaders en begrippen beter toe te lichten en specifiek te maken voor GR'en.

Financiële (toezicht)informatie

Het belang van de openbaarheid van publieke informatie (transparante overheid) voor de democratische rechtstaat, de burger en het bestuur, is groot. Bij de toezichthouders gebeurt er al veel op het gebied van inventariseren en openbaar maken van financiële (toezicht)informatie. Het streven is te komen tot meer uniformiteit tussen toezichthouders. Deze ambitie van de gezamenlijke toezichthouders zal de komende jaren naar verwachting verder worden opgepakt en ingevuld.

5. VORMEN VAN FINANCIËEL TOEZICHT

In dit hoofdstuk worden de twee wettelijke vormen van financieel toezicht kort toegelicht:

1. Repressief toezicht
2. Preventief toezicht

Voor een beschrijving van het toezichtproces wordt verwezen naar hoofdstuk 6. De kaders en begrippen die daarbij worden gehanteerd zijn toegelicht in hoofdstuk 7.

De toezichthouder bepaalt de vorm van toezicht op basis van:

- Gemeentewet.
- Wet gemeenschappelijke regelingen.
- Algemene wet bestuursrecht.
- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en de notities van de commissie BBV.
- Dit GTK voor GR'en.

Repressief toezicht

Repressief toezicht is standaard. Deze vorm van toezicht houdt in dat de begroting en begrotingswijzigingen direct uitgevoerd kunnen worden (rechtskracht krijgen), zonder afhankelijk te zijn van een voorafgaande goedkeuring van de toezichthouder.

Er is altijd sprake van repressief toezicht als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- De begroting is structureel en reëel in evenwicht. De structurele baten dekken ieder jaar de structurele lasten en de ramingen zijn realistisch. Als de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht.
- De jaarrekening en begroting zijn op tijd ingezonden. De jaarrekening vóór 15 juli van het jaar volgend op het verslagjaar en de begroting vóór 15 september van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar.

Preventief toezicht

Preventief toezicht is uitzondering en wordt ingesteld als niet voldaan wordt aan het criterium structureel en reëel evenwicht. Preventief toezicht kan ook worden ingesteld als niet is voldaan aan de wettelijke inzendtermijnen. Overschrijding van de uiterste inzenddata leidt in beginsel tot preventief toezicht, ook voor een financieel gezonde GR. De reden hiervoor is dat zowel de deelnemers als de toezichthouder tijdig over informatie moeten beschikken om zich een oordeel te kunnen vormen over de financiële positie. Bovendien kan het niet voldoen aan de termijnen een signaal zijn dat een GR de financiële huishouding niet op orde heeft.

Preventief toezicht betekent dat de begroting en de daaropvolgende wijzigingen eerst moeten worden goedgekeurd door de toezichthouder, voordat deze kunnen worden uitgevoerd. Zolang de begroting niet is goedgekeurd, mag de GR geen verplichtingen aangaan of uitgaven doen, zonder voorafgaande toestemming van de toezichthouder. In hoofdstuk 6 zijn de uitzonderingen hierop toegelicht.

Structureel en reëel niet in evenwicht

Preventief toezicht is aan de orde als, naar het oordeel van de toezichthouder, de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is én het naar het oordeel van de toezichthouder niet aannemelijk is dat dit evenwicht uiterlijk tot stand kan worden gebracht in het laatste jaar van de meerjarenraming. De hierbij geldende kaders worden toegelicht in hoofdstuk 7.

6. HET PROCES

6.1 Inzending van stukken

Een GR is verplicht haar algemene financiële en beleidsmatige kaders en voorlopige jaarrekening vóór 30 april toe te zenden aan haar deelnemers. De deelnemers kunnen bij hun controlerende taak gebruik maken van deze informatie van de GR, en van de accountant en commissies. Daarnaast dient de conceptbegroting 10 weken voor de behandeling door het (algemeen) bestuur aan de deelnemers te worden toegezonden zodat deze de mogelijkheid hebben tot het geven van een zienswijze.

Om de begroting te kunnen beoordelen, moet de toezichthouder over voldoende informatie beschikken. GR'en zijn daarom verplicht een aantal documenten aan te leveren. Het gaat daarbij om volledige documenten, die door het (algemeen) bestuur zijn vastgesteld. De toezichthouder kan zelf bepalen hoe de inzending geregeld wordt, bijvoorbeeld in een digitale vorm (zoals pdf) en aan een bepaald e-mailadres, de Berichtenbox of het digitale loket van de provincie. Digitale aanlevering in een web-versie (HTML of link) van het document is echter niet toegestaan.

Voor de aanlevering van de stukken gelden termijnen. In onderstaand overzicht zijn de verplicht in te zenden stukken gespecificeerd, inclusief de inzendtermijnen.

Tabel 1 Verplicht in te zenden stukken financieel toezicht.

Aan te leveren stukken	De stukken bevatten minimaal	Termijn
(Financiële) verordeningen	<ul style="list-style-type: none">- Uitgangspunten en regels voor het financiële beleid en beheer- Getekend besluit (algemeen) bestuur.	Maximaal twee weken na besluitvorming.
Begroting en meerjarenraming	<ul style="list-style-type: none">- Beleidsbegroting- Financiële begroting- Meerjarenraming- Gelijktijdig met de begroting vastgestelde begrotingswijzigingen- Getekend bestuursbesluit- Overige begrotingswijzigingen.	Maximaal twee weken na besluitvorming en begroting + eventuele eerste wijzigingen daarvan vóór 15 september in het jaar voorafgaand aan het betreffende begrotingsjaar.
Jaarstukken	<ul style="list-style-type: none">- Jaarverslag- Jaarrekening- Controleverklaring- Accountantsverslag- Getekend bestuursbesluit.	Maximaal twee weken na besluitvorming en vóór 15 juli in het jaar volgend op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft.

Vaststellen jaarstukken

De jaarstukken kunnen pas worden vastgesteld als ze compleet zijn. (zie Artikel 35 lid 6 WGR jo. Titel IV, hoofdstuk XIII, paragraaf 2 Gemeentewet). Jaarstukken kunnen bijvoorbeeld niet, in afwachting van de controleverklaring, onder voorbehoud worden vastgesteld. Als hierdoor de wettelijke inzendtermijn wordt overschreden, is het van belang dat de GR hierover tijdig in overleg treedt met de toezichthouder.

Overige relevante documenten en informatie

De documenten worden niet losstaand beoordeeld, maar in samenhang met elkaar en vanuit historisch besef. Voor het beoordelen van deze stukken raadpleegt de toezichthouder, naast de hierboven genoemde verplichte documenten, vaak ook andere documenten en informatie, zoals:

- Tussentijdse (bestuurs)rapportages.
- Kadernota's.
- Conceptbegroting, na behandeling door het dagelijks bestuur.
- Zienswijzen bij begroting en begrotingswijzigingen.
- Financiële beleidsnota's.
- Beheerplannen kapitaalgoederen.

6.2 Bepalen van het toezichtregime

Naleven inzendtermijnen

Het niet naleven van termijnen kan een indicatie zijn voor minder goed functioneren van de financiële huishouding. Daarom hebben de toezichthouders de wettelijke bevoegdheid om een GR onder preventief financieel toezicht te plaatsen, als inzendtermijnen worden overschreden. De gronden voor het instellen van dit preventief toezicht zijn facultatief en bieden de toezichthouder de mogelijkheid deze bevoegdheid zo nodig met enige soepelheid uit te oefenen.

GR'en moeten dus rekening houden met de inzendtermijnen, bijvoorbeeld bij het aanbieden van stukken aan deelnemers voor zienswijzen. Er moet voldoende tijd zijn om de stukken, na een ronde van zienswijzen, in te zenden en te beoordelen. Wanneer een GR voorziet dat de wettelijke inzendtermijn niet gehaald kan worden, moet de toezichthouder hiervan direct in kennis worden gesteld. De toezichthouder kan met de GR maatwerkafspraken maken over de consequenties van de termijnoverschrijding. Agenda-technische redenen zijn hierbij geen argument om af te zien van preventief toezicht.

Structureel en reëel begrotingsevenwicht

Nadat de benodigde documenten zijn aangeleverd, vormt de toezichthouder zich een oordeel over het structurele en reële begrotingsevenwicht. Dit doet hij met behulp van een toetspuntenlijst. De toetspuntenlijst – voor zover van toepassing - geeft de toezichthouder inzicht of er sprake is van structureel en reëel evenwicht in het begrotingsjaar. Is er naar het oordeel van de toezichthouder sprake van een tekortsituatie, dan onderzoekt hij de aannemelijkheid van herstel binnen de meerjarenraming.

Op basis van deze toetspuntenlijst en eventueel verder onderzoek wordt dus bepaald of er sprake is van een structureel en reëel begrotingsevenwicht. Zo niet, kan dan worden vastgesteld dat het voldoende aannemelijk is dat het structureel en reëel evenwicht in uiterlijk de laatste jaarschijf van de meerjarenraming tot stand zal worden gebracht? In beide gevallen is er sprake van repressief financieel toezicht.

Hieronder volgen de vragen uit de toetspuntenlijst. Zie hoofdstuk 7 voor een toelichting op de begrippen en kaders waarop de toetspuntenlijst is gebaseerd. Bijlage 1 bevat een aanvullende toelichting op de toetspuntenlijst.

Toetspuntenlijst voor financieel toezicht

1. Zijn de begroting en jaarrekening, tijdig ingezonden?
2. Presenteert de GR zelf cijfermatig, minimaal conform het voorbeeld in de Notitie structurele en incidentele baten en lasten van de Commissie BBV, dat het begrotingsjaar structureel in evenwicht is?
3. Is er een specificatie opgenomen van de verdeling van de totale baten en totale lasten per deelnemer?
4. Is er sprake van een positief structureel saldo bij de laatste jaarrekening?
5. Is het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten conform de regelgeving opgesteld en toegelicht?
6. Kan de GR de volle jaarlasten van de nog te realiseren (her)investeringen opvangen binnen een structureel sluitende begroting?
7. Zijn geraamde ombuigingen en/of taakstellingen reëel en/of weinig risicovol?
8. Voldoet de GR voor het weerstandsvermogen aan haar eigen vastgestelde norm (= ondergrens) en is er naar het oordeel van de toezichthouder voldoende weerstandscapaciteit in relatie tot de gekwantificeerde risico's of mocht er geen weerstandsvermogen aanwezig zijn of aangehouden mogen worden, worden dan de risico's duidelijk en reëel weergegeven voor de deelnemers?
9. Is het begrotingsjaar (op basis van bovenstaande beantwoorde vragen) naar het oordeel van de toezichthouder structureel en reëel in evenwicht?

Als de begroting, op basis van verder onderzoek, naar het oordeel van de toezichthouder, niet structureel en reëel in evenwicht is en het voor de toezichthouder niet aannemelijk is dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming wordt hersteld, is er van rechtswege sprake van preventief toezicht. Ga naar Artikel 35, lid 6 WGR jo. artikel 203 Gemeentewet. Zodra deze situatie zich voordoet, biedt de toezichthouder de GR gelegenheid tot overleg. Hiermee stelt de toezichthouder de GR in staat aanvullende maatregelen te treffen om preventief toezicht te voorkomen.

De toezichthouder stelt het bestuur schriftelijk in kennis van het toezichtregime voor het komende jaar. Hierin wordt het oordeel van de toezichthouder kenbaar gemaakt aan de GR. Het is de verantwoordelijkheid van de GR om dit oordeel te delen met haar deelnemers. Indien de toezichthouder van oordeel is dat de situatie daarom vraagt, kan de brief met het toezichtregime en de onderbouwing ook direct in afschrift naar de deelnemers gestuurd worden.

6.3 Uitvoeren van repressief toezicht

Zoals eerder vermeld, vindt het repressieve begrotingstoezicht risicogericht en proportioneel plaats. Toezichthouders kunnen eigen accenten en prioriteiten toevoegen aan de wijze waarop zij het toezicht vormgeven. Op basis van onder andere het risicoprofiel van een GR (zie hoofdstuk 4), beoordeelt de toezichthouder welke (extra) werkzaamheden worden uitgevoerd. Hierbij kan gedacht worden aan verdiepend onderzoek op basis van (aanvullende) stukken, het volgen van de ontwikkelingen binnen de regio waarin de GR opereert of extra ambtelijke en bestuurlijke overleggen.

6.4 Uitvoeren van preventief toezicht

Goedkeuring van begroting en begrotingswijzigingen

Als een GR door de toezichthouder voor het begrotingsjaar onder preventief financieel toezicht is geplaatst, behoeven de begroting en de wijzigingen daarop de goedkeuring van de toezichthouder. Hiervoor gelden de volgende termijnen. (Ga naar Artikel 10:31 Awb):

- De toezichthouder maakt een besluit over al dan niet goedkeuring van de begroting of een begrotingswijziging, binnen 13 weken na inzending ervan aan de GR bekend.
- Om goedkeuring op de begroting te verkrijgen, moet de GR in geval van een tekortsituatie actie ondernemen op basis van de met de toezichthouder gemaakte afspraken, zoals bijvoorbeeld het indienen van een door het (algemeen) bestuur vastgesteld herstelplan.
- De toezichthouder kan de termijn van 13 weken éénmaal met ten hoogste 13 weken verlengen (verdaging). Dat moet gebeuren vóór het verstrijken van de eerste termijn van 13 weken.
- Onthouding van goedkeuring, of gedeeltelijke goedkeuring van de begroting, vindt niet eerder plaats dan nadat de toezichthouder het (algemeen) bestuur de gelegenheid tot overleg heeft geboden. De motivering van het goedkeuringsbesluit verwijst naar hetgeen in dit overleg aan de orde is gekomen (*Ga naar Artikel 10:30 Awb*).
- Zolang aan de begroting geen goedkeuring is gehecht, kunnen wijzigingen daarop niet afzonderlijk worden goedgekeurd. Als een besluit tot wijziging van de begroting ter goedkeuring wordt aangeboden, terwijl de begroting nog niet is goedgekeurd, dan begint de termijn van 13 weken te lopen op de dag dat de begroting is goedgekeurd.
- Als de toezichthouder niet op tijd beslist, wordt de begroting of begrotingswijziging geacht te zijn goedgekeurd en kan de GR overgaan tot uitvoering ervan. Het preventieve toezicht vervalt hiermee niet. Voor nieuwe begrotingswijzigingen gelden daarna ook bovenstaande termijnen, tenzij de toezichthouder heeft besloten het preventieve toezicht te beëindigen.

De termijn waarbinnen een besluit genomen dient te worden, kan eenmaal voor zes maanden worden verdaagd als voor het nemen van een besluit raadgeving van een adviseur is vereist. De adviseur moet wel aan bepaalde voorwaarden voldoen. *Ga naar Artikel 10:31 lid 3 Awb en Ga naar Artikel 3:5 Awb.*

Aangaan van verplichtingen vóór goedkeuring van de begroting

Zolang de begroting of een besluit tot wijziging van de begroting (nog) niet is goedgekeurd door de toezichthouder, behoeft het (dagelijks) bestuur voor het aangaan van verplichtingen de toestemming van de toezichthouder.

De toezichthouder kan bepalen voor welke posten en tot welk bedrag het (dagelijks) bestuur geen goedkeuring behoeft voor het aangaan van verplichtingen, voordat de begroting is goedgekeurd, of nadat goedkeuring aan de begroting is onthouden. Met de GR worden hierover afspraken gemaakt. Hierdoor worden de reguliere bedrijfsvoering, de uitvoering van wettelijke taken en uitvoering van het beleid niet onnodig verstoord. Dit zal in de praktijk inhouden dat een GR uitgaven kan doen tot het niveau van (een deel van) de laatst vastgestelde begroting, inclusief begrotingswijzigingen, tenzij bij de nieuwe - nog aan de goedkeuring onderhevige - begroting het lastenniveau lager is vastgesteld. Voor alles wat nieuw is ten opzichte van de laatste begroting is toestemming nodig.

Op een verzoek om toestemming moet de toezichthouder binnen twee maanden beslissen. Als binnen deze termijn geen besluit is genomen, dan wordt de toestemming geacht te zijn verleend. *Ga naar Artikel 35, lid 6 WGR jo. artikel 208 lid 3 Gemeentewet.*

Als afwegingskader ten aanzien van nieuwe verplichtingen gelden de criteria conform de Handleiding artikel 12 Financiële-verhoudingswet. De verplichtingen moeten onontkoombaar en onuitstelbaar zijn. Hieraan wordt bijvoorbeeld voldaan wanneer:

- er sprake is van een wettelijke verplichting, of
- uitstel leidt tot aansprakelijkstelling of kapitaalvernietiging, of
- toekomstige onvermijdbare uitgaven worden voorkomen.

Uitzondering: dringende spoed

Het (dagelijks) bestuur mag alleen in gevallen van dringende spoed verplichtingen aangaan zonder verkregen goedkeuring van de toezichthouder. Ga naar Artikel 35, lid 6 WGR jo. artikel 209 Gemeentewet. Het gaat hier om uitgaven waarbij voorafgaande toestemming van de toezichthouder niet tijdig mogelijk is. Of deze noodzaak aanwezig is, is ter beoordeling van het (algemeen) bestuur. Bestuursleden die vóór stemmen lopen daarbij een zeker risico. Als de toezichthouder later goedkeuring onthoudt aan de begrotingswijziging, kunnen de betreffende bestuursleden persoonlijk aansprakelijk worden gesteld. Ga naar Artikel 35, lid 6 WGR jo. 210 Gemeentewet.

Samen met de GR op zoek naar de oplossing

In geval van preventief toezicht gaat de toezichthouder samen met de GR aan de slag om helder te krijgen waar exact de pijnpunten liggen. Dit is meestal een periode van een intensieve dialoog tussen toezichthouder en GR, ambtelijk en indien noodzakelijk ook bestuurlijk. Vaak moeten er moeilijke keuzes door de GR worden gemaakt en een herstelplan worden opgesteld waarin zicht geboden wordt op financieel herstel bij de GR. Gezien de gevolgen die dit ook kan hebben voor de deelnemers, dienen deze door de GR ook goed op de hoogte te worden gehouden.

Het is de verantwoordelijkheid van het (algemeen) bestuur om (een pakket van) maatregelen te treffen om het structureel en reëel begrotingsevenwicht te herstellen.

Al dan niet beëindigen van het preventieve toezicht

Het preventieve toezicht is in beginsel het hele begrotingsjaar van kracht, maar er bestaat een mogelijkheid voor de toezichthouder om het preventieve toezicht gedurende het jaar te beëindigen. Er zijn twee opties nadat de begroting is goedgekeurd:

1. Intrekken van preventief toezicht. Ga naar Artikel 35, lid 6 jo. artikel 203 lid 5 Gemeentewet.
 2. In stand houden van preventief toezicht gedurende de rest van het begrotingsjaar.
-
1. Een situatie van preventief toezicht zal in de praktijk vaak leiden tot het op onderdelen bijstellen van de bestaande begroting; meestal wordt dit een herstelplan genoemd. Als de toezichthouder vindt dat het structurele en reële evenwicht is hersteld, bijvoorbeeld doordat de GR heeft besloten tot een concreet bezuinigingsplan, dan kan de toezichthouder op dat moment de begroting alsnog goedkeuren en beslissen het preventieve toezicht daarna te beëindigen.
 2. Een andere mogelijkheid is dat het begrotingsevenwicht is hersteld, maar dat de toezichthouder toch nog een vinger aan de pols wil houden. De begroting wordt goedgekeurd en het preventieve toezicht wordt dan niet beëindigd.

Ook in het geval preventief toezicht is ingesteld wegens termijnoverschrijding, bestaat de mogelijkheid om dit weer in te trekken als de begroting/jaarrekening alsnog is ingezonden. Dit omdat op het moment dat de begroting en jaarrekening zijn aangeleverd, de toezichthouder er een financieel oordeel over kan vormen.

Onthouding goedkeuring begroting

Als, ondanks een eventueel herstelplan, niet voldoende aannemelijk is dat er sprake is van herstel van het structureel en reëel evenwicht, zal de toezichthouder (al dan niet gedeeltelijk) de goedkeuring aan de begroting moeten onthouden. Het preventieve toezicht blijft dan onverminderd van kracht, tot de begroting van het daaropvolgend jaar is ingediend en de toezichthouder heeft beoordeeld dat er sprake is van herstel van het structureel en reëel evenwicht. Het blijft gedurende deze periode de verantwoordelijkheid van het (algemeen) bestuur om zo spoedig mogelijk te zorgen voor het herstel van het structurele en reële evenwicht op de begroting.

Voorafgaand aan het onthouden van de goedkeuring, wordt het (algemeen) bestuur gelegenheid gegeven tot overleg. Ga naar Artikel 10:30 Awb. Het algemeen bestuur kan aan het dagelijks bestuur opdracht geven dit overleg te voeren. Ga naar Artikel 33a WGR. Het is ook mogelijk dat het algemeen bestuur een delegatie uit zijn midden afvaardigt, waarbij de aanwezigheid van de verantwoordelijk bestuurder gewenst kan zijn.

De winkel moet open blijven

Als aan de begroting de goedkeuring wordt onthouden, dan worden de kaders en gemaakte afspraken met betrekking tot het aangaan van verplichtingen en het doen van uitgaven, zoals eerder in dit hoofdstuk toegelicht, heroverwogen. Er is immers nog steeds geen sprake van een begroting als basisstuk waarop wijzigingen kunnen worden doorgevoerd of verplichtingen kunnen worden aangegaan. De toezichthouder kan bepalen welke verplichtingen of uitgaven geen toestemming vooraf behoeven, maar zal hier, in de situatie waarbij goedkeuring aan de begroting is onthouden, terughoudend mee omgaan. Dit benadrukt de noodzaak voor het bestuur om zo spoedig mogelijk maatregelen te benoemen die een daadwerkelijk evenwichtsherstel aantonen. Tot die tijd zal de toezichthouder het niveau waarop uitgaven mogen worden gedaan vaststellen op een lager niveau dan gebruikelijk, waarbij afhankelijk van de specifieke situatie maatwerk wordt toegepast.

Als er zicht is op een oplossing voor herstel van het structurele en reële begrotingsevenwicht, kunnen de afspraken voor het aangaan van verplichtingen, afhankelijk van de situatie, weer worden versoepeld.

Op zoek naar een oplossing

De GR moet dus blijven werken aan een oplossing om het evenwicht te herstellen (herstelplan). Het (algemeen) bestuur is hiervoor verantwoordelijk. Het contact tussen toezichthouder en de GR wordt in deze periode verder geïntensiveerd. De toezichthouder doet via het toezicht al het nodige ter verbetering van de financiële positie van de betrokken GR.

De GR verwerkt de maatregelen in de begroting. Op basis daarvan beoordeelt de toezichthouder of de GR in aanmerking kan komen voor repressief toezicht. Ook hierbij gelden uiteraard de in dit GTK toegelichte kaders.

Jaarrekening

De niet goedgekeurde begroting heeft geen juridische status. Het is, in het kader van rechtmatigheid van de uitgaven, van belang dat de GR de beschikbare budgetten laat aansluiten op de laatst goedgekeurde begroting, aangevuld met de verplichtingen waar de toezichthouder toestemming voor heeft gegeven. De jaarrekening, die op deze cijfers is gebaseerd, is het sluitstuk van het preventieve begrotingsjaar. Het desbetreffende preventieve begrotingsjaar kan dan met een door het (algemeen) bestuur vastgestelde jaarrekening en een goedkeurende accountantsverklaring worden afgesloten.

Nazorg preventief toezicht

Nadat een GR onder preventief toezicht heeft gestaan, kan de toezichthouder aan deze GR nog een periode van bijvoorbeeld een jaar extra aandacht besteden. De toezichthouder en de GR maken zo nodig afspraken over periodiek ambtelijk en bestuurlijk overleg tijdens deze periode. Deze overleggen kunnen worden gekoppeld aan de planning en control cyclus van de GR. In deze overleggen kan worden vastgesteld of de afspraken, die tijdens het preventieve toezicht zijn gemaakt, zijn nagekomen.

7. KADERS EN BEGRIPPEN

7.1 Toepassing BBV

Ondanks het feit dat het BBV onverkort ook geldt voor de GR'en, zijn er situaties waarbij het niet mogelijk of onwenselijk is om het BBV volledig toe te passen. Zo kan een regeling bijvoorbeeld geen bezittingen of eigen vermogen hebben. In die gevallen wordt aanbevolen om in de begroting en jaarrekening te vermelden dat vanwege de (juridische) aard van de regeling het niet mogelijk is om bezittingen te hebben, schulden te hebben of verbintenissen aan te gaan. Alle rechtshandelingen komen direct voor rekening van de deelnemers. Dit stelt de betreffende bepalingen van het BBV niet buiten werking, maar vragen wel de aandacht van de GR. Het motto is dus: pas toe of leg uit!

7.2 Structureel en reëel begrotingsevenwicht

Structureel evenwicht

Structureel evenwicht betekent dat structurele lasten gedekt worden door structurele baten. De incidentele lasten mogen worden gedekt door structurele en door incidentele baten. Het (algemeen) bestuur heeft de wettelijke taak een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. De financieel toezichthouder heeft de wettelijke taak om te beoordelen of er sprake is van structureel en reëel evenwicht.

Om vast te kunnen stellen dat sprake is van een structureel evenwicht is belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel is en welk structureel. In de begroting moet daarom een limitatief overzicht van de incidentele baten en lasten worden gegeven. Dit verplichte (meerjarige) overzicht speelt een rol bij het vast kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht.

Door het betrekken van de eindcijfers uit het overzicht van incidentele baten en lasten bij het begrotingssaldo met de cijfers uit het overzicht van de (totale) lasten en baten wordt inzicht gegeven in het structureel begrotingssaldo.

Dit kan op de volgende wijze eenvoudig worden gepresenteerd:

Tabel 2 Presentatie van het structureel begrotingssaldo

(bedragen x € 1000)	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten	-1.460	-1.500	-1.690	-1.335
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.660	1.630	1.500	1.250
Begrotingssaldo	200	130	-190	-85
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-150	-100	200	50
Structureel begrotingssaldo	50	30	10	-35

De in de tabel opgenomen bedragen incidentele lasten en baten sluiten aan op de totalen uit het overzicht incidentele lasten en baten en bevatten eveneens de incidentele mutaties reserves.

De Commissie BBV adviseert het structureel begrotingssaldo te presenteren conform bovenstaand voorbeeld. Hiermee wordt inzicht gegeven of de begroting en meerjarenraming structureel in evenwicht zijn.

Reëel evenwicht

Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming volledig en realistisch zijn. De GR moet zich rekenschap geven van daadwerkelijk te verwachten groei of afname van baten en lasten.

In de volgende paragrafen worden de kaders voor het beoordelen van het structureel en reëel evenwicht toegelicht.

7.3 Structurele en incidentele baten en lasten

De Commissie BBV heeft in 2018 de 'Notitie structurele en incidentele baten en lasten' gepubliceerd, zodat de begrippen 'structureel' en 'incidenteel' meer eenduidig toegepast worden. De notitie verduidelijkt deze begrippen door middel van een algemeen kader, dat nader toegelicht wordt. Daarnaast zijn diverse (niet limitatieve) voorbeelden uitgewerkt. [Download de Notitie structurele en incidentele baten en lasten](#).

In de praktijk bleek, dat de begrippen 'structureel' en 'incidenteel' nog steeds niet volledig conform de notitie toegepast worden. De toezichthouders van de twaalf provincies hebben de notitie van de Commissie BBV verder verduidelijkt door de handreiking 'Verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten' in het 3^e kwartaal 2021 te publiceren. Deze handreiking geldt ook voor GR-en onder toezicht van Gedeputeerde Staten.

In het algemeen geldt dat een GR structurele taken uitvoert en daarvoor structurele baten en lasten raamt in de begroting. Structurele baten en lasten zijn dus de regel, incidentele baten en lasten zijn de uitzondering. Deze uitzonderingen moeten inzichtelijk gemaakt worden in het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten. Of een post terecht als incidenteel aangemerkt wordt, kan veelal inzichtelijk worden gemaakt door het geven van een goede toelichting. De Commissie BBV heeft daarom de volgende stellige uitspraak opgenomen in de Notitie structurele en incidentele baten en lasten:

Voor de in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen posten is een toelichting vereist.

Op basis van artikel 23, onderdeel b, van het BBV gelden dezelfde bepalingen voor de toelichting op de meerjarenraming. Dit houdt in, dat alle incidentele baten en lasten, al dan niet gespecificeerd, in het meerjarig overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen worden. Dit geldt ook voor incidentele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

De aard van de begrotingspost is in eerste instantie bepalend of een post als structureel of incidenteel aangemerkt wordt. Daarbij geldt nog steeds dat voor het bepalen van het begrip 'incidenteel' gedacht kan worden aan baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. In de praktijk werd dit hulpmiddel echter veelal als 'vaststaand' uitgangspunt gehanteerd, door posten die zich vier jaar of langer voordoen als structureel aan te merken. Andersom geredeneerd, posten die zich maximaal drie jaar voordoen werden als incidenteel aangemerkt. Deze starre denkwijze is in de Notitie structurele en incidentele baten en lasten losgelaten.

Voor structurele baten en lasten geldt in het algemeen, dat zij tot nadere besluitvorming voor onbepaalde tijd in de begroting staan. Met andere woorden, er is (nog) geen einddatum bekend. Dit noemt men ook wel structureel bestaand beleid. Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Deze posten zijn tijdelijk c.q. hebben een eindig doel. Met andere woorden, er is een einddatum bekend. Drie of vier jaar opnemen van een raming is daarbij geen harde scheidslijn meer bij het bepalen of een begrotingspost structureel of incidenteel is. Wanneer de einddatum vier of vijf jaar ligt na

het voor het eerst opnemen van een post, kan deze post nog steeds aangemerkt worden als incidenteel. Hoe verder de einddatum ligt na (het hulpmiddel van) drie jaar, hoe minder aannemelijk gemaakt kan worden dat er sprake is van een reële einddatum. Van een begrotingspost waarvan de einddatum over tien jaar ligt kan moeilijk aannemelijk gemaakt worden dat deze post het begrotingssaldo incidenteel beïnvloedt. Waar de grens precies ligt is moeilijk aan te geven, aangezien het BBV geen scherpe definitie geeft wat structureel of incidenteel is. Het BBV laat ruimte aan de decentrale overheden omdat dit past bij de eigen beoordeling van de lokale omstandigheden ('principle based'). De gehanteerde uitgangspunten dienen vooraf in beleidsnota's (bijvoorbeeld de financiële verordening) te zijn vastgelegd.

7.4 Bestemmingsreserve kapitaallasten

Binnen GR'en wordt weinig gebruik gemaakt van bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten die uit activering van investeringen voortkomen. Is dit wel aan de orde, dan mogen onttrekkingen aan een bestemmingsreserve kapitaallasten als structureel worden aangemerkt, mits aan de voorwaarden voor deze bestemmingsreserve is voldaan. Deze zijn als volgt beschreven in de Notitie materiële vaste activa 2017 van de Commissie BBV:

- Een bestemmingsreserve kapitaallasten moet van voldoende omvang zijn om de kapitaallasten gedurende de gehele vastgestelde afschrijvingsperiode aan de reserve te kunnen onttrekken.
- Om de volledige kapitaallasten aan de bestemmingsreserve kapitaallasten te kunnen onttrekken, moet het saldo van de bestemmingsreserve kapitaallasten gelijk zijn aan de boekwaarde van de desbetreffende activa.
- Wanneer het saldo van de bestemmingsreserve kapitaallasten minder is dan de boekwaarde van de desbetreffende activa, dan kunnen de kapitaallasten slechts naar rato aan de bestemmingsreserve kapitaallasten worden onttrokken, waarbij de afschrijvingstermijn gelijk moet blijven.
- Als de afschrijvingstermijn wordt gewijzigd, moet de inzet van de dekking opnieuw worden berekend.
- De bestemmingsreserves kapitaallasten zijn gekoppeld aan de betreffende investeringen. Dit houdt in dat wanneer de investering vertraging oploopt, de onttrekking evenredig lager zal zijn en vice versa.
- Onttrekking van de rente uit de bestemmingsreserve kapitaallasten is alleen mogelijk indien er bespaarde rente over het saldo van deze reserve wordt toegevoegd. Wanneer er geen bespaarde rente wordt toegevoegd, dan kan alleen de jaarlijkse afschrijving onttrokken worden aan deze reserve.

De mutaties in deze bestemmingsreserve worden inzichtelijk gemaakt in het (verplichte) overzicht van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

7.5 Weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en risico's

De toezichthouder vormt zich een oordeel over het vermogen van de GR om financiële risico's op te vangen die niet anderszins zijn afgedekt. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de *weerstandscapaciteit* en de *risico's*. Voor een uniforme wijze van werken in het financieel toezicht is het belangrijk dat begrippen eenduidig worden gedefinieerd en dat helder is op welke wijze de toezichthouder zich hierover een mening vormt.

De weerstandscapaciteit is te onderscheiden in een incidentele en een structurele component.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit kan bestaan uit:

- Algemene reserve.
- Stille reserves.
- Incidentele begrotingsruimte.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven (artikel 43 BBV). Uitgangspunt is dat de bestemmingsreserves niet worden gekwalificeerd als incidentele weerstandscapaciteit. Een bestemmingsreserve is bijvoorbeeld een dekkingsreserve kapitaallasten.

Het is denkbaar dat onder de bestemmingsreserves zich middelen bevinden waarvan het specifieke bestedingsdoel van algemene aard is of dat de middelen al voor langere tijd beschikbaar zijn zonder dat er zicht is op daadwerkelijke uitvoering van de beoogde bestemming. In die gevallen is een heroverweging tot overheveling van deze middelen naar de algemene reserve te rechtvaardigen. Bij deze situaties gaat de toezichthouder ervan uit dat de gemeenschappelijke regeling met het oog op juiste beeldvorming over de beschikbare incidentele capaciteit zelf de afwegingen zal maken of hiertoe moet worden overgegaan.

Algemene reserve

In zijn berekeningen voor het bepalen van de incidentele weerstandscapaciteit bij de beoordeling van de begroting hanteert de toezichthouder voor de algemene reserve het bedrag aan algemene reserve zoals geraamd door de GR per 1 januari van het begrotingsjaar. De algemene reserve is vrij besteedbaar.

Ondergrens Algemene reserve

Uitgangspunt is dat het (algemeen) bestuur zelf - in het licht van zijn kaderstellende rol - een ondergrens bepaalt voor de minimale omvang van de algemene reserve, tenzij het voor de regeling niet is toegestaan om een algemene reserve te hanteren. Zodra de toezichthouder constateert dat de regeling geen ondergrens hanteert, of dat de algemene reserve lager wordt dan de door de regeling vastgestelde minimale omvang, kan de toezichthouder daarover met de GR in gesprek gaan.

Negatieve algemene reserve

De omvang van de algemene reserve kan onvoldoende zijn om een rekeningtekort te dekken. Indien deze situatie zich voordoet, is het aan de deelnemers om het tekort direct aan te vullen zodat er geen negatieve algemene reserve ontstaat.

Stille reserves

Artikel 11 van het BBV verplicht GR'en om de beschikbare weerstandscapaciteit te inventariseren. Hieronder kunnen ook de stille reserves vallen. Deze kunnen ingezet worden om eventueel niet-begrote kosten op te vangen.

Stille reserves vormen een onderdeel van de incidentele weerstandscapaciteit voor het waardeverschil tussen actuele marktwaarde en de boekwaarde, zoals weergegeven in de laatst vastgestelde jaarrekening. De toezichthouder neemt deze reserves alleen mee bij de berekening van de incidentele weerstandscapaciteit als de actuele marktwaarde reëel is onderbouwd, bijvoorbeeld door een officiële taxatie. Voorts mag de stille reserve geen gebruiksnut meer hebben voor de GR en moet deze op korte termijn beschikbaar kunnen komen.

In het kader van een zo goed mogelijke beeldvorming over de incidentele weerstandscapaciteit door het algemeen bestuur adviseert de toezichthouder GR'en die stille reserves kennen, maar die niet nader benoemen, deze toch zo veel mogelijk te inventariseren.

Incidentele begrotingsruimte

Zie onderstaande toelichting bij structurele begrotingsruimte.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit kan bestaan uit:

1. Onvoorzien structureel.
2. Structurele begrotingsruimte.

Onvoorzien structureel

De post onvoorzien structureel betreft een, op grond van het BBV, verplichte raming in de begroting . De post onvoorzien structureel betreft de ramingen die hiervoor in de begroting, als wel in de daarbij behorende meerjarenramingen, structureel zijn opgenomen. Wettelijk is hieraan geen minimum of maximum verbonden. De toezichthouder gaat ervan uit dat hiervoor een reëel bedrag wordt geraamd dat de GR'en onderbouwd passend vinden voor de gebruikelijke bedrijfsvoering.

Structurele begrotingsruimte

Als de begroting en de meerjarenraming structureel sluit met een positief saldo, is er sprake van begrotingsruimte die kan worden ingezet voor het opvangen van structurele financiële tegenvallers. Daarmee is deze begrotingsruimte aan te merken als structurele weerstandscapaciteit. De toezichthouder accepteert enkel de positieve begrotingsruimte die zich minimaal in zowel het begrotingsjaar als de meerjarenraming voordoet als structurele weerstandscapaciteit. Eventuele overige ruimte wordt aangemerkt als incidentele begrotingsruimte en kan daarom tot de incidentele weerstandscapaciteit worden gerekend.

Risico's

De GR is verantwoordelijk voor het inventariseren en kwantificeren van de risico's die zij loopt. Het gaat daarbij in beginsel om die risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie, ofwel die een substantiële impact op de financiële positie kunnen hebben. Daarmee is sprake van een open norm. Vanuit toezichthoudend oogpunt wordt daarom uitgegaan van het door de GR gepresenteerde beeld. Bijstelling van dit beeld kan enkel plaatsvinden als naar het oordeel van de toezichthouder het realiteits- en volledigheidsgelalte daarvan in twijfel wordt getrokken. Eventuele gezichtspunten met betrekking tot (de kwaliteit van) het systeem van risicobeheersing bij de GR, kunnen daarbij worden betrokken. Een bijstelling wordt altijd onderbouwd door de toezichthouder.

De interpretatie en beoordeling van de risico's impliceren derhalve maatwerk. De toezichthouder en de GR voeren, indien nodig, de dialoog.

Bij GR'en kunnen zich risico's voordoen die direct impact hebben op de resultaten van haar deelnemers. Daarom is het noodzakelijk dat iedere gemeenschappelijke regeling de risico's voldoende inventariseert. In afstemming met haar deelnemers kan een grensbedrag worden vastgesteld waarboven de risico's worden vermeld in de begroting en de jaarrekening. Dit stelt de deelnemers van de GR in staat deze risico's mee te nemen in hun eigen begrotingsproces. Dit is extra relevant indien er geen weerstandsvermogen wordt aangehouden door de GR zelf. Mochten er helemaal geen risico's zijn (boven het normbedrag), dan dient dit onderbouwd te worden vermeld in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Norm weerstandsvermogen

De verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (incidenteel + structureel) en de aanwezige risico's wordt in het algemeen uitgedrukt in een weerstandsratio. GR'en hanteren daarbij vaak een eigen norm. De toezichthouder kan, indien nodig, de dialoog voeren met de GR over de hoogte van de weerstandsratio. Dit gebeurt in ieder geval als de GR haar eigen vastgestelde norm onderschrijft. Uitgangspunt daarbij is of ten aanzien van de risicobeheersing een realistisch beeld is neergezet.

7.6 Financiële kengetallen

Bij de begroting en de jaarrekening is het verplicht een basis-set van vijf financiële kengetallen op te nemen. Deze kengetallen zijn bedoeld om de financiële positie inzichtelijker te maken en vergelijkbaarheid te vergroten.

De kengetallen zijn ook verplicht voor GR'en, maar zijn niet altijd aan de orde. Bijvoorbeeld de kerngetallen grondexploitatie en belastingcapaciteit komen bij regelingen niet voor. Indien aan de orde geldt ook hier dat dit wel uitgelegd moet worden, zodat het voor de deelnemers duidelijk is waarom deze informatie ontbreekt.

Voor zover kengetallen relevant zijn, zullen die altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van een GR. Het is dan ook van belang dat de kengetallen door het bestuur worden voorzien van een adequate toelichting en worden geprognoseerd voor vier jaar, zodat transparant wordt waar het gevoerde en voorgestelde beleid heen leidt.

Bij de invoering van de kengetallen is door de wetgever een bewuste keuze gemaakt om geen norm op te leggen. Het is aan de GR zelf om ervoor te kiezen de kengetallen te normeren. Het algemeen bestuur kan het dagelijks bestuur opdragen maatregelen te treffen als de GR de gestelde normen niet haalt. Een kengetal, of de ontwikkeling van een kengetal, is een weerspiegeling van het gevoerde beleid. Voor de toezichthouder hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Ze kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van een GR.

7.7 Indexatie

Looncompensatie

In het kader van reëel ramen moet rekening worden gehouden met de budgettaire effecten van de loonstijgingen. Dit kan door verwerking in de ramingen van de personele lasten/organisatiekosten of door het ramen van een stelpost. Als bij het ramen van de personele lasten/organisatiekosten een eigen gekozen percentage wordt gehanteerd, moet dit in de begroting worden beargumenteerd. Mocht er geen rekening gehouden worden met looncompensatie, dan is er feitelijk sprake van een bezuiniging en zal de toezichthouder het realiteitsgehalte daarvan toetsen.

Prijscompensatie

In het kader van reëel ramen moet een GR aan de lastenkant van de meerjarenraming rekening houden met mutatie van de laatst bekende prijsontwikkeling op basis van de percentages in de tabel *Prijsindexen CPB CEP* in de gehanteerde septembercirculaire van het gemeentefonds.

Veel toegepaste percentages zijn:

- Prijs bruto binnenlands product (pbbp) voor prijscompensatie.
- Loonvoet sector overheid voor looncompensatie.

Ook hier geldt weer dat het niet hanteren van prijscompensatie door de toezichthouder wordt gezien als een bezuiniging.

7.8 Taakstellingen, bezuinigingen en ombuigingen

Taakstellingen, bezuinigingen, ombuigingen en daarmee gemoede stelposten, beoordeelt de toezichthouder op hardheid en haalbaarheid. Ook wordt beoordeeld of ze binnen de termijn van de raming gerealiseerd worden. Het is noodzakelijk dat de ramingen hiervan reëel zijn onderbouwd. Bezuinigingen en ombuigingen moeten concreet zijn ingevuld. Het proces dat bij het concretiseren gevolgd gaat worden moet ook vastliggen.

Als naar het oordeel van de toezichthouder de taakstellingen, bezuinigingen en/of ombuigingen onvoldoende reëel zijn ingevuld, worden de begrotingsaldi hierop negatief bijgesteld. Ook ervaringen met eerdere bezuinigingsmaatregelen worden in de beoordeling betrokken. Deze bijstelling kan tot gevolg hebben dat de begroting en meerjarenraming naar het oordeel van GS niet structureel en reëel in evenwicht zijn. Indien dit van toepassing is, kan dit leiden tot een verhoging van de bijdrage van de deelnemers.

Voor een nadere toelichting op de begrippen taakstellingen, bezuinigingen en ombuigingen wordt verwezen naar de begrippenlijst in bijlage 2.

7.9 Materiële vaste activa

Notitie materiële vaste activa 2020

De 'Notitie materiële vaste activa' van de Commissie BBV geeft een overzicht van alle relevante aspecten van materiële vaste activa met betrekking tot vraagstukken van begroting en verantwoording. In de notitie zijn de onderdelen investeringen, activeren, waarderen, afschrijven en onderhoud kapitaalgoederen samengebracht. *Ga naar de Notitie materiële vaste activa 2020.*

Investeringsbudgetten en kapitaallasten

In de financiële begroting wordt op grond van artikel 20 BBV onder andere de uiteenzetting van de financiële positie, en de toelichting daarop, opgenomen. *Ga naar Artikel 20 BBV.* Daarbij moet afzonderlijke aandacht worden besteed aan de investeringen. De lasten die voortvloeien uit deze investeringen worden in het overzicht van baten en lasten opgenomen.

Kapitaallasten nog te realiseren (her)investeringen

In de begroting en meerjarenraming staan alle financiële consequenties van beleid waartoe is besloten. Echter, de regelgeving (artikelen 20 en 22 BBV) gaat ervan uit dat ook nieuw beleid wordt verwerkt in deze ramingen. Dit betekent dat bij opname hiervan ook adequate dekkingsmiddelen moeten worden geraamd. Met andere woorden, bij activering van een (her)investering zal voor de toezichthouder in redelijkheid vast moeten staan dat de regeling in staat is om de volle jaarlasten binnen een structureel sluitende begroting (eventueel op termijn binnen de meerjarenraming) op te kunnen opvangen.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Om vast te stellen of in de begroting en meerjarenraming sprake is van reële ramingen, vormt de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen voor de toezichthouder een essentieel onderdeel van de begroting en de jaarstukken. Onder andere aan de hand van deze paragraaf toetst de toezichthouder of de beleidsnota's en beheerplannen recent zijn, of aan de eisen van de wet- en regelgeving en het door het bestuur vastgestelde beleid wordt voldaan en/of de financiële effecten ervan volledig zijn verwerkt in de begroting.

Beleidskaders

Kapitaalgoederen kunnen op verschillende kwaliteits- niveaus worden onderhouden. De regeling is autonoom om het kwaliteitsniveau vast te stellen, maar het kwaliteitsniveau mag niet onvoldoende zijn. Dit houdt in dat kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties moeten worden voorkomen.

Beheerplannen

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is bij uitstek de plaats om inzicht te geven in de aanwezige en geldende beheerplannen. Daarbij kan aangegeven worden:

- wat de geldende beheerplannen zijn;
- of de beheerplannen recent zijn (wanneer vastgesteld, looptijd);
- hoe de financiële vertaling in de begroting is;
- of er wel of geen sprake is van achterstallig onderhoud;
- in welk jaar de beheerplannen door het bestuur zijn vastgesteld;
- voor welk kwaliteitsniveau is kozen en van toepassing is.

7.10 Opschuivend sluitend meerjarenperspectief

De meerjarenraming is van wezenlijk belang om inzicht te hebben in het financiële verloop en de financiële soliditeit van een GR. Niet alleen voor de toezichthouder, maar vooral ook voor de deelnemers en het (algemeen) bestuur is het van belang om dit inzicht te hebben om de kaderstellende en controlerende taak goed uit te voeren. Het is daarom in beginsel voor de toezichthouder niet acceptabel als ieder jaar opnieuw een meerjarenraming wordt opgesteld waarbij er uitsluitend in het laatste jaar evenwicht is.

Dit zogenaamd opschuivend sluitend meerjarenperspectief kan voor de toezichthouder aanleiding zijn de realiteit van de ramingen te onderzoeken. Er moet namelijk sprake zijn van een perspectief waarbij het sluitend zijn van de begroting telkens een jaar dichterbij komt, totdat uiteindelijk een sluitende begroting voor het komende jaar en een sluitende meerjarenraming voor de opvolgende periode van drie jaar wordt bereikt. Uiteraard zal de toezichthouder hierbij rekening houden met nieuwe feiten die van invloed kunnen zijn op de meerjarenraming.

7.11 Vaststellingsbesluit begroting

Het vaststellingsbesluit van de begroting moet een compleet beeld geven van de besluitvorming door het (algemeen) bestuur.

In het vaststellingsbesluit staat:

- welke begroting vastgesteld is;
- wanneer deze begroting is vastgesteld;
- wat er is veranderd ten opzichte van de ter behandeling aangeboden begroting, al dan niet door middel van een aparte begrotingswijziging (indien van toepassing);
- wanneer het begrotingsjaar een tekort heeft, de wijze waarop het begrotingsjaar formeel sluitend is gemaakt (bijvoorbeeld door een onttrekking aan de algemene reserve).

8. OVERIGE TOEZICHTVORMEN

8.1 De administratie en de controle

Analoog aan de werking in de Gemeentewet verwachten GS dat de volgende verordeningen binnen twee weken na vaststelling aan hen worden toegezonden:

- Financiële verordening - [Ga naar Artikel 35, lid 6 WGR jo. artikel 212 Gemeentewet](#)
- Controleverordening - [Ga naar Artikel 35, lid 6 WGR jo. artikel 213 Gemeentewet](#)

De verordeningen behoeven niet de goedkeuring van de toezichthouder. De financieel toezichthouder kan toetsen of de verordeningen voldoen aan de wet of aan krachtens de wet gegeven regels.

8.2 Financiering; kasgeldlimiet en renterisiconorm (Wet fido)

Algemeen

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden bevatten regels over het financieringsbeleid van openbare lichamen (provincies, gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen). Indien van toepassing ligt de nadruk hierbij op de kredietwaardigheid van een GR en op de flexibiliteit en transparantie van het financieringsbeleid. De regels over het financieringsbeleid betreffen onder andere het aangaan van leningen, de kasgeldlimiet, de liquiditeits- en schuldpositie en de renterisiconorm.

In het kader van de financieringsfunctie heeft de toezichthouder een aantal taken dat uit de Wet fido voortvloeit. De meest expliciete taak heeft de toezichthouder ten aanzien van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Links:

[Ga naar Wet financiering decentrale overheden](#)

[Ga naar Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden](#)

Korte financiering en kasgeldlimiet

Met korte financiering worden tijdelijke liquiditeitstekorten opgevangen. Voor korte financiering kan het renterisico aanzienlijk zijn, omdat fluctuaties in de korte rente relatief grote impact op de rentelasten hebben. Om dit risico in te perken, stelt de kasgeldlimiet een grens aan de hoogte van de korte financiering.

De informatie over de kasgeldlimiet moet worden opgenomen in de Paragraaf financiering van de begroting en het jaarverslag. Deze informatie betreft ten minste de kasgeldlimiet bij aanvang van het voorgaande jaar en de gemiddelde netto vlottende schuld in elk van de kalenderkwartalen van het jaar.

De hoogte van de kasgeldlimiet wordt eens per drie jaar bepaald door een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van de totale lasten (inclusief toevoegingen aan reserves) van de begroting, inclusief de tegelijkertijd met de begroting door het bestuur vastgestelde wijzigingen ervan.

Ontheffing kasgeldlimiet

Het is niet toegestaan de kasgeldlimiet te overschrijden. Bij incidentele wijzigingen in het inkomsten- en uitgavenpatroon kan de toezichthouder ontheffing verlenen voor het overschrijden van de kasgeldlimiet. Dit is toegestaan voor een periode van maximaal twee kwartalen. Ontheffingsverzoeken moeten bij de toezichthouder worden ingediend zodra er zicht is op een dreigende overschrijding van de kasgeldlimiet.

[Ga naar Artikel 4 Wet fido](#)

Als de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet overschrijdt, moet de betrokken decentrale overheid de drie kwartaalrapportages en een plan van aanpak om weer te voldoen aan de kasgeldlimiet ter goedkeuring toezenden aan de toezichthouder.

Lange financiering en de renterisiconorm

Een deel van de GR'en heeft vaste schulden. Op het moment dat de rente wordt aangepast (lees: hoger wordt), lopen deze GR'en een zeker risico; hogere rente leidt immers tot hogere lasten. De rente wordt meestal aangepast bij herfinanciering van schuld. Het is daarom van belang dat de leningenportefeuille met een zekere meerjarige spreiding is opgebouwd. Hierdoor wordt het renterisico ingeperkt. De renterisiconorm geeft daarvoor het kader.

De renterisiconorm is vastgelegd in de *Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden*.

Het renterisico wordt bepaald voor de komende vier jaren. De informatie over de renterisiconorm moet worden opgenomen in Paragraaf financiering bij de begroting en het jaarverslag.

De toezichthouder toetst (aan de hand van de gegevens in het jaarverslag) of de regeling de vastgestelde norm overschrijdt. Wanneer dit het geval is zal via overleg een oplossingsrichting worden afgesproken. Mocht dit onverhoopt geen resultaat opleveren dan zijn er sanctiemogelijkheden.

Ontheffing renterisiconorm

Voor de toezichthouder is het mogelijk in bijzondere omstandigheden ontheffing van de renterisiconorm te verlenen. Een ontheffingsverzoek moet worden ingediend zodra redelijkerwijs bekend is dat de norm zal worden overschreden. De afwijking van de norm moet in het ontheffingsverzoek duidelijk worden gemotiveerd. *Ga naar Artikel 6 Wet fido*

8.3 Arbitrage

Geschillen tussen deelnemers / bestuur

Op grond van artikel 28 WGR is er ook nog een afzonderlijke taak voor Gedeputeerde Staten weggelegd aangaande het optreden van geschillen. Als zich geschillen voordoen - in de ruimste zin – over de toepassing van een regeling tussen besturen van deelnemende gemeenten of tussen besturen van een of meer gemeenten en het bestuur van een regeling kunnen deze aan Gedeputeerde Staten worden voorgelegd ter beslechting. Dit kan alleen als niet ergens anders wettelijk is vastgelegd dat het oplossen van het geschil bij de rechterlijke macht moet gebeuren.

Gedeputeerde staten kunnen bij de beslissing van het geschil het desbetreffende bestuur opdragen een besluit te nemen met inachtneming van het in hun beslissing bepaalde en binnen een daartoe te stellen termijn. Als binnen de gestelde termijn het besluit niet is genomen, geschiedt dit door Gedeputeerde Staten. In spoedeisende gevallen kunnen Gedeputeerde Staten ook direct in de plaats van het desbetreffende bestuur treden om het betreffende besluit te nemen.

BIJLAGEN

1. TOELICHTING OP DE TOESPUNTENLIJST	30
2. BEGRIPPENLIJST	33
3. WET-EN REGELGEVING	37

1 TOELICHTING OP DE TOETSPUNTENLIJST

Algemeen

De vragen van de toetspuntenlijst beantwoordt de toezichthouder in principe op basis van de ingezonden stukken. Het is een hulpmiddel om uniformiteit aan te brengen in de wijze waarop toezichthouders richting GR'en te werk gaan. Voorwaarde is wel dat de wet- en regelgeving (met name BBV) nageleefd is. Wanneer er toch onvoldoende informatie voorhanden is om één of meerdere vragen van de toetspuntenlijst (positief) te kunnen beantwoorden, kan de toezichthouder deze informatie ten tijde van het invullen van de toetspuntenlijst opvragen bij de regeling. Het wordt als niet praktisch en als niet efficiënt ervaren als door het gebrek aan informatie een vraag negatief beantwoord moet worden.

Toetspuntenlijst

<i>Algemene informatie</i>
1. Zijn de begroting en jaarrekening, inclusief zienswijzen en begrotingswijzigingen, tijdig ingezonden?
2. Presenteert de GR zelf cijfermatig, minimaal conform het voorbeeld in de Notitie structurele en incidentele baten en lasten van de Commissie BBV, dat het begrotingsjaar structureel in evenwicht is?
3. Is er een specificatie opgenomen van de verdeling van de totale baten en totale lasten per deelnemer?
4. Is er sprake van een positief structureel saldo bij de laatste jaarrekening?
<i>Incidentele baten en lasten</i>
5. Is het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten conform de regelgeving opgesteld en toegelicht?
<i>Kapitaalgoederen</i>
6. Kan de GR de volle jaarlasten van de nog te realiseren (her)investeringen opvangen binnen een structureel sluitende begroting?
<i>Realiteit van de ramingen</i>
7. Zijn geraamde ombuigingen en/of taakstellingen reëel en/of weinig risicovol? Indien de ramingen als niet reëel worden beoordeeld door de toezichthouder, dan dienen de bijdragen van de deelnemers conform te worden aangepast.
<i>Weerstandsvermogen en risicobeheersing</i>
8. Voldoet de GR voor het weerstandsvermogen aan haar eigen vastgestelde norm (= ondergrens) en is er naar het oordeel van de toezichthouder voldoende weerstandscapaciteit in relatie tot de gekwantificeerde risico's of mocht er geen weerstandsvermogen aanwezig zijn of aangehouden mogen worden, worden dan de risico's duidelijk en reëel weergegeven voor de deelnemers?
<i>Algemeen eindoordeel</i>
9. Is het begrotingsjaar (op basis van bovenstaande beantwoorde vragen) naar het oordeel van de toezichthouder structureel en reëel in evenwicht?

Toelichting toetspuntenlijst

1. *Zijn de begroting, inclusief zienswijzen en begrotingswijzigingen, en de jaarrekening tijdig ingezonden?*
Van belang is de inzenddatum, dus niet de datum van ontvangst. De begroting moet ingezonden zijn vóór 15 september. De jaarrekening moet ingezonden zijn vóór 15 juli. Wanneer, in uitzonderlijke gevallen, afspraken zijn gemaakt om de jaarrekening en/of begroting later in te mogen zenden, dan dienen deze afspraken aangehouden te worden bij het beantwoorden van deze vraag, ook al is de begroting en/of jaarrekening formeel niet tijdig ingezonden.
2. *Presenteert de GR zelf cijfermatig, minimaal conform het voorbeeld in de Notitie structurele en incidentele baten en lasten van de Commissie BBV, dat het begrotingsjaar structureel in evenwicht is?*
Onder het begrip 'presenteren' valt het cijfermatig uiteenzetten van het structureel begrotingssaldo van (minimaal alleen) het begrotingsjaar. Zie hiervoor het aanbevolen voorbeeld in de Notitie 'Structurele en incidentele baten en lasten' van de Commissie BBV. Een presentatie van het structurele begrotingssaldo die afwijkt van het aanbevolen voorbeeld van de Commissie BBV, maar die dezelfde informatie geeft, kan ook leiden tot een score ja = goed. Altijd geldt, dat alleen het vermelden (al dan niet met een bedrag) dat het begrotingsjaar structureel in evenwicht is, niet voldoende is.
3. *Is er een verdeling opgenomen van de verdeling van de totale baten en totale lasten per deelnemer?*
Een GR voert taken uit ten behoeve van haar deelnemers. Voor de deelnemers is het van belang te weten hoeveel er wordt uitgegeven aan deze taken om een effectieve sturing mogelijk te maken. Voor de toezichthouder is het noodzakelijk de bijdrage vanuit de deelnemers te kunnen koppelen aan de gevraagde bijdrage per deel deelnemers door de GR. Als dit inzicht niet aanwezig is, dan de toezichthouder niet tot de conclusie komen dat de begroting reëel is en de jaarrekening niet op waarde schatten.
4. *Is er sprake van een positief structureel saldo bij de laatste jaarrekening?*
Zie de beoordeling (en conclusies) van de toezichthouder van de laatste jaarrekening.
5. *Is het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten conform de regelgeving opgesteld en toegelicht?*
Algemeen: Is de Notitie 'Structurele en incidentele baten en lasten' van de Commissie BBV correct toegepast? Zijn de in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen posten toegelicht? Zijn er incidentele baten in de begroting opgenomen die niet op het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten staan? Zijn er incidentele lasten die ontbreken op het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten zijn opgenomen? Bevat het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten ook de incidentele mutaties reserves? Het ontbreken van incidentele baten en lasten kan aanleiding zijn voor de toezichthouder om nader onderzoek te doen of de begroting als niet reëel te beschouwen. Mochten bepaalde bepalingen uit het BBV niet toepasbaar zijn, is dan goed uitgelegd waarom dit het geval is?

6. *Kan de gemeente de volle jaarlasten van de nog te realiseren (her)investeringen opvangen binnen een structureel sluitende begroting?*

Vanaf het gereedkomen van de (her)investering, dienen de hiermee samenhangende structurele en incidentele jaarlasten volledig en correct in de begroting en/of meerjarenraming te zijn opgenomen.

7. *Zijn geraamde ombuigingen en/of taakstellingen reëel en/of weinig risicovol? Dit, mede in relatie tot de begroting taakstellingen en bezuinigingen in de begrotingen van de deelnemers.*

Ombuigingen en/of taakstellingen worden beoordeeld op hardheid en haalbaarheid.

- Zijn de ramingen reëel onderbouwd?
- Worden ze binnen de termijn van de meerjarenraming gerealiseerd? Daarbij mag geen sprake zijn van opschuivende ombuigingen en/of taakstellingen.
- Ombuigingen en bezuinigingen moeten concreet en tenminste op programmaniveau zijn ingevuld.
- Is er bij taakstellingen een door de raad vastgesteld plan van aanpak? Zijn dit concrete en haalbare maatregelen?
- Wanneer er geen rekening gehouden wordt met loon- en prijsstijgingen bijvoorbeeld conform de meicirculaire, dan is de realiteit van de ramingen in het geding. In feite wordt dan jaarlijks volgens de kaasschaafmethode bezuinigd. Het is ter beoordeling aan de toezichthouder of de ramingen van de lasten nog steeds als reëel aangemerkt kunnen worden.
- Indien er bezuinigingen en taakstellingen zijn opgenomen in de begroting van één of meerdere deelnemers, maar deze niet terug komen in de begroting van GR dan kan dit aanleiding zijn voor verder onderzoek van de toezichthouder.

8. *Voldoet de GR voor het weerstandsvermogen aan haar eigen vastgestelde norm? Mocht er geen of weerstandsvermogen aanwezig zijn, worden dan de risico's duidelijk en reëel weergegeven ten bate van de deelnemers?*

GR'en stellen zelf een beleid vast over de volgens de GR noodzakelijk geachte weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's (ratio). Daarbij bepalen GR'en zelf wat tot de weerstandscapaciteit wordt gerekend. De GR vermeldt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing welke risico's zij loopt. Deze risico's dienen gekwantificeerd te zijn. De beschikbare weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's resulteert in een ratio. Deze ratio dient minimaal gelijk of hoger te zijn dan de ratio (norm) die de raad vastgesteld heeft.

Indien de GR geen eigen norm heeft vastgesteld of de ratio is te laag en/of de gekwantificeerde risico's bevatten (veel) PM-posten, voldoen zij niet aan dit toetspunt. Mocht de GR geen eigen vermogen hebben, dan is het voor de toezichthouder vooral van belang dat de risico's duidelijk en concreet zijn vertaald in de paragraaf.

9. *Is het begrotingsjaar (op basis van bovenstaande beantwoorde vragen) naar het oordeel van de toezichthouder structureel en reëel in evenwicht?*

Is vraag 2 "Presenteert de GR zelf cijfermatig, conform het voorbeeld in de Notitie structurele en incidentele baten en lasten van de Commissie BBV, dat het begrotingsjaar structureel in evenwicht is?" met 'ja' beantwoord? Heeft de beantwoording van de overige vragen uit de toetspuntenlijst niet geleid tot correctie(s) van het begrotingssaldo door de toezichthouder? Ontstaat er na deze correctie(s) een negatief structureel saldo van het begrotingsjaar?

2 BEGRIPPENLIJST

Begrip	Toelichting
Algemene reserve	Eigen vermogensbestanddeel waaraan door de raad nog geen bestemming is gegeven.
Berichtenbox	Een persoonlijk, beveiligde brievenbus voor digitale post van overheidsorganisaties. (bron: https://ind.nl/Paginas/Berichtenbox.aspx).
Bezuinigingsmaatregelen	Lasten verlagende maatregelen om een begrotingstekort weg te werken. Een bezuiniging is iets wat al rechtstreeks op de lasten van de begroting wordt verwerkt. In de begroting zijn deze bezuinigingen op programmaniveau verwerkt.
Checks and balances	Systeem waarbij bevoegdheden over verschillende organen worden verspreid en ieder orgaan over de uitoefening van zijn bevoegdheden verantwoording verschuldigd is aan een ander orgaan.
Dekkingsmiddelen	Middelen die worden gegenereerd c.q. aangewend om de lasten in de begroting op te vangen.
Dringende spoed	Verplichtingen zijn aangegaan zonder vooraf verkregen goedkeuring van de toezichthouder. Het gaat hier om uitgaven waarbij voorafgaande toestemming van de toezichthouder niet tijdig mogelijk was (Art. 35, lid 6 WGR jo. art. 209 Gemeentewet).
Financiële functie	Alles wat van belang is voor de wijze waarop GR'en omgaan met hun financiële middelen, zoals de beleidsbegroting, de financiële begroting, de meerjarenraming, de productenraming, het jaarverslag en de jaarrekening, de treasuryfunctie, de planning en control, de kostprijzen, de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid.
Financiële kengetallen	Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van een GR.
Financiële positie	Het vermogen van een GR in relatie tot de exploitatie, met inachtneming van de risico's. Belangrijk daarbij is dat het bij de financiële positie uitdrukkelijk gaat om het beeld van de financiën van de GR in het recente verleden (jaarrekeningen) en over het begrotingsjaar en de daaropvolgende jaren (meerjarenraming)
Geïnterpreteerde risico's	In kaart gebrachte kansen op gevaar of schade met financieel gevolg van substantiële omvang.
Gekwantificeerde risico's	Het totaal van de financiële gevolgen van de kansen op gevaar of schade
Herstelplan	Een beschrijving van de maatregelen die getroffen worden om een bepaald doel (bijvoorbeeld oplossen van een financieel probleem of een begrotingstekort) te bereiken. Het plan geeft tevens aan binnen welke periode dit gebeurt.
IPO	Interprovinciaal Overleg - Het Interprovinciaal Overleg behartigt de gezamenlijke belangen van de provincies in 'Den Haag' en 'Brussel'. www.ipo.nl

Begrip	Toelichting
Incidentele baten	Incidentele baten zijn de uitzondering. Baten komen in aanmerking om als incidenteel aangemerkt te worden als deze voor bepaalde tijd geraamd worden. Er moet (vooraf) een onvoorwaardelijke einddatum bekend zijn. Daarnaast moet de incidentele baat de begroting ook nog materieel beïnvloeden. Het is aan de GR om te onderbouwen waarom een baat incidenteel is. Het overzicht van incidentele baten en lasten, en de toelichting daarop, moet voldoende inzicht geven om te beoordelen of er daadwerkelijk sprake is van een incidentele baat.
Incidentele lasten	Incidentele lasten zijn de uitzondering. Lasten komen in aanmerking om als incidenteel aangemerkt te worden als deze voor bepaalde tijd geraamd worden. Er moet (vooraf) een onvoorwaardelijke einddatum bekend zijn. Daarnaast moet de incidentele last de begroting ook nog materieel beïnvloeden. Het is aan de GR om te onderbouwen waarom een last incidenteel is. Het overzicht van incidentele baten en lasten, en de toelichting daarop, moet voldoende inzicht geven om te beoordelen of er daadwerkelijk sprake is van een incidentele last.
Intensiever financieel toezicht	Het verzwaren van het toezicht, zowel inhoudelijke als procedureel, op het structureel in evenwicht zijn van de begroting en de jaarstukken van de GR.
Investeringsbudgetten	Het bedrag dat beschikbaar gesteld wordt om investeringen te doen waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt.
Inzendtermijnen	De periode waarbinnen financiële stukken, op basis van de WGR en de Gemeentewet, ingezonden dienen te worden aan de toezichthouder.
Materiële vaste activa	Investerings met een meerjarig economisch nut of met een meerjarig maatschappelijk nut.
Onontkoombaar en onuitstelbaar	Hieraan wordt voldaan wanneer: <ul style="list-style-type: none"> - er sprake is van een wettelijke verplichting, of - uitstel leidt tot aansprakelijkstelling of kapitaalvernietiging, of - toekomstige onvermijdbare uitgaven worden voorkomen.
Ombuigingen	Bijstelling van de ramingen op grond van beleidsinhoudelijke overwegingen. Een ombuiging heeft geen gevolgen voor de hoogte van de totale begroting, maar kan wel budgettaire gevolgen hebben op programma- of taakveldniveau.
Opschuivend sluitend meerjarenperspectief	In de Gemeentewet is bepaald dat een meerjarenraming voor (ten minste) de drie jaren volgend op het begrotingsjaar wordt opgesteld. Als het begrotingsjaar geen structureel en reëel evenwicht laat zien, moet aannemelijk worden gemaakt dat het evenwicht uiterlijk in het derde jaar van de meerjarenraming door de GR tot stand kan worden gebracht. Het is daarom in beginsel voor de toezichthouder niet acceptabel als ieder jaar opnieuw een meerjarenraming wordt opgesteld waarbij er uitsluitend in het derde jaar weer evenwicht is.
Preventief toezicht	Wanneer de begroting niet aan de wettelijke criteria voor structureel en reëel evenwicht voldoet, is er sprake van preventief toezicht. In dat geval behoeven de begroting en de daaropvolgende wijzigingen vooraf de goedkeuring van de toezichthouder.

Begrip	Toelichting
Prijscompensatie	In het kader van reëel ramen moet aan de lastenkant van de meerjarenraming rekening worden gehouden met een mutatie van de prijsontwikkeling van ten minste het in de meicirculaire genoemde Bruto Binnenlands Product.
Reëel evenwicht	Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming volledig en realistisch zijn.
Repressief toezicht	Wanneer de begroting aan de wettelijke criteria voor structureel en reëel evenwicht voldoet, is er sprake van repressief toezicht. Dit is de standaardvorm van toezicht en houdt in dat de begroting en de begrotingswijzigingen direct uitgevoerd kunnen worden (rechtskracht krijgen), zonder afhankelijk te zijn van een voorafgaande goedkeuring van de toezichthouder.
Realiteit van de ramingen	Bij de toets of het realiteitsgehalte van de ramingen voldoende is, spelen diverse aspecten een rol. Zo is bijvoorbeeld voor de toetsing van het realiteitsgehalte het verschil tussen vorige begrotingen en de jaarrekeningen van belang. Onder- of overschatten is een belangrijk signaal voor de toezichthouder.
Risicogericht en proportioneel toezicht	De toezichthouder bepaalt aan de hand van de bij de GR door hem geconstateerde risicovolle zaken hoeveel (extra) aandacht een GR naar zijn oordeel nodig heeft. Hij stemt de intensiteit van het onderzoek en het contact met de gemeente daarop af.
Risico-inventarisatie	Een overzicht van de kansen van een positieve of een negatieve gebeurtenis van materieel belang.
Risicomangement	De gestructureerde beheersing van het risico, dat een organisatie om financiële dan wel niet financiële redenen de beleidsdoelen niet of niet volledig realiseert, dan wel slechts met niet begrote kosten en/of niet binnen de geplande tijd.
ROB	Raad voor het Openbaar Bestuur. De ROB is een onafhankelijk adviesorgaan van de regering en het parlement. De ROB adviseert over de inrichting en het functioneren van het openbaar bestuur, en de beleidsmatige aspecten van financiële verhoudingen tussen Rijk, gemeenten en provincies. www.raadopenbaarbestuur.nl
Signaleringswaarde	Het door de toezichthouder gehanteerde criterium om een kengetal te wegen.
Stelpost	Begrotingspost waarvan de concretisering nog moet worden uitgewerkt.
Structureel en reëel evenwicht (SRE)	Deze situatie is aan de orde als, uitgaande van het bestaande beleid en inclusief nieuw aanvaard beleid, <ul style="list-style-type: none"> - alle structurele lasten tenminste worden gedekt door structurele baten en - incidentele lasten worden gedekt door incidentele baten (waaronder onttrekkingen aan de algemene reserve).
Taakstelling	Opdracht tot bezuinigingen, terwijl (nog) geen concrete maatregelen zijn genomen. Pas op langere termijn ontstaan de positieve financiële effecten.
Termijnoverschrijding	De situatie waarbij de gemeente niet in staat is om de verplicht toe te zenden financiële stukken aan te leveren bij de toezichthouder binnen de daartoe gestelde termijnen of vóór de daartoe vastgestelde data.

Begrip	Toelichting
Toezichtcriterium structureel en reëel evenwicht	De begroting is structureel en reëel in evenwicht. De structurele baten dekken ieder jaar de structurele lasten en de ramingen zijn realistisch. Als de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn gemaakt dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht.
Transparant	Van tevoren is helder wat de toezichthouder van de GR verwacht en wat de GR van de toezichthouder kan verwachten.
Vakberaad Gemeentefinanciën	Het ambtelijk overlegorgaan van de gezamenlijke toezichthouders (provincies en BZK) en vertegenwoordigers van het IPO, VNG en ROB. Hier vindt ook de landelijke coördinatie van het financieel toezicht plaats.
Verbeterplan	Een beschrijving van de maatregelen die getroffen worden om een bepaald doel te bereiken. Het plan geeft tevens aan binnen welke periode dit gebeurt.
Toetspuntenlijst	De door de toezichthouders gehanteerde lijst met toetspunten om de uniformiteit bij het toezicht te bevorderen.
Weerstandsvermogen	Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de GR in staat is middelen vrij te maken dan wel middelen heeft vrijgemaakt om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder ingrijpende beleidswijzigingen. Het weerstandsvermogen bestaat uit twee onderdelen, namelijk de weerstandscapaciteit en de risico's. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding tussen deze twee onderdelen aan.
Weerstandscapaciteit, incidenteel	Het vermogen om onverwachte eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken op het geldende niveau.
Weerstandscapaciteit, structureel	Het vermogen om onverwachte tegenvallers structureel in de lopende begroting op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

3 WET- EN REGELGEVING

In dit GTK wordt meerdere keren verwezen naar wet- en regelgeving. Het betreft hoofdzakelijk de volgende wetten:

- Gemeentewet
- Provinciewet
- Waterschapswet
- Wet gemeenschappelijke regelingen
- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
- Algemene wet bestuursrecht
- Financiële-verhoudingswet
- Wet financiering decentrale overheden
- Wet algemene regels herindeling

In het GTK zijn zoveel mogelijk directe links naar de desbetreffende wetsartikelen opgenomen.

Zie voor alle wet- en regelgeving de website www.wetten.nl

Zie voor het BBV de website www.commissiebbv.nl

Colofon

Dit is een uitgave van de gezamenlijke provincies
Voorjaar 2022

Vormgeving
Provincie Zuid-Holland

220102392

Laborijn
t.a.v. dagelijks bestuur
Terborgseweg 106
7005 BC DOETINCHEM

Doetinchem : vrijdag 11 februari 2022
Ons kenmerk : 2022-U-0020/EM/HV
Onderwerp : auditverslag 2021
Bijlage : -1-

Geacht bestuur,

Op grond van de huidige Archiefverordening breng ik als streekarchivaris verslag uit aan het het dagelijks bestuur over het toezicht op de informatiehuishouding binnen uw organisatie. Overeenkomstig bovengenoemde verordening legt het dagelijks bestuur over het gevoerde informatiebeheer verantwoording af aan het algemeen bestuur. Het voorliggende auditverslag maakt – samen met een door uw organisatie opgesteld verbeterplan – onderdeel uit van die verantwoording.

Archief KPI's

De basis van het auditverslag is terug te vinden in de Archief KPI's (Kritische Prestatie Indicatoren) die door de VNG zijn opgesteld en in 2020 zijn geactualiseerd. Veranderingen in wet- en regelgeving maar bijvoorbeeld ook de voortschrijdende digitalisering zorgden ervoor dat de Archief KPI's aan een update toe waren.

In de Archief KPI's staan 8 hoofd- en deelvragen die in zijn totaliteit het geheel aan informatie- en archiefvraagstukken vanuit archiefwettelijke verplichtingen behandelen (zie: https://vng.nl/sites/default/files/2020-05/horizontale-verantwoording_20200430.pdf).

Aandachtsgebied audit 2021

Het auditverslag 2021 heeft betrekking op twee hoofd- en deelvragen van de KPI's, te weten:

- a. *Zijn de fysieke en digitale bewaaromstandigheden op orde?*
Met als deelvraag: *Beschikt het college over applicaties – DMS / RMA en vakapplicaties – waarmee de noodzakelijke informatiebeheertaken kunnen worden uitgevoerd?*
(Hoofdstuk 3. 'Archiefruimten, applicaties, archiefbewaarplaats en e-depot')

En

- b. *Weegt de gemeente zorgvuldig af of vorm, inhoud en/of context van bescheiden van belang zijn voor bedrijfsvoering, democratische controle en cultuurhistorie?*
Met als deelvraag: *Vernietigt het college als archiefzorgdrager de daartoe in aanmerking komende archiefbescheiden?*
(Hoofdstuk 6. 'Vervanging, conversie/migratie, selectie, vernietiging en vervreemding van archiefbescheiden')

Bevindingen

In de audit zijn de vragen gericht op het vernietigen van digitale informatie uitgebreid aan de orde geweest. In de reactie op de vragenlijst, en het daaropvolgend overleg, is het beeld ontstaan dat uw organisatie de nodige aandacht dient te schenken aan het op verantwoorde wijze vernietigen van digitale archiefbescheiden.

Een van de aanbevelingen is dan ook om een procedure vernietiging digitale archiefbescheiden vast te stellen en te implementeren. Voorts is het van belang om bij het vernietigen van archiefbescheiden aandacht te schenken aan kopiebestanden in vakapplicaties, op netwerkschijven, in mailboxen of in back-ups die in huis dan wel buitenshuis (én in de cloud) archiefwaardige informatie bevatten.

Voor het complete auditverslag met aanbevelingen verwijs ik naar het Excelformulier in bijlage 1.

Vervolg

Met belangstelling zie ik uw reactie op dit verslag tegemoet en word ik geïnformeerd over uw verantwoording aan het algemeen bestuur en de toezending van het verslag aan de interbestuurlijk toezichthouder archieven.

Vanzelfsprekend ben ik bereid om het verslag nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Femia Siero,
streekarchivaris

Postadres
Postbus 236
7000 AE Doetinchem

Laborijn algemeen
Terborgseweg 106
7005 BC Doetinchem
t (0314) 37 25 00
e info@laborijn.nl

Laborijn inkomensondersteuning
Terborgseweg 110
7005 BC Doetinchem
t (0314) 65 46 54
e contact@laborijn.nl

www.laborijn.nl

ECAL
T.a.v. de Gemeentearchivaris
Postbus 686
7000 AR Doetinchem

VERZONDEN

13 MEI 2022

Onderwerp : Auditverslag 2021
Kenmerk : 2022-U-0020/EM/HV
Uw brief van : 11 februari 2022
Bijlagen : 1

Doetinchem, 8 mei 2022

Beste mevrouw Siero,

Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van het verslag van de audit 2021. In deze brief treft u onze reactie aan.

Scope van de audit

In de audit is de aandacht met name gericht op de vernietiging van informatie opgeslagen in digitale bewaaromstandigheden.

Bevindingen

Met u zijn wij van mening dat Laborijn nog de nodige aandacht dient te schenken aan het op verantwoorde wijze vernietigen van digitale archiefbescheiden.

De aanbevelingen

In het auditverslag doet u ons een vijftal aanbevelingen. Deze aanbevelingen omarmen wij van harte. De door ons te treffen maatregelen en de daarbij horende tijdsplanning hebben wij opgenomen in het Excelformulier die u als bijlage aantreft. Een belangrijk onderdeel van de te treffen maatregelen is de werving van een (interim)projectleider die ons moet gaan ondersteunen bij de realisatie van het verbeterplan. De startdatum van het verbeterplan hangt nauw samen met de komst van de (interim)projectleider.

Tot slot

Wij danken u voor de uitgevoerde audit en zullen het algemeen bestuur hierover informeren.

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur van Laborijn

De secretaris
J. Spruit

De voorzitter
drs. E.J. Huizinga MBA

Audit 2021, vernietigen van digitale archiefbescheiden							
organisatie: gemeenschappelijke regeling Laborijn			:briefnummer/zaaknummer:				
Nr.	vraag	niet aanwezig / niet up-to-date / neen	gedeeltelijk aanwezig	bevindingen en uitkomsten gesprek	aanbevelingen	Te treffen maatregelen Laborijn	Tijdsplanning
1	Is binnen de organisatie een <i>procedure digitale vernietiging</i> opgesteld?			Er is geen specifieke procedure digitale vernietiging opgesteld.	<ul style="list-style-type: none"> stel in 2022 een procedure voor het vernietigen van digitale archiefbescheiden op raadpleeg de <i>Handreiking Digitale vernietiging</i> (Nationaal Archief) bij het opstellen van de procedure 	<ul style="list-style-type: none"> Laborijn stelt in 2022 een procedure digitale vernietiging op basis van de handreiking digitale vernietiging van het Nationaal Archief 	Doorlopend 2022
2	Is een overzicht aanwezig van archiefwaardige informatie in informatiesystemen, (vak)applicaties, netwerkschijven, mailboxen e.d.?			De organisatie beschikt niet over een overzicht van archiefwaardige informatie. Medewerkers zijn zelf verantwoordelijk voor het archief onder leiding van afdelingsmanager, zie de <i>Richtlijn aanleveren stukken voor het archief</i> (bijlage 5). Laborijn als organisatie genereert natuurlijk ook archiefbescheiden over het te voeren beleid, het eigen personeel, de huisvesting, financiën etc. De informatiesystemen en applicaties met deze informatie maken eveneens deel uit van het overzicht van archiefwaardige informatie.	<ul style="list-style-type: none"> Stelt voor eind 2022 een overzicht op van archiefwaardige informatie op betrek bij het opstellen van het overzicht alle systemen, netwerkschijven, mailboxen en ook de archiefwaardige informatie in de cloud voeg het overzicht aan de procedure digitale vernietiging toe 	<ul style="list-style-type: none"> Laborijn stelt in de periode 2022-2023 een overzicht op van archiefwaardige informatie op. Laborijn voegt het overzicht archiefwaardige informatie toe aan de procedure digitale vernietiging. 	Doorlopend 2022-2023
3	Is een samenhangend overzicht van informatieobjecten, processen en informatiesystemen aanwezig? (enterprise architectuur)			Laborijn heeft een overzicht van informatiesystemen en applicaties maar de vraag is of deze actueel te noemen is. Of het overzicht daarnaast volledig is, gezien het gebruik van de netwerkschijf voor het opslaan en bewerken van gegevens over TOZO en TONK is niet duidelijk. Het is voorts van belang om te beoordelen of alle processen en informatieobjecten, zoals ook die van de eigen organisatie, in het overzicht zijn opgenomen.	<ul style="list-style-type: none"> stel in 2022 een samenhangend overzicht op van informatieobjecten, processen en informatiesystemen (ook die in de cloud e/o buitenshuis gesitueerd) houd het overzicht up-to-date laat het overzicht onderdeel uitmaken van de procedure digitale vernietiging 	<ul style="list-style-type: none"> Laborijn stelt in de periode 2022-2023 een samenhangend overzicht op van informatieobjecten, processen en informatiesystemen. Het overzicht is een vast onderdeel van de procedure digitale vernietiging. De procedure zal jaarlijks opnieuw worden geactualiseerd en vastgesteld door het MT van Laborijn. 	Doorlopend 2022-2023
4	Is een vernietigingsfunctionaliteit in de informatiesystemen en (vak)applicaties aanwezig?			Drie vakapplicaties zijn uitgerust met een vernietigingsfunctionaliteit, te weten: Suite4sociaaldomein (Centric), Key2finance (Centric) en Talent (Visma). Het is verder onbekend welke andere applicaties en systemen voor de interne organisatie of de uitvoering van de taken een vernietigingsfunctionaliteit hebben.	<ul style="list-style-type: none"> inventariseer welke applicaties en informatiesystemen geen vernietigingsfunctionaliteit hebben bepaal het risico bij het niet of te laat vernietigen van informatie 	<ul style="list-style-type: none"> Laborijn inventariseert in de periode 2022-2023 welke applicaties en informatiesystemen geen vernietigingsfunctionaliteit hebben. Laborijn stelt het risico vast bij het niet of te laat vernietigen van informatie en maakt dit vast onderdeel van de procedure digitale vernietiging. 	Doorlopend 2022-2023
5	Zijn er achterstanden in het vernietigen van digitale archiefbescheiden?			Er zijn geen grote achterstanden in het vernietigen van archiefbescheiden.	<ul style="list-style-type: none"> werk de achterstand in het vernietigen van archiefbescheiden in alle systemen in 2022 weg vernietig tijdig en conform de geldende wet- en regelgeving voorkom het creëren van datalekken door gebruik te maken van verouderde, vernietigbare informatie 	<ul style="list-style-type: none"> Laborijn start met het in beeld brengen van de mogelijkheden van de digitale vernietiging in de applicaties. Voor zover de huidige applicaties niet voldoen aan de geldende wet- en regelgeving starten we een aanbesteding voor een Document Management Systeem (DMS) waarmee we voldoen aan de wettelijke eisen waaronder privacy regelgeving. Werving projectleider invullen vacature inhoudelijke deskundige. 	Start aanbesteding 2022-2023

Kon document 174001 Jaarrekening 2021 Laborijn (gewaarmerkt).pdf niet opnemen in de bundel

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het Algemeen Bestuur van gemeenschappelijke regeling Uitvoeringsorganisatie Laborijn, te Doetinchem

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van de gemeenschappelijke regeling Uitvoeringsorganisatie Laborijn te Doetinchem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Uitvoeringsorganisatie Laborijn op 31 december 2021 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021, uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking inzake de rechtmatigheid', in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder de verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2021, vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 9 juli 2021.

De jaarrekening bestaat uit:

1. het overzicht van baten en lasten over 2021;
2. de balans per 31 december 2021;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
4. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
5. de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 9 juli 2021 en de Regeling Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2021. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Uitvoeringsorganisatie Laborijn zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

e info@stolwijkkelderman.nl
www.stolwijkkelderman.nl

De basis voor ons oordeel met beperking inzake de rechtmatigheid

Gemeenschappelijke regeling Uitvoeringsorganisatie Laborijn heeft een aantal inkoopopdrachten niet in overeenstemming met de Europese aanbestedingsregels aanbesteed. De met deze opdracht samenhangende uitgaven bedragen totaal € 1,6 miljoen. Wij hebben dit bedrag aangemerkt als een rechtmatigheidsfout. De fout is groter dan onze materialiteit, maar niet groter dan drie maal de materialiteit. Dit leidt tot een oordeel met beperking voor de rechtmatigheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 676.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT 2021. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het Algemeen Bestuur overeengekomen dat wij aan het Algemeen Bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur voor de jaarrekening

Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het Dagelijks Bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is het Dagelijks Bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het Dagelijks Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het Dagelijks Bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het Dagelijks Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het Algemeen Bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 9 juli 2021, de Regeling Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het Dagelijks Bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het Dagelijks Bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het Algemeen Bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Doetinchem, 13 april 2022

Stolwijk Kelderman

w.g. R.H. Gosselink-Wolbrink RA

e info@stolwijkkelderman.nl
www.stolwijkkelderman.nl

Advies auditcommissie bij concept jaarstukken 2021 en het accountantsverslag

Aan: Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Van: Auditcommissie

Betreft: advies bij concept jaarstukken 2021 en het accountantsverslag

Datum: 4 april 2022

Inleiding

Voor u liggen de concept jaarstukken 2021 van Laborijn, bestaande uit het jaarverslag (programmaverantwoording en verplichte paragrafen) en de jaarrekening over het jaar 2021. Ook heeft de accountant het concept accountantsverslag over het boekjaar 2021 opgeleverd. 31 maart heeft de accountant een terugkoppeling gegeven aan de auditcommissie van de uitkomsten van de accountantscontrole. De accountant is voornemens een goedkeurende verklaring voor getrouwheid en een verklaring met beperking af te geven voor de rechtmatigheid. Verder heeft de accountant de nodige adviezen gegeven om de interne beheersing te optimaliseren en de rechtmatigheidsverantwoording op een passende wijze in te voeren. De directie van Laborijn heeft een reactie opgesteld waarbij per gegeven advies is aangegeven hoe zij hiermee wenst om te gaan.

Advies

De auditcommissie heeft kennisgenomen van het accountantsverslag, de af te geven verklaringen en de gedane aanbevelingen. De auditcommissie kan zich vinden in de bevindingen en de af te geven verklaringen. Ook is de auditcommissie het eens met de reactie van de directie op de gegeven adviezen.

De auditcommissie adviseert het Dagelijks Bestuur de jaarstukken te accorderen en samen met het accountantsverslag door te zenden naar het AB. Daarnaast adviseert de auditcommissie kennis te nemen van de reactie van de directie op de gedane aanbevelingen.

De auditcommissie adviseert het Algemeen Bestuur kennis te nemen van de concept jaarstukken en het accountantsverslag en deze in de vergadering vast te stellen.

Doetinchem, 4 april 2022

De auditcommissie

Aldus besloten door het Algemeen Bestuur van Laborijn op 8 juli 2022

De secretaris
J. Spruit

De voorzitter
drs. E.J. Huizinga MBA

Accountantsverslag 2021

Gemeenschappelijke regeling Laborijn

Definitief
13 april 2022

Aan het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling Laborijn
Postbus 236
7000 AE Doetinchem

Doetinchem, 13 april 2022
174001/HdF/NK

Geacht bestuur,

Wij hebben de jaarrekening 2021 van uw organisatie gecontroleerd. De controle heeft ten doel om een onafhankelijk oordeel te geven over de jaarrekening met betrekking tot zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid, alsmede over het verenigbaar zijn van de programmaverantwoording en de overige gegevens met deze jaarrekening.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur. Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring bij de jaarrekening te verstrekken.

Wij besteden in dit verslag aandacht aan de jaarrekening zelf en aan de interne beheersing. U heeft aan ons voor de controle van de jaarrekening 2021 geen aandachtspunten meegegeven.

Wij bespreken deze rapportage graag tijdens de bijeenkomst met de Auditcommissie op 31 maart 2022 en beantwoorden dan ook uw eventuele vragen. Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd met de algemeen directeur en de concerncontroller.

Mocht u nog vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman

w.g. dhr. R.H. Gosselink-Wolbrink RA

Inleiding

Waar bent u naar op zoek?

Inhoudsopgave

1. Kernpunten

2. Onderbouwing
oordeel

3. Jaarrekening

4. Interne beheersing

5. Sisa

6. Onze
verantwoordelijkheid

7. Afsluiting

Wij hebben de jaarrekening 2021 van uw organisatie gecontroleerd. Wij informeren u in dit verslag over de bevindingen uit onze controle. De hoofdzaken hebben wij hier opgenomen.

Wij zijn voornemens

- een *goedkeurend* oordeel te verstrekken voor de getrouwheid
- en een oordeel met *beperving* voor de rechtmatigheid

De fouten in de rechtmatigheid zijn groter dan 1%, maar kleiner dan 3% van de lasten.

Saldo van baten en laten

Per saldo is het resultaat na de mutaties in de bestemmingsreserves € 375.000 positief.

Dit resultaat is met name ontstaan door de niet bestede middelen voor de Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK). Bij de resultaatbestemming zal voorgedragen worden om deze middelen in 2022 in te zetten voor de vangnetvoorziening voor zelfstandigen.

In de jaarstukken is een voorstel opgenomen om hiervoor een nieuwe bestemmingsreserve in te stellen.

Onze belangrijkste bevindingen

De belangrijkste bevinding was dat voor een bedrag van € 1,6 miljoen onterecht niet Europees is aanbesteed.

De jaarrekening voldoet aan de vereisten de daaraan zijn gesteld.

1. Kernpunten

Interne beheersing op orde

De interne beheersing voldoet grotendeels aan de daaraan te stellen eisen en past bij de omvang van uw organisatie.

Wij hebben in 2021 enkele verbeterpunten geadviseerd. Het belangrijkste was de aandacht voor het voldoen aan de Europese aanbestedingsregels.

Controleproces goed verlopen

Uit onze controle kwamen enkele aanpassingen in de jaarstukken voort. Deze zijn in de voorliggende versie verwerkt. Er resteren derhalve geen van materieel belang zijnde ongecorrigeerde afwijkingen of onzekerheden. De door ons gerapporteerde bevindingen zijn naast die over de aanbestedingen niet materieel. Deze hebben dus geen invloed op de strekking van onze controleverklaring. Ze zijn naar onze mening vooral van belang voor uw beoordeling van de jaarstukken en de verdere kwaliteitsverbetering van de interne beheersing.

Wij hebben voldoende controle-informatie verkregen om een controleverklaring te verstrekken. Wij willen het bestuur, de directie en de medewerkers van Laborijn bedanken voor de open en constructieve samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van dit verslag.

Onderstaand staan de controleverschillen en de resterende onzekerheden. U heeft ons gevraagd in ieder geval alle afwijkingen groter dan € 50.000 aan u te rapporteren.

Omschrijving	Getrouwheid		Rechtmatigheid	
	Fouten €	Onzekerheden €	Fouten €	Onzekerheden €
Europese aanbestedingen			1.611.000	
Totaal	0	0	1.611.000	0
Goedkeuringstolerantie voor fouten (1%)	€ 676.000			
Goedkeuringstolerantie voor onzekerheden (3%)	€ 2.028.000			

2. Onderbouwing oordeel

Onze controleverklaring heeft twee oordelen:

1. *Getrouwheid*

Wij zijn voornemens voor de getrouwheid een goedkeurend oordeel te verstrekken.

2. *Rechtmatigheid*

Wij zijn voornemens voor de rechtmatigheid een oordeel met beperking te verstrekken omdat de fouten groter zijn dan 1% maar kleiner dan 3% van de totale lasten.

SiSa en WNT

Bij de controle van de SiSa-bijlage en de WNT-verantwoording zijn geen afwijkingen die van invloed zijn op de strekking van ons oordeel.

Jaarstukken

Wij hebben geen tegenstrijdigheden vastgesteld tussen het jaarverslag - de programmaverantwoording en de paragrafen - en de jaarrekening.

Jaarstukken en zekerheid

3. Jaarrekening

Financiële positie

Kwaliteit jaarstukken

Begrotingsrechtmatigheid

Overige bevindingen

De jaarrekening geeft inzicht in de totstandkoming van het resultaat 2021 en de financiële positie van uw organisatie op 31 december 2021.

Saldo van baten en lasten

Het resultaat van € 375.000 positief ten opzichte van de begroting is voornamelijk ontstaan door de bijdrage voor de TONK door de deelnemende gemeenten, waar minder gebruik van is gemaakt dan er budget beschikbaar is gesteld.

In de exploitatie is een aantal dotaties en onttrekkingen aan bestemmingsreserves verwerkt. Deze zijn in overeenstemming met de besluiten van het Algemeen Bestuur. Het voorstel voor de bestemming van het resterende resultaat van € 375.000 zal bij de jaarstukken worden voorgelegd aan het Algemeen Bestuur.

Van begroting naar realisatie

Hiernaast geven wij u een overzicht van de het verloop van de begrote lasten en baten naar de werkelijke lasten en baten. Hieruit komen de afwijkingen naar voren ten opzichte van de begroting. Dit zijn onder meer:

- De bijdrage TONK vanuit de deelnemende gemeenten;
- De lasten en de baten van de impulsregeling;
- Het hogere rijksbudget van de WSW.

Incidentele baten en lasten

Evenals in 2020 zijn de lasten en baten voor de Tozo aangemerkt als incidenteel. Daarnaast is een aantal andere financiële stromen als gevolg van de Corona-crisis als incidenteel aangemerkt, zoals het verstrekken van de TONK en een extra budget van het Rijk voor de WSW. Dit is in overeenstemming met de voorschriften van het BBV.

3.1 Financiële positie

		Saldo
Saldo definitieve begroting		€ -
<i>Programma</i>	<i>Reden afwijkingen ten opzichte van begroting</i>	
Ink & fin dienstverlening	Meer lasten impulsregeling	€ -244
Ink & fin dienstverlening	Meer bijdragen gemeenten impulsregeling	€ 244
Ink & fin dienstverlening	Minder lasten tozo	€ -121
Ink & fin dienstverlening	Minder Tozo bijdragen gemeenten	€ -107
Ink & fin dienstverlening	Meer lasten individuele inkomenstoeslag	€ 86
Ink & fin dienstverlening	Meer TONK bijdragen gemeenten	€ 373
Ontw., part. & re-integratie	Hogere toevoeging BR re-integratie	€ -80
WSW	Meer directe salariskosten	€ -196
WSW	Meer Rijksbudget	€ 242
WSW	Meer omzet detachering	€ 83
Overhead	Meer incidentele baten	€ 106
Overhead	Lagere onttrekking BR frictiekosten OIJ	€ -124
diversen		€ 110
Saldo realisatie 2021		€ 375

Een degelijke financiële positie

Eigen vermogen

In 2021 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met het toevoegen van het resultaat over 2020 aan de Algemene reserve voor € 485.000. De algemene reserve bedraagt hiermee per 31 december 2021 € 2,2 miljoen.

In overeenstemming met het besluit van het Algemeen Bestuur is in 2021 een nieuwe bestemmingsreserve gevormd voor het risico einde DVO WSW van € 229.000.

Weerstandsvermogen

De ratio van het beschikbare weerstandsvermogen ten opzichte van het benodigde weerstandsvermogen heeft zich de afgelopen jaren verbeterd van 1,00 (jaarstukken 2020) naar 1,12 (jaarstukken 2021).

Bij het opstellen van de jaarstukken 2021 zijn de risico's geactualiseerd en opnieuw vergeleken met het beschikbare weerstandsvermogen. De risico-inschatting is gedaald van € 2,3 miljoen naar € 2 miljoen. Dit is het gevolg van het lager inschatten van het risico 'vervolgschade Coronapandemie' en het hoger inschatten van het risico van een cyberrisico.

Ten tijde van het opstellen van de begroting over 2021 was de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen, de inschatting van de risico's, nog in ontwikkeling.

3.1 Financiële positie

Wij hebben het Dagelijks Bestuur geadviseerd in de jaarstukken 2022 in de paragraaf Weerstandsvermogen nader in te gaan op aanpassingen in de risico's ten opzichte van de begroting van het onderhavige jaar.

Liquide middelen: schatkistbankieren

Er is via het schatkistbankieren € 10,9 miljoen overtollige liquide middelen tijdelijk ondergebracht bij het Rijk. In het eerste en tweede kwartaal is er een overschrijding van € 8.000 ten opzichte van de minimale grens van € 250.000 bij het schatkistbankieren. Vanaf 1 juli 2021 is de minimale grens door het Rijk verhoogd naar € 1 miljoen en in het derde en vierde kwartaal is er geen overschrijding meer geweest. De overschrijding is, in overeenstemming met de voorschriften uit het BBV, toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Schuldpositie

De solvabiliteitsratio stijgt van 42,50% naar 47,61% ten opzichte van vorig jaar. De provincie Gelderland merkt dit percentage aan als een neutrale signaleringswaarde.

Bij onze controle hebben wij de informatiewaarde, leesbaarheid en naleving van wettelijke vereisten van de jaarstukken beoordeeld.

Kwaliteit van de jaarstukken

De jaarstukken bestaan uit 3 onderdelen: De programma's, de paragrafen en de jaarrekening.

In 2021 is de indeling van de programma's met een begrotingswijziging aangepast. De indeling volgt de financieringsstructuur van de gemeenten en is daarmee overzichtelijk. Vanaf 2021 zijn er 4 programma's. De kwaliteit van de toelichtingen is voldoende en sluit aan bij de begroting.

De vergelijkende cijfers over het jaar 2020 in het jaarverslag zijn gebaseerd op de herziene indeling van de programma's vanaf 2021.

Jaarverslag en paragrafen

Het jaarverslag en de paragrafen voldoen aan de minimale eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording. Wij hebben geen tegenstrijdigheden vastgesteld tussen de jaarrekening 2021 enerzijds en het jaarverslag en de paragrafen anderzijds.

Naleving van de verslaggevingsregels

Wij hebben gecontroleerd of de bepalingen in het Besluit Begroting en Verantwoording zijn nageleefd. Hierin hebben wij geen (belangrijke) afwijkingen vastgesteld. Naast de verplichte paragrafen zijn in het jaarverslag 2 aanvullende paragrafen opgenomen, te weten de Coronacrisis en het Sociaal jaarverslag.

De verplichte beleidsindicatoren zijn bij de programma's opgenomen.

3.2 Kwaliteit jaarstukken

Verloop van de controle

Het opstellen van de jaarrekening is over het boekjaar 2021 zodanig gepland om aan het Dagelijks Bestuur de gecontroleerde jaarrekening eind maart 2022 voor te kunnen leggen, zodat zij na advies van de deelnemende gemeenteraden deze in juli 2022 kunnen vaststellen.

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de bijdrage per programma per gemeente. Dit geeft een overzichtelijk beeld om in de gemeentelijke jaarrekeningen de afrekening te kunnen volgen.

De controle over het jaar 2021 is soepel verlopen. Het concept van de jaarstukken was tijdig gereed en het jaarrekeningdossier bevatte voldoende onderbouwingen om de controle te kunnen uitvoeren. De afwikkeling was conform planning.

Wij kijken terug op een prettige en transparante samenwerking gedurende dit proces.

Wij hebben de baten en lasten en de balansmutaties over 2021 op rechtmatigheid gecontroleerd.

Begrotingscriterium

U heeft besloten met 4 programma's te werken. Dit geeft een overzichtelijk beeld van de resultaten. U heeft het Dagelijks Bestuur toestemming gegeven om binnen de bandbreedtes van de beleidsregels die u heeft samengesteld, te opereren. Het Dagelijks Bestuur legt verantwoording af over de besteding op de programma's. Op basis van de kadernota Rechtmatigheid 2018 telt een overschrijding niet mee in het oordeel van de accountant wanneer deze bij de behandeling van de jaarrekening alsnog door het Algemeen Bestuur wordt geautoriseerd.

- **Lasten**

Bij alle programma's zijn de werkelijke lasten hoger dan de begrote lasten. Het Dagelijks Bestuur licht in de jaarrekening toe dat deze hogere lasten passend zijn binnen het bestaande beleid.

- **Investerings**

Voor 2021 is een aantal kredieten beschikbaar gesteld voor in totaal € 107.000. Het krediet voor de installaties is met € 14.000 overschreden. In de jaarrekening is een toelichting opgenomen voor de overschrijding.

Op grond van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er geen sprake is van onrechtmatigheden die meetellen voor het oordeel van de accountant.

3.3 Begrotingsrechtmatigheid

Programma (*€ 1.000)	Lasten Begroting	Lasten 2021	Meer uitgegeven
Inkomen en financiële dienstverlening	26.961	27.167	×
Ontwikkeling, participatie en re-integratie	3.928	3.938	×
WSW	25.301	25.539	×
Overhead	9.961	9.965	×
Totaal	66.151	66.609	

Onze overige bevindingen

1. Schattingen

Het opstellen van de jaarrekening vereist dat de organisatie oordelen vormt en schattingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van de baten en lasten. De schattingen en de hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Een goed inzicht in de jaarrekening vraagt kennis van de gemaakte schattingen. Deze lichten wij hier kort toe:

- **Voorziening milieukosten**

Deze voorziening is bestemd voor het opruimen van een bodemvervuiling. In 2017 heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de werkelijke kosten van het opruimen van de bodemvervuiling. Uit dit onderzoek komt naar voren dat de kosten tussen € 200.000 en € 300.000 zullen bedragen, afhankelijk van de uit te voeren sanering. De directie geeft aan dat indien daadwerkelijk overgegaan wordt tot sanering, aanvullend onderzoek nodig is naar de verontreiniging. Afhankelijk van de uitkomsten daarvan zullen de kosten hoger of lager uitvallen. Gelet op de onzekerheid hiervan is de voorziening gehandhaafd op € 300.000.

De voorziening is daarmee gebaseerd op een schatting die onderbouwd is door het management en die wij passend vinden.

3.4 Overige bevindingen

- **Voorziening groot onderhoud**

In 2021 is een proces doorlopen voor het onderzoeken van de huisvesting van Laborijn. Het Dagelijks Bestuur heeft besloten tot nieuwbouw in Doetinchem over te gaan. Over de definitieve locatie is nog geen besluit genomen.

Na deze besluitvorming zal het huidige pand mogelijk naar verwachting nog 3 jaar in gebruik zijn. De voorziening groot onderhoud is onderbouwd met het minimaal noodzakelijke onderhoud. De voorziening is een inschatting op basis van ervaring en externe adviezen en bevestigd door het management. Wij vinden deze onderbouwing voldoende.

Wij hebben het Dagelijks Bestuur geadviseerd deze voorziening te actualiseren bij een definitief besluit over en inzage in de gevolgen hiervan.

- **Voorziening mobiliteit**

De voorziening mobiliteit is gevormd voor kosten van medewerkers die niet meer bij Laborijn werkzaam zijn. Eind 2021 betrof de voorziening nog voor de toekomstige kosten voor 6 medewerkers. De verplichtingen lopen door tot uiterlijk 2026. De voorziening is gebaseerd op een schatting die onderbouwd is door het management en die wij passend vinden.

Hier informeren wij u over overige onze bevindingen volgend uit onze controle.

• Voorziening oninbaarheid clientdebiteuren

Uw organisatie heeft per 31 december 2021 netto € 2,1 miljoen aan vorderingen. De nominale waarde van deze vorderingen bedraagt € 5,3 miljoen. Wij hebben de volwaardigheid van deze vorderingen beoordeeld. Wij vinden de berekende voorziening voor oninbaarheid ten bedrage van € 3,2 miljoen voldoende.

Wij hebben het Dagelijks Bestuur nogmaals geadviseerd de onderbouwing van de voorzieningen in 2022 te toetsen op de geïnde bedragen van de afgelopen jaren en ook de voorziening dubieuze debiteuren Bbz inzake de verstrekte leningen vanaf 2022 te herzien naar een inschatting per debiteur. Dit om in de komende jaren actueel te kunnen rekenen.

2. Prestatielevering

Wij hebben een steekproef uitgevoerd om de getrouwheid van de uitgaven te controleren. Alle door ons geselecteerde facturen zijn onderbouwd met documenten waaruit blijkt dat de prestaties aan uw organisatie zijn geleverd.

3. Europese aanbestedingen

Wij hebben alle aanbestedingen van leveranciers waaraan over de periode 2018-2021 meer dan € 214.000 of € 750.000 is geleverd onderzocht op het juist toepassen van de Europese aanbestedingsregels.

Onze controle-uitkomsten over 2021 geven aan dat de inkopen bij diverse leveranciers niet conform de Europese aanbestedingsregels zijn verricht.

3.4 Overige bevindingen

In het verlengde van voorgaande jaren lopen er nog 2 contracten die eerder als onrechtmatig zijn aangemerkt.

Een aantal externe medewerkers met eenzelfde functie is bij verschillende dienstverleners ingekocht. Uw organisatie heeft voor de inhuur van personeel met 2 leveranciers mantelcontracten, die Europees zijn aanbesteed, afgesloten. Omdat deze organisaties op diverse momenten geen geschikte kandidaten hadden, is bij andere leveranciers personeel ingehuurd.

In totaal is er voor een bedrag van € 1.611.000 onterecht niet Europees aanbesteed.

Wij hebben de directeur en het Dagelijks Bestuur geadviseerd meerdere mantelcontracten af te sluiten met een Europese aanbestedingsprocedure én bij twijfel of de omvang onder de Europese aanbestedingsgrens blijft de raming van de opdracht goed vooraf vast te leggen en te onderbouwen. Wij willen daarbij benadrukken dat het van belang is een voldoende inkoopdossier aan te leggen waarbij de uitgangspunten voor de inkoopprocedure zijn vastgelegd.

Tevens hebben wij de directeur en het Dagelijks Bestuur geadviseerd de bewustwording en kennis bij de inkoop van ingehuurd personeel te vergroten.

Wij hebben de directeur en het Dagelijks Bestuur ook geadviseerd op basis van een tussentijdse analyse van de inkopen en de gevolgde inkoopprocedure tijdig een toets uit te voeren op de onderbouwingen van de gevolgde inkoopprocedure.

Hier informeren wij u over onze bevindingen volgend uit de jaarrekening.

4. Materiële vaste activa

Naar aanleiding van de ontwikkelingen met betrekking tot de nieuwbouw heeft een beoordeling plaatsgevonden naar de juiste waardering van de materiële vaste activa. Het huidige pand, installaties en grond hebben een lagere boekwaarde dan de mogelijke verkoopopbrengst. Daarnaast is een versnelde afschrijving pas van toepassing voorzover de werkelijke verhuisdatum in zicht is. De toekomstige gebruiksduur verandert dan werkelijk.

In de financiële verordening of de nota waarderen en afschrijven is geen ondergrens opgenomen voor het activeren van aankopen. Dit is een bewuste keuze om zo ook de mogelijkheid te behouden kleinere maar wel belangrijke investeringen te activeren.

5. IT omgeving

In overeenstemming met artikel 2:393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u mee dat er naar aanleiding van de controle van de jaarrekening geen zaken betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid hebben beoogd.

3.4 Overige bevindingen

Om volledig zicht te hebben op de betrouwbaarheid van alle geautomatiseerde systemen, ook die systemen zonder relatie naar de jaarrekening, is meer uitgebreid en specifiek gericht onderzoek noodzakelijk, wat niet past in de rol van de accountant bij de controle van de jaarrekening.

Over de interimcontrole hebben wij in de managementletter gerapporteerd.

Samenvatting managementletter

Bij de interimcontrole hebben wij de algemene beheersing, de inrichting van de processen en de interne beheersingsmaatregelen beoordeeld. Naar aanleiding van de interimcontrole hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen in de managementletter d.d. 27 oktober 2021 gerapporteerd aan de directie en het Dagelijks Bestuur.

De interne beheersing is in de basis op orde. Wij hebben nog aandacht gevraagd voor het verder uitwerken van een goed systeem van risicomanagement. Ook de planning en control cyclus is in de basis op orde. Er is goede aandacht voor de processen en de informatievoorziening aan het Bestuur.

Risico's interne beheersing

In de managementletter hebben wij per proces aangegeven welke risico's niet (geheel) worden afgedekt door interne beheersingsmaatregelen. Om voldoende controlezekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als gevolg van het ontbreken van deze (voldoende) maatregelen afwijkingen bevat hebben wij aanvullende gegevenswerkzaamheden moeten verrichten om dit risico te verlagen.

Vanuit de controle hebben wij wel nog enkele aandachtspunten voor de jaarrekening 2021 meegegeven.

4.1 Interne beheersing

Deze waren:

- Op basis van de eerste beoordeling bleek dat twee contracten in 2021 onrechtmatig zullen zijn. Daarnaast werd een risico op onrechtmatigheid gelopen bij de contracten met betrekking tot de inhuur van personeel. Dit risico is onder de aandacht van de directie gebracht en er wordt actief naar oplossingen gezocht
- Diverse contracten voor beschut werk en detachering zijn vernieuwd, maar nog niet allemaal. Dit geeft nog steeds een risico op fouten, maar deze is beperkt in 2021.
- Facturen worden vanaf 2021 door minimaal twee personen geautoriseerd. De inkoper controleert de prijs, de aantallen, kwaliteit en of er daadwerkelijk geleverd is. De budgethouder autoriseert voor de belasting van het budget. De routing van de facturen wordt gecontroleerd door de financiële administratie alvorens de factuur betaalbaar wordt gesteld. Er is verbijzonderde interne controle uitgevoerd op het bewijs van de geleverde prestaties. Ook hierin is het risico dus beperkt.

Hieronder informeren wij u over nadere punten van de interne beheersing die nog niet vermeld zijn in de managementletter.

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)

Laborijn heeft ook in 2021 de Tozo-regeling uitgevoerd voor de deelnemende gemeenten. In totaal heeft Laborijn € 2,2 miljoen uitkeringen verstrekt voor Tozo 3,4 en 5, waaronder bedrijfskapitalen en voor levensonderhoud. In 2020 was dit nog € 11,7 miljoen.

Identificatieplicht

In het kader van de verscherpte regels van de Algemene Verordening Gegevensbescherming en de noodzakelijk snelle uitkering van de Tozo is in de afgelopen jaren een andere vorm van vastlegging van de identificatieplicht ontstaan. Een kopie van het ID-bewijs in het klantdossier is alleen toegestaan voorzover een cliënt hiertoe uitdrukkelijk toestemming verleend.

Uw organisatie heeft in 2021 de identiteit van de aanvragers van voorzieningen vastgesteld door in te loggen met Digid en vervolgens een toets met Suwinet. Daarnaast werden na inzage alleen de nummers van de identiteitsbewijzen vastgelegd.

In het kader van de accountantscontrole kunnen wij deze toetsing niet vaststellen en is er een niet-financiële (formele) onrechtmatigheid voor deze uitkeringen.

4.2 Interne beheersing

Misbruik en oneigenlijk gebruik Tozo

Er zijn in algemene zin procedures aanwezig om misbruik en oneigenlijk gebruik te detecteren. Voor de Tozo is er in 2020 en 2021 een specifiek beleid voor misbruik en oneigenlijk gebruik opgesteld.

In 2020 is direct na de verstrekkingen gestart met het uitvoeren van interne controle. In totaal zijn er circa 400 Tozo-uitkeringen verstrekt in 2021. Hiervan zijn er 30 door de interne controle beoordeeld. Van alle individuele consulenten is een aantal dossiers gecontroleerd.

Aan de signalen van het landelijke inlichtingenbureau is in 2021 actieve opvolging gegeven. Deze zijn integraal doorgenomen en verwerkt per dossier.

Op basis van onze beoordeling zijn wij van oordeel dat Laborijn voldoende inspanningen levert ter opvolging van de IB-signalen.

Vanaf 2022 wordt het Dagelijks Bestuur geacht te rapporteren over de rechtmatigheid: zijn de landelijke en interne regels waar financiële consequenties mee gemoeid zijn, nageleefd?

Landelijke ontwikkeling

Het Dagelijks Bestuur was altijd al verantwoordelijk voor het rechtmatig handelen van de gemeenschappelijke regeling. Maar na de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording over 2022 neemt het Dagelijks Bestuur heel expliciet de verantwoordelijkheid hiervoor. Het Dagelijks Bestuur legt aan over het rechtmatig handelen verantwoording af in de jaarrekening aan het Algemeen Bestuur. De kaderstellende en controlerende taak van het Algemeen Bestuur op de financiële rechtmatigheid van transacties krijgt hierdoor weer extra aandacht. Daarnaast biedt de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording ook een kans om de kwaliteit van de interne beheersing te versterken.

De wijziging van de gemeentewet met daarin de verplichting tot het opnemen van de rechtmatigheidsverantwoording is in het voorjaar in de 2^e Kamer geagendeerd.

Pas na de wetswijziging is het mogelijk en raden wij aan verdere stappen te ondernemen in het aanpassen van de financiële verordening, de controleverordening en het controleprotocol.

Normenkader

De commissie BBV adviseert de door het Algemeen Bestuur gedelegeerde bevoegdheden aan het Dagelijks Bestuur niet op te nemen in het normenkader rechtmatigheid. De commissie BBV heeft daarnaast voorgeschreven dat dit normenkader jaarlijks geactualiseerd wordt en expliciet wordt vastgesteld door het Algemeen Bestuur.

4.3 Interne beheersing

Aanpassingen in financiële verordening

In de kadernota Rechtmatigheid 2022 zijn de volgende aspecten aangehaald om in de financiële verordening op te nemen:

- De kaderstelling op het gebied van rechtmatigheid vormgeven;
- De verantwoordingsgrens - de grens tot waar onrechtmatigheden worden geaccepteerd - op basis van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves;
- De rapportagegrens - de grens voor het melden van afwijkingen door het Dagelijks Bestuur - voor de rechtmatigheidsverantwoording;
- De manier waarop wordt om gegaan met begrotingsonrechtmatigheden. Hieruit moet blijken hoe afwijkingen geïnterpreteerd worden in het kader van het uitoefenen van het budgetrecht door het Algemeen Bestuur;
- De afspraken tussen het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur over verschuivingen van uitgaven tussen jaarschijven in een investeringsbudget;
- De kaders indien specifieke budgetten bij onderuitputting op jaareinde in bestemmingsreserves opgenomen worden.

Vanaf 2022 wordt het Dagelijks Bestuur geacht te rapporteren over de rechtmatigheid: zijn de landelijke en interne regels waar financiële consequenties mee gemoeid zijn, nageleefd?

Onze adviezen voor 2022

Wij *adviseren* u het volgende voor 2022:

- *Een overkoepeld beleidsstuk Misbruik & Oneigenlijk gebruik op te stellen;*
- *De verbijzonderde interne controle zodanig in te richten dat in het eerste jaar met name getoetst wordt op de rechtmatigheidsaspecten en in de komende jaren te beoordelen of de interne controle verder uitgebreid kan worden;*
- *Voorafgaand aan het uitvoeren van de verbijzonderde interne controle een normenkader vast te laten stellen en hierin de gedelegeerde bevoegdheden niet op te nemen;*
- *De gids proportionaliteit uit te werken in het intern inkoopbeleid;*
- *In het controleplan de volgende punten mee te nemen:*
 - *Interne controle op de overschrijdingen op de drempel van het schatkistbankieren en de renterisiconorm;*
 - *Interne controle op de naleving van het interne inkoopbeleid;*
 - *De naleving van het Misbruik & Oneigenlijk gebruik-beleid.*
- *Tussentijds te rapporteren over geconstateerde afwijkingen uit de verbijzonderde interne controle en maatregelen en de effecten van de maatregelen te monitoren.*

4.3 Interne beheersing

Status interne controle 2021

Jaarlijks wordt een controleplan opgesteld, waarin de risico's en de te controleren items zijn opgenomen. Alle relevante processen zijn opgenomen.

De uitvoering vindt gedurende het jaar plaats. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de software applicatie KIC, behoudens de verbijzonderde interne controle op de processen Europese aanbestedingen, personeel, WSW en intern werk. De omvang van de werkzaamheden is afgestemd op het belang (risico-inschatting en omvang) van het proces.

Over de bevindingen wordt aan het managementteam, de directie en het Dagelijks Bestuur gerapporteerd. Er worden aanbevelingen opgenomen in de rapportage en de voortgang van de afwikkeling wordt gemonitord. Deze rapportages zijn over het 3^e en 4^e kwartaal niet opgesteld wegens beperkte bevindingen.

Bij onze controle hebben wij vastgesteld dat de interne controles worden uitgevoerd overeenkomstig het plan en op schema liggen.

De kwaliteit van de VIC is voldoende. De rapportages hierover zijn besproken in het Dagelijks Bestuur.

Vanaf 2022 wordt het Dagelijks Bestuur geacht te rapporteren over de rechtmatigheid: zijn de landelijke en interne regels waar financiële consequenties mee gemoeid zijn, nageleefd?

In KIC zijn diverse standaard toetspunten opgenomen. Deze worden automatisch bevestigd zonder een werkelijke controle uit te voeren. De verbijzonderde interne controle in 2021 behelst daarvan 4 toetspunten.

Wij adviseren u de toetspunten in KIC zodanig in te richten dat deze aansluiten bij het normenkader en de automatische vulling te herzien in een noodzakelijke invulling. Daarnaast adviseren wij u alle VIC op te nemen in KIC, inclusief de daarbij behorende toetspunten.

Het sluitstuk van de VIC op de uitkeringen is de afwikkeling van de signalen uit het inlichtingenbureau. De VIC op de inlichtingen is over 2021 volledig afgewikkeld.

4.3 Interne beheersing

Wij hebben als onderdeel van onze controle de SiSa bijlagen gecontroleerd. De controle is uitgevoerd zoals is opgenomen in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2021 d.d. 31 januari 2022.

6. SiSa

In de onderstaande (voorgeschreven) tabel rapporteren we onze bevindingen.

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G2B	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_deel openbaar lichaam 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G2B	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_deel openbaar lichaam 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G3B	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_deel openbaar lichaam 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G3B	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_deel openbaar lichaam 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G3B	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_deel openbaar lichaam 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Deze tabellen dient u samen met de overige verplicht voorgeschreven verantwoordingsdocumenten voor 15 juli 2022 bij het CBS aan te leveren.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Met Beperking
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend

Wij hebben als onderdeel van onze controle de SiSa bijlagen gecontroleerd. De controle is uitgevoerd zoals is opgenomen in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2021 d.d. 31 januari 2022.

6. SiSa

In de onderstaande (voorgeschreven) tabel rapporteren we onze bevindingen.

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G3B	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_deel openbaar lichaam 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G3B	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_ deel openbaar lichaam 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G12B	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G12B	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Tabel van bevindingen specifiek voor G4B Tozo: Aalten

6. SiSa

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4B	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4B	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4B	Tozo 2	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4B	Tozo 3	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4B	Tozo 4	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4B	Tozo 5	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Tabel van bevindingen specifiek voor G4B Tozo: Aalten

6. SiSa

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4B	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4B	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Tabel van bevindingen specifiek voor G4B Tozo: Doetinchem

6. SiSa

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4B	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4B	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4B	Tozo 2	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4B	Tozo 3	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4B	Tozo 4	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4B	Tozo 5	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Tabel van bevindingen specifiek voor G4B Tozo: Doetinchem

6. SiSa

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4B	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4B	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Wij hebben onze controle overeenkomstig de opdracht uitgevoerd en in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving.

Onze opdracht

De jaarrekening 2021 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening gecontroleerd.

Wij hebben onze controle uitgevoerd op basis van onze controlestandaarden voor de accountantscontrole. Daarnaast hebben wij het besluit accountantscontrole decentrale overheden (het BADO), de door u vastgestelde controleverordening (ex artikel 213 van de gemeentewet), het door u vastgestelde controleprotocol én het door u vastgestelde normenkader als basis voor de controle gebruikt.

De door ons voor de controle gehanteerde goedkeuringstolerantie voor fouten bedraagt € 676.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 2.028.000 (3% van de lasten). Voor de Wet Normering Topinkomens hebben wij de voorgeschreven lagere goedkeuringstoleranties gehanteerd.

Onze onafhankelijkheid

Voor de uitvoering van onze controle is het belangrijk, dat wij onafhankelijk zijn. De voor uw organisatie in 2021 door ons verrichte diensten passen binnen de regels van onafhankelijkheid. Onze teamleden zijn onafhankelijk van uw organisatie. Er zijn geen andere zaken, die in strijd zijn met de onafhankelijkheidsregels.

7. Onze verantwoordelijkheid

Fraude

De accountant is verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het Dagelijks Bestuur. Wij merken op, dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust bij het Dagelijks Bestuur. De accountant is niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de preventie van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de opdrachtbevestiging.

Er zijn tijdens de door ons uitgevoerde reguliere controlewerkzaamheden geen materiële onjuistheden als gevolg van fraude ontdekt, noch hebben wij aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Inzicht urenbesteding

Vanuit het programma 'In het publiek belang' van de NBA dienen wij de bestede uren van onze controlewerkzaamheden aan u te rapporteren. Voor uw inzicht verstrekken wij onderstaand een opgave van de tijdsbesteding (inclusief een schatting van nog te besteden uren voor de afronding van de jaarrekeningcontrole).

	Uren
Tekenend accountant	30
Overige teamleden	670

Dank u voor de samenwerking

Publicatie jaarrekening

Wij adviseren om de jaarrekening, na vaststelling door het Algemeen Bestuur, op de website van uw gemeenschappelijke regeling, te publiceren samen met de controleverklaring van de accountant. Hierdoor is het voor de gebruikers duidelijk dat dit de definitieve versie van de jaarrekening is en wat het oordeel van de accountant bij deze jaarrekening is.

Afsluiting

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en zijn graag bereid nadere informatie te verstrekken.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman

w.g. dhr. R.H. Gosselink-Wolbrink RA

8. Afsluiting

Samen
Frisse-blik
Zeggen-wat-je-ziet Kwaliteit
Ervaren
Nieuwkomer

Ambitie
Sparringspartner Gemeentekennis Proactief Andere-benadering Dichtbij Netwerk
Betrokken

Toegevoegde waarde die bijdraagt aan uw duurzame succes

Samenwerkende specialisten

Binnen Stolwijk Kennisnetwerk bundelen wij een aantal kennisgebieden op financieel, bedrijfskundig, economisch en personeelsniveau. Vanuit deze verschillende disciplines hebben wij een 360 graden overzicht, zodat wij u beter en vollediger kunnen adviseren. Deze aanpak, waarbij specialisten en generalisten nauw samenwerken, leidt ertoe dat wij een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het duurzame succes van uw organisatie. Hoe wij dat doen? Dat leest u in het transparantieverslag op onze website.

Uw succes > www.stolwijkkennisnetwerk.nl

Auditcommissie Laborijn

Datum: 31 maart 2022

Aanwezig: Martin Som, Joop Wikkerink, Jeroen Spruit, Erik Jochems
Hester de Feiter Reinier Gosselink bij punt 2

Afwezig: ---

Verslag: Ellen van Aken

1. Opening en vaststelling agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Accountantscontrole jaarstukken 2021 (accountant aanwezig)

De accountant wordt verzocht het door hen aangeleverde 3^e concept "Accountantsverslag 2021" (d.d. 28 maart 2022) toe te lichten. Het document wordt paginagewijs besproken. Er is een goedkeurend oordeel voor de getrouwheid en een beperkende verklaring voor de rechtmatigheid afgegeven. De rechtmatigheid komt in 2021 uit boven de 1%, dit heeft te maken met het feit dat Laborijn ten aanzien van enkele aanbestedingen niet volledig in lijn heeft gehandeld met de Europese aanbestedingsregels. De accountant heeft vastgesteld dat de interne beheersing op orde is. De heer Wikkerink vraagt naar een toelichting op het saldo baten/lasten van 375K positief. Dit saldo is een optelsom van meerdere onderdelen. Het is voornamelijk ontstaan door de bijdragen voor de TONK-regeling door de deelnemende gemeenten waar minder gebruik van is gemaakt en die daarom nu in een bestemmingsreserve zijn ondergebracht. In 2022 worden deze middelen alsnog voor dit doel ingezet en wordt gekeken of dit bedrag voldoende is. Het financieel resultaat 2021 is goed, mede naar aanleiding van een belangrijke vermeerdering van het rijksbudget voor de Wsw. De financiële positie is goed, de algemene reserve is 2,2 mio, de risicoanalyse sluit op 2 mio, dus er is een voldoende marge.

De heer Som vraagt inzake het kopje incidentele lasten naar de structuur van de Tozo. Evenals in 2020 zijn de lasten en baten voor de Tozo aangemerkt als incidenteel. Wat daarvan niet wordt uitgegeven, moet terug naar het rijk, dit gaat om het deel dat besteed wordt aan de inwoners, de uitvoeringskosten hoeven niet terugbetaald te worden. Laborijn ontvangt deze rijks gelden via de gemeenten, dit is in tegenstelling tot de regeling inzake de BUIG waarvoor Laborijn via de gemeenten alle budget ontvangt. Wat Laborijn niet uitgeeft, blijft bij de gemeenten. Daarnaast is een aantal andere financiële stromen als gevolg van de Corona-crisis als incidenteel aangemerkt, zoals het verstrekken van de TONK en een extra budget van het Rijk voor de WSW.

Het eigen vermogen: de algemene reserve bedraagt per 31 december 2021 € 2,2 miljoen. Hiermee voldoet Laborijn aan de in de financiële verordening vastgestelde ratio. Er is een gedegen risico-analyse uitgevoerd waar een passend bedrag tegenover staat. In het begrotingsproces voor de begroting 2023 en de meerjarenbegroting wordt de risico-inschatting opnieuw vastgesteld. Deze komen aan de orde in de werksessie inzake de begroting 2023 en meerjarenraming die binnenkort met de ambtenaren en de leden van het DB plaatsvindt. De overschrijding inzake het punt schatkistbankieren is niet meer van belang nu deze grens aanzienlijk is verhoogd. De solvabiliteit is netjes ook neutraal op basis van het toezichtskader van de provincie voor gemeenschappelijke regelingen. De kwaliteit van de jaarstukken is goed. Het controleproces verliep soepel, in een goede samenwerking. Er is goed gebruik gemaakt van de interne controlewerkzaamheden die verricht waren.

Er is geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid. Er heeft een kredietoverschrijding plaatsgevonden geweest als gevolg van noodzakelijke aanpassingen van de luchtverversing inzake corona om te kunnen voldoen aan de RIVM-richtlijnen.

De heer Gosselink licht de het kopje overige bevindingen toe. De voorziening groot onderhoud wordt, in het licht van het nieuwbouwbesluit, gebruikt voor noodoplossingen en

achterstallig onderhoud en wat strikt nodig is. Gedurende de bouwtijd is er nog wel een voorziening nodig. Als de oplevering ophanden is, kan een eventueel restant mogelijk vrijvallen. Dit vraagt t.z.t. actie.

De heer Wikkerink vraagt naar de voorziening oninbaarheid. Deze ziet op uitkeringsklanten, waarvan het in de regel (naar verhouding) moeilijk terugvorderen is. Dit gaat over hoeveel inning gelukt en niet gelukt is in het verleden over een gemiddeld aantal jaren. Dit percentage dateert nog van de voormalige gemeenten. Het is nu wenselijk om te kijken naar het huidige invorderingsproces. De heer Spruit geeft aan dat dit in 2022 gaat plaatsvinden. De inschatting is overigens dat het percentage niet heel anders zal worden. Er gelden hierbij diverse subcategorieën, waaronder ook de BBZ-vordering. Mevrouw De Feiter geeft aan dat een gemiddeld percentage over de gehele massa ook een optie is. Hetgeen wat Laborijn int, wordt opgenomen in de jaarrekening van de gemeenten.

De controle op de prestatielevering was een intensief proces, waarin geen risico's zijn geconstateerd. De accountant checkt uitsluitend of zaken geleverd zijn, niet of de verhouding uitgave/waarde klopt, er wordt niet naar doelmatigheid gekeken. In november is aangekondigd dat het inkoop aanbestedingsbeleid ook onderdeel wordt van de rechtmatigheidsverantwoording.

In het kader van de Europese aanbestedingen waren er twee contracten die uit de pas liepen, er zijn er nu twee bijgekomen. De onrechtmatigheid inzake vervoer over 2022 wordt gezien de doorlopende overeenkomst meegenomen in 2021. Het langer in stand laten van de huidige overeenkomst vervoer heeft te maken met het besluit van het bestuur om mee te doen met de regionale aanbesteding van Zoov, die in 2022 gaat plaatsvinden en naar verwachting ingaat per 1 januari 2023.

Risico's interne beheersing: diverse contracten voor beschut werk en detachering zijn vernieuwd, maar nog niet allemaal. Dit geeft nog steeds een risico op fouten, maar dit is beperkt in 2021. De facturen worden vanaf 2021 door minimaal twee personen geautoriseerd. De inkoper controleert de prijs, de aantallen, kwaliteit en of er daadwerkelijk geleverd is. De budgethouder autoriseert voor de belasting van het budget. De routing van de facturen wordt gecontroleerd door de financiële administratie alvorens de factuur betaalbaar wordt gesteld. Er is verbijzonderde interne controle uitgevoerd op het bewijs van de geleverde prestaties. Ook hierin is het risico dus beperkt.

Inzake de Tozo constateert de accountant een aandachtspunt, op het vlak van identificatie. Formeel ontstaat hierdoor er onrechtmatigheid maar dit telt niet mee bij de 1%. Laborijn is van mening dat de identificatie wel wordt vastgesteld via Suwi en DigiD. Deze werkwijze sluit beter aan bij de AVG richtlijnen.

Een nieuwe verplichting vanaf 2022 voor de accountant is om in de controlerapportage te rapporteren over fraude vanaf 2022 te rapporteren wat de organisatie doet aan fraudebestrijding en wat er zich aan fraude heeft voorgedaan.

De heer Wikkerink is tevreden over het verslag. De heer Spruit geeft aan dat in de directiereactie aan het AB wordt meegegaan met de meeste aanbevelingen die de accountant heeft gedaan. Hij merkt nog op dat als gevolg van het verkleinde begrotingsvolume (door uittrekking van Oude IJsselstreek) sneller de onrechtmatigheidsnorm van 1% wordt bereikt.

De heer Wikkerink vraagt inzake inkoop en aanbestedingen hoe dit zit andersom. Als Laborijn bijvoorbeeld meedoet in de aanbesteding van inburgering als leverende partij, moet er dan ook iets verantwoord worden? De heer Jochems licht toe dat de gemeenten zelf dan moeten beoordelen of hun aanbesteding valt in binnen de Europese aanbestedingsregels omdat zij de WI extern inkopen bij in dit geval Laborijn. Wat betreft de WI is de intentie overigens wel dat deze werkzaamheden over twee jaar in de GR worden opgenomen. Wat

Laborijn in het kader van de WI inkoop aan leerroutes is wel in regionaal verband Europees aanbesteed.

De accountants worden door de auditcommissie hartelijk bedankt voor de toelichting. Er zijn geen verdere vragen meer. De accountant zegt toe het definitieve accountantsverslag binnen enkele dagen aan te leveren. Die versie gaat mee met de stukken voor de DB vergadering op 8 april aanstaande. De accountants verlaten het overleg.

De auditcommissie is akkoord met de inhoud van de directiereactie op het accountantsverslag en zal als zodanig het DB adviseren. Ook adviseert de auditcommissie om het accountantsverslag in DB en AB vast te stellen. Er volgt een aanbiedingsbrief voor het DB met de jaarstukken waarmee deze reactie kan worden voorgelegd aan het AB. De jaarstukken worden in het AB vastgesteld. Ook de raden ontvangen deze reactie op het accountantsrapport, samen met het accountantsverslag.

3. Auditplan 2022

Het DB wordt door de auditor twee keer per jaar geïnformeerd. De heer Wikkerink vraagt of het DB alle bevindingen gerapporteerd krijgt. Het uiteindelijke doel is een deugdelijke grondslag, er moeten voldoende controlewerkzaamheden plaatsvinden om een goede rechtmatigheidsverantwoording te kunnen afleggen. Er is in de rapportage richting het DB verschil tussen incidentele fouten en fouten in het systeem/proces. Deze wil het DB wel graag horen, men wil uiteraard niet geconfronteerd worden met verrassingen. De auditor rapporteert aan het DB met name over het proces en over bijzondere afwijkingen, waarbij zeker ook fouten die niet hersteld kunnen worden zullen worden benoemd. De auditcommissie vindt dit plan helder.

4. Stand van zaken aanbesteding accountantsdiensten 2022 – 2024

Wellicht kan er in de aanbesteding een lagere fee dan nu wordt gehanteerd worden afgesproken omdat de rechtmatigheidsverantwoording voortaan door het DB wordt gedaan. Laborijn zal wel de interne controleprogramma's samen met de accountant opstellen en afspreken wat zij nog controleren. In december is door het AB besloten om de accountantsdiensten Europees aan te besteden. Meervoudig onderhands aanbesteden is ook een mogelijkheid maar dat lijkt te risicovol. Momenteel worden de voorbereidingen hiervoor getroffen. De heer Spruit vraagt of de auditcommissie wil deelnemen in de in te richten projectgroep. Zowel de heer Som als de heer Wikkerink is hiertoe bereid. De uiteindelijke gunning is gepland in augustus.

5. Rondvraag

Er zijn geen punten voor de rondvraag.

6. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde wordt de vergadering gesloten.

Reactie directie op accountantsverslag 2021

Aan: Algemeen bestuur

Van: Directie

Datum: 28 maart 2022

Inleiding

Onze accountant Stolwijk Kelderman heeft zeer recent verslag uitgebracht van hun controlewerkzaamheden over 2021. Wij hebben de samenwerking met hen in dit controle proces als zeer prettig ervaren. Naast de professionele uitvoering van de onafhankelijke controle hechten wij zeer aan de adviezen die ons gegeven zijn. Daarmee dragen ze bij aan een betere bedrijfsvoering en betere interne beheersing bij Laborijn.

In deze ambtelijke reactie geven we graag een toelichting op het accountantsverslag. Wij gaan hierbij in op de hoofdconclusies van de accountant en geven bij bevindingen en adviezen graag onze kijk op deze punten om het bestuur te informeren over de opvolging hiervan.

Accountantsoordeel

Het afgegeven accountantsoordeel licht in lijn met de verwachting. De accountant geeft een goedkeurende verklaring af voor de getrouwheid. De accountant stelt vast dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van het vermogen en het resultaat.

De accountant geeft een verklaring met beperking af voor de rechtmatigheid. Dit betekent dat de financiële handelingen rechtmatig zijn uitgevoerd, met uitzondering van enkele grote aanbestedingen. Dit houdt in dat Laborijn enkele overeenkomsten heeft afgesloten waarbij achteraf is vastgesteld dat niet de juiste aanbestedingsvorm is gevolgd. Begin 2021 hebben wij het dagelijks bestuur geïnformeerd over deze ontwikkeling. Wij hebben in 2021 beheersmaatregelen genomen om dit te beperken, echter maken die de al ontstane onrechtmatigheid niet ongedaan.

Als verbeteracties op het gebied van inkoop en aanbestedingen benoemen we graag dat de procedure voor aanbesteding van inhuurpersoneel al verbeterd is. Tevens wordt vanaf medio 2021 een inkoopadviseur ingeschakeld bij grote aanbestedingen. In 2022 is het rechtmatig aanbesteden een speerpunt voor de interne organisatie. Inkoop en aanbestedingen wordt periodiek op managementniveau besproken en er vindt per kwartaal onafhankelijke audit plaats op de aanbestedingen. Over de bevindingen van de interne audits op rechtmatigheid wordt in 2022 expliciet aan het DB gerapporteerd. Wij hebben er vertrouwen in dat we hiermee de juiste maatregelen treffen om het risico op onrechtmatige aanbestedingen vanaf 2022 te minimaliseren.

Toelichting op belangrijke bevindingen van de accountant

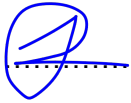
Hierna volgt onze reactie op de belangrijkste bevindingen van de accountant. Tevens geven we bij de adviespunten aan op welke wijze we daar invulling aan geven.

Pagina accountants-verslag	Advies / bevinding accountant	Reactie Laborijn
Blz 4	Interne beheersing op orde, bevinding: <i>De interne beheersing voldoet grotendeels aan de daaraan te stellen eisen en past bij de omvang van uw organisatie.</i>	Wij blijven verder investeren in interne beheersing en interne controle. Hiervoor hebben we het auditplan 2022-2024 opgesteld.
Blz 7	Van begroting naar realisatie: <i>De lasten en baten van de impulsregeling zijn in de tabel voor -244 (meer lasten impulsregeling) en +244 (meer baten impulsregeling) opgenomen.</i>	Dit betreft een verschil in presentatie tussen de begroting en jaarrekening. Deze lasten waren begroot in de kosten bijstand (BUIG). Bij de jaarrekening hebben wij ervoor gekozen de kosten van deze impulsregeling separaat inzichtelijk te maken. Bij de begrotingskolom konden deze in die fase niet meer worden aangepast.
Blz 8	Weerstandsvermogen, bevinding: <i>De risico-inschatting is gedaald. Dit is het gevolg van het lager inschatten van het risico 'vervolgschade Coronapandemie' en het hoger inschatten van het risico van een verhoogd cyberrisico.</i>	Wij en onze samenwerkingspartners op het gebied van ICT hebben veel aandacht en zorg voor cyberveiligheid. Echter nemen de risico's voor alle organisaties toe.
Blz 8	Weerstandsvermogen, advies: <i>Wij hebben het Dagelijks Bestuur geadviseerd in de jaarstukken 2022 in de paragraaf Weerstandsvermogen nader in te gaan op aanpassingen in de risico's ten opzichte van de begroting van het onderhavige jaar.</i>	Deze bevinding nemen wij over. Wij zorgen ervoor dat dit nadrukkelijker naar voren komt in de jaarstukken 2022.
Blz 10	Investerings, bevinding: <i>Het krediet voor installaties is met € 14.000 overschreden.</i>	Deze beperkte overschrijding ontstond door de noodzaak te voldoen aan RIVM richtlijnen voor klimaatbeheersing (in het licht van de Corona maatregelen). Op totaalniveau zijn de kredieten over 2021 niet overschreden.
Blz 11	Voorziening groot onderhoud, advies: <i>Wij hebben het Dagelijks Bestuur geadviseerd deze voorziening te actualiseren bij een definitief besluit over en inzage in de gevolgen hiervan.</i>	Indien er een definitief besluit is waar de nieuwe huisvesting plaatsvindt dan zal Laborijn de voorziening actualiseren en de administratieve gevolgen in kaart brengen.

Pagina accountants-verslag	Advies / bevinding accountant	Reactie Laborijn
Blz 12	<p>Voorziening oninbaarheid debiteuren, advies: <i>Wij hebben het Dagelijks Bestuur nogmaals geadviseerd de onderbouwing van de voorzieningen in 2022 te toetsen op de geïnde bedragen van de afgelopen jaren en ook de voorziening dubieuze debiteuren Bbz inzake de verstrekte leningen vanaf 2022 te herzien naar een inschatting per debiteur. Dit om in de komende jaren actueel te kunnen rekenen.</i></p>	<p>Het gaat hier om clientdebiteuren. In het totaal gaat het om ruim 2000 verschillende vorderingen. Ons beeld is dat een herijking op dit beeld niet direct zal leiden tot een substantiële bijstelling. Desondanks nemen we de aanbeveling ter harte en zullen in 2022 de tot nu toe gebruikte onderbouwing opnieuw toetsen aan de geïnde bedragen van de afgelopen jaren.</p>
Blz 12	<p>Europese aanbestedingen, advies: <i>Wij hebben de directeur en het Dagelijks Bestuur geadviseerd meerdere mantelcontracten af te sluiten met een Europese aanbestedingsprocedure én bij twijfel of de omvang onder de Europese aanbestedingsgrens blijft de raming van de opdracht goed vooraf vast te leggen en te onderbouwen. Wij willen daarbij benadrukken dat het van belang is een voldoende inkoopdossier aan te leggen waarbij de uitgangspunten voor de inkoopprocedure zijn vastgelegd.</i></p>	<p>Wij hebben inmiddels mantelcontracten voor inhuur personeel. Tevens hebben wij ons inkoopproces beter ingericht en dat in 2022 verder verfijnd wordt. Wij nemen het advies voor het aanleggen van inkoopdossiers over.</p>
Blz 12	<p>Europese aanbestedingen, advies: <i>Tevens hebben wij de directeur en het Dagelijks Bestuur geadviseerd de bewustwording en kennis bij de inkoop van ingehuurd personeel te vergroten.</i></p>	<p>Wij nemen dit advies over. Zowel het management, inkoop, HRM en control zijn hierbij betrokken.</p>
Blz 12	<p>Europese aanbestedingen, advies: <i>Wij hebben de directeur en het Dagelijks Bestuur ook geadviseerd op basis van een tussentijdse analyse van de inkopen en de gevolgde inkoopprocedure tijdig een toets uit te voeren op de onderbouwingen van de gevolgde inkoopprocedure.</i></p>	<p>Wij nemen dit advies over. Zowel in het inkoopproces als bij de periodieke audits worden de inkopen en gevolgde inkoopprocedure getoetst en bevindingen aan MT gerapporteerd.</p>

Pagina accountants-verslag	Advies / bevinding accountant	Reactie Laborijn
Blz 14	Samenvatting managementletter, advies: <i>Bij managementletter 2021 aandacht gevraagd voor systeem van risicomanagement.</i>	Laborijn heeft actief risico management. Dit komt tot uiting in de berekening van het weerstandsvermogen welke jaarlijks wordt geactualiseerd bij het opmaken van de begroting. Ook hebben we in het concept auditplan 2022-2024 opgenomen dat interne beheersing, nog meer dan nu het geval is, risicogericht georganiseerd gaat worden.
Blz 15	Identificatieplicht, bevinding: <i>Er worden geen kopieën van ID bewijzen gemaakt, maar de nummers van de identiteitsbewijzen worden vastgelegd. Dit is niet vast te stellen en leidt tot een niet-financiële (formele) onrechtmatigheid.</i>	Zoals de accountant al beschrijft, is dit is een bewuste keuze om te werken in lijn met de AVG. Wij hebben voldoende waarborgen in het proces om de identiteit van de aanvrager vast te stellen, echter slaan we de ID bewijzen niet meer op.
Blz 17	Adviezen voor 2022: <i>Opstellen overkoepelend beleidsstuk Misbruik en Oneigenlijk gebruik</i>	Wij nemen dit advies over.
Blz 17	Adviezen voor 2022: <i>verbijzonderde interne controle inrichten op rechtmatigheidsaspecten en in jaren daarna beoordelen of dit uitgebreid kan worden.</i>	Wij nemen dit advies over. Hiervoor is het auditplan 2022-2024 opgesteld.
Blz 17	Adviezen voor 2022: <i>Gids proportionaliteit uitwerken in intern inkoopbeleid.</i>	Wij nemen dit advies over. Dit beleid zal binnenkort worden vastgesteld door het DB.
Blz 17	Adviezen voor 2022: <i>Interne controle uitbreiden met controle op norm schatkistbankieren, naleving intern inkoopbeleid en naleving misbruik en oneigenlijk gebruik-beleid en tussentijds te rapporteren over geconstateerde afwijkingen.</i>	Wij nemen dit advies over.
Blz 17	Adviezen voor 2022: <i>Inrichting en vastlegging verbijzonderde interne controles in KIC verfijnen.</i>	Wij nemen dit advies over.

Wij hopen u hiermee een goed inzicht te hebben gegeven op welke wijze we met de gegeven adviezen aan de slag gaan. Wij ervaren de adviezen en bevindingen van de accountant als zeer nuttig en een belangrijke bijdrage in de continue doorontwikkeling van Laborijn. Voor vragen en een nadere toelichting zijn wij natuurlijk beschikbaar.

J.T. Spruit
Algemeen directeur

Aan: Algemeen Bestuur

Van: Dagelijks Bestuur

Betreft: Aanbieding ontwerpbegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026

Datum: 8 juli 2022

Voor u ligt de in ons Dagelijks Bestuur op 13 mei jl. geaccordeerde ontwerpbegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026. De ontwerpbegroting dient, volgens de wettelijke bepalingen, altijd vroeg in het jaar voorafgaand aan het jaar waarvoor zij dient te worden opgesteld. We schrijven deze begroting in een onzekere periode. Het wereldnieuws wordt sinds enige tijd gedomineerd door het oorlogsgeweld in de Oekraïne. We ervaren inmiddels op veel onderdelen, ook hier in Nederland, de gevolgen daarvan. Zo ondersteunen we inmiddels vanuit Laborijn actief in het verstrekken van leefgeld aan Oekraïense vluchtelingen. We merken allen op veel fronten prijsstijgingen voor dagelijks noodzakelijke producten zoals voedsel en energie. De situatie brengt naar verwachting ook de nodige economische gevolgen met zich mee. Dit volgt op een periode van al ruim 2 jaar waarin we te maken hebben met de coronacrisis. Het meerjarig vooruit kijken is onder huidige omstandigheden dan ook complex. Daar waar we onzekerheden zien duiden we die vooral in tekst. In financiële zin gaan we vooral uit van de beschikbare data.

De in de kadernota geformuleerde inhoudelijke en financiële uitgangspunten hebben we in deze begroting verwerkt. De uitgangspunten zijn te verdelen in een tweetal categorieën:

1. uitgangspunten die voortkomen vanuit vastgesteld Rijks-/gemeentebeleid en/of landelijke ramingen (CPB en Rijksbegroting)
2. uitgangspunten die Laborijn zelf (in nauwe afstemming met haar deelnemende gemeenten) hanteert

Daarbij hebben we, in het licht van door de Gemeenteraden van Aalten en Doetinchem afgegeven zienswijze bij onze vorige begroting, actief gestuurd op het verder beperken van onze uitvoeringskosten. Daarvoor hebben we een transparant model ontwikkelt waarbij de kosten van uitvoering zich ontwikkelen op grond van de intensiteit van de opdracht aan Laborijn. Daarbij staat het werken volgens de bedoeling met ruimte voor maatwerk en kwaliteit in dienstverlening voorop.

Zienswijze

Van de gemeenteraden van Aalten, Doetinchem en Montferland hebben wij geen zienswijze ontvangen bij de ontwerpbegroting.

Gedeputeerde Staten

De toezichthouder van de Provincie heeft ook naar de ontwerpbegroting gekeken en heeft ons recent laten weten dat deze er goed uitziet. De toezichthouder heeft nog een 3-tal kleine opmerkingen geplaatst welke nog zijn aangepast in de versie die voorligt:

De berekening van het kengetal structurele exploitatieruimte (blz. 32) was per abuis niet correct. Daarnaast zat er een klein verschil van 15-50K in het balanstotalen in de geprognoseerde jaarbalansen op blz.40. Op blz. 43 was het overzicht van incidentele baten niet sluitend met het programma algemene overhead. Deze kleine bevindingen veranderen het beeld van de begroting niet.

Advies

De begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 conform het ontwerp vaststellen;

Het Dagelijks Bestuur van Laborijn

Secretaris

J.T. Spruit

De voorzitter

drs. E.J. Huizinga MBA

Aldus besloten door het Algemeen Bestuur van Laborijn op 8 juli 2022

Secretaris

J.T. Spruit

De voorzitter

drs. E.J. Huizinga MBA

Begroting 2023
en
Meerjarenraming 2024 - 2026

Voorwoord	5
1. Programmaplan 2023 – 2026	6
1.1 Algemeen	6
1.2 Uitgangspunten programmabegroting	6
1.3 Financiële samenvatting begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026	8
2. Programma Inkomen en financiële dienstverlening	12
2.1 Doelstelling	12
2.2 Hoe de doelstelling te bereiken?	13
2.3 De raming van baten en lasten	14
2.4 Inschatting aantallen en prijzen langdurige loonkostensubsidie BUIG	16
2.5 Beleidsindicatoren	16
3. Programma Ontwikkeling, participatie en re-integratie	17
3.1 Doelstelling	17
3.2 Hoe de doelstelling te bereiken?	18
3.3 De raming van baten en lasten	20
3.4 Wet Inburgering	21
3.5 Beleidsindicatoren	21
4. Programma Wsw	22
4.1 Doelstelling	22
4.2 Hoe de doelstelling te bereiken?	22
4.3 De raming van baten en lasten	23
5. Programma Algemene overhead	24
5.1 Doelstelling	24
5.2 Hoe de doelstelling te bereiken?	25
5.3 De raming van baten en lasten	26
5.3.1 Rentebaten	27
5.3.2 Inkomsten uit dienstverleningsovereenkomsten	27
5.3.3 Huuropbrengsten	27
5.3.4 Loonkosten	27
5.3.5 Overige personeelslasten	27
5.3.6 Huisvesting	28
5.3.7 Facilitaire kosten	28
5.3.8 Algemene kosten	28
5.3.9 ICT kosten	28
5.4 Beleidsindicatoren	29
6. Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen	30
6.1 Overige algemene dekkingsmiddelen	30
6.2 Wat willen we bereiken?	30
6.3 Wat gaan we ervoor doen om de doelen te bereiken?	30
6.4 Wat gaat het kosten, inclusief overzicht incidentele baten en lasten?	30

6.5	Vennootschapsbelasting	30
6.6	Post onvoorzien	30
7.	Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	31
7.1	Inventarisatie van de weerstandscapaciteit	31
7.2	Beleid betreffende weerstandscapaciteit en risico's	31
7.3	Risico's van niet financiële aard	31
7.4	Inventarisatie van de risico's	32
7.5	Kengetallen	32
8.	Paragraaf Financiering	34
8.1	Algemeen	34
8.2	Kasgeldlimiet	34
8.3	Renterisiconorm en renterisico op vaste schuld	35
9.	Paragraaf bedrijfsvoering	36
9.1	Algemeen	36
9.2	Planning en control	36
9.3	ICT	37
9.3.1	Beveiliging en privacy	37
9.4	Integriteit	37
9.5	Ziekteverzuim	37
10.	Paragraaf Verbonden partijen	38
11.	Financiële begroting	39
11.1	Overzicht van baten en lasten	39
11.2	Financiële positie	40
11.2.1	Geprognostiseerde balans en EMU-saldo	40
11.2.2	Overzicht van geraamde baten en lasten per taakveld 2023	41
11.2.3	Overzicht verloop reserves	41
11.2.4	Overzicht verloop voorzieningen	42
11.3	Toelichting op het overzicht van baten en lasten	43
11.3.1	Incidentele baten en lasten	43
11.4	Verdeelsleutels uitvoeringskosten	43
12.	Overige informatie	44
12.1	De organisatie	44
12.2	Organogram	45
12.3	Samenstelling bestuur	46
12.4	Taken en bevoegdheden	46
12.5	Begroting- en jaarrekeningprocedure	46
12.6	Dienstverleningsovereenkomsten	47
12.7	Fiscale aspecten	47
12.8	Investeringsbegroting	48
Bijlagen	49
Bijlage 1: Programma Inkomen en maatschappelijke participatie per gemeente	49

Bijlage 2: Bijzondere bijstand en individuele inkomenstoelage per gemeente.....	51
Bijlage 3: Bijdrage per gemeente uitvoeringslasten	52
Bijlage 4: Bijdrage per gemeente per programma.....	55
Bijlage 5: Afkortingen.....	58

Voorwoord

Voor u ligt de begroting voor het jaar 2023 en meerjarenraming 2024 tot en met 2026. We schrijven deze begroting in een onzekere periode. Het wereldnieuws wordt sinds enige tijd gedomineerd door het oorlogsgeweld in de Oekraïne. We ervaren inmiddels op veel onderdelen, ook hier in Nederland, de gevolgen daarvan. Zo ondersteunen we inmiddels vanuit Laborijn actief in het verstrekken van leefgeld aan Oekraïense vluchtelingen. We merken allen op veel fronten prijsstijgingen voor dagelijks noodzakelijke producten zoals voedsel en energie. De situatie brengt naar verwachting ook de nodige economische gevolgen met zich mee. Dit volgt op een periode van al ruim 2 jaar waarin we te maken hebben met de coronacrisis. Het meerjarig vooruit kijken is onder huidige omstandigheden dan ook complex. Daar waar we onzekerheden zien duiden we die vooral in tekst. In financiële zin gaan we vooral uit van de beschikbare data.

De in de kadernota geformuleerde inhoudelijke en financiële uitgangspunten hebben we in deze begroting verwerkt. Daarbij hebben we, in het licht van door de Gemeenteraden van Aalten en Doetinchem afgegeven zienswijze bij onze vorige begroting, actief gestuurd op het verder beperken van onze uitvoeringskosten. Daarvoor hebben we een transparant model ontwikkeld waarbij de kosten van uitvoering zich ontwikkelen op grond van de intensiteit van de opdracht aan Laborijn. Daarbij staat het werken volgens de bedoeling met ruimte voor maatwerk en kwaliteit in dienstverlening voorop.

Laborijn is een warm pleitbezorger voor een inclusieve arbeidsmarkt en levert daaraan dagelijks haar bijdrage. Wij zijn er om iedere inwoner aan betaald werk te helpen en als dat (nog) niet lukt hem/haar te ondersteunen bij ontwikkelstappen om te participeren in de samenleving. We zetten daarbij fors in op het faciliteren van de ontwikkeling bij inwoners, ook daar waar dit niet altijd een besparing op de bijstandslasten tot gevolg heeft. Het kunnen zetten van ontwikkelstappen maakt dat inwoners mee kunnen doen in de maatschappij en zich daarvoor vitaler en gelukkiger voelen. We zien dit echt als een waardevolle investering. De opbrengsten (of besparingen) daarvan vallen soms buiten het “werk en inkomen” domein.

Vanzelfsprekend wordt in deze begroting en meerjarenraming ingegaan op de financiële ontwikkelingen per programma. Laborijn heeft sinds de start van de corona pandemie direct actief ingezet op een herstelplan voor haar WSW detacheringen. We plukken hier nu nadrukkelijk de vruchten van. We hebben mooie nieuwe detacheringen kunnen realiseren. We zien dat het herstel zich door zet.

De landelijke verwachting is dat het aantal mensen dat afhankelijk is van een Participatiewet-uitkering de komende jaren licht stijgt. Wij verwachten door fors te blijven investeren in de inwoners met een bijstandsuitkering, deze stijging beperkt te kunnen houden.

Onze begroting omvat vele activiteiten. Deze richten zich niet enkel op onze eigen opdracht in uitvoering van de Participatiewet, Wet Inburgering en WSW. Laborijn is een samenwerking en netwerkpartner in het brede sociale domein.

J.T. Spruit
Algemeen Directeur

1. Programmplan 2023 – 2026

1.1 Algemeen

Het programmplan bestaat uit de programma's Inkom en financiële dienstverlening, Ontwikkeling, participatie en re-integratie, Wsw en Algemene overhead. Een uitwerking van de programma's vindt u in hoofdstuk 2 tot en met 5.

1.2 Uitgangspunten programmabegroting

Bij het opstellen van de begroting 2023 en meerjarenraming 2024 - 2026 hanteren wij een set met uitgangspunten. Deze zijn te verdelen in een tweetal categorieën:

1. uitgangspunten die voortkomen vanuit vastgesteld Rijks-/gemeentebeleid en/of landelijke ramingen (CPB en Rijksbegroting)
2. uitgangspunten die Laborijn zelf hanteert

Ad 1:

- de werkloosheid tot en met 2025 neemt licht toe (MEV 2022-2025 van het CPB) wat zich vertaalt in een stijging van het aantal mensen dat een beroep doet op de bijstand (bron: begroting van het Ministerie van SZW)
- in de Wet arbeidsmarkt in balans is de maximale WW-duur verlaagd. Een gedeelte van de voormalig WW'ers komt daardoor (eerder) in de bijstand. Dit effect werkt nog door tot in 2023
- de invoering van de Participatiewet houdt in dat een gedeelte van de voormalige doelgroep van de Wajong en Wsw tegenwoordig aanspraak maakt op de bijstand
- de gedeeltelijke vrijstelling van het derdepijlerpensioen in de vermogenstoets in de bijstand houdt in dat meer mensen een beroep kunnen doen op bijstand
- de IOAW voor oudere werklozen (vanaf 50 jaar) wordt geleidelijk afgebouwd (tot 1 januari 2032). De IOW (vanaf 60 jaar en 4 maanden) blijft bestaan tot 1 januari 2024. Omdat een WW-uitkering maximaal 2 jaar duurt, kan men tot 1 januari 2026 instromen in de IOAW
- de geleidelijke afbouw van de dubbele algemene heffingskorting in het referentienormloos betekent een verlaging van de bijstandsuitkering. Als gevolg daarvan vermindert het aantal bijstandsuitkeringen
- het Lage Inkomensvoordeel (LIV) wordt afgeschaft in 2025
- de uitvoeringskosten van Laborijn worden waar mogelijk beperkt voor de jaren 2023 tot en met 2026. Dit is in lijn met de door de gemeenteraden meegegeven zienswijze in het begrotingsproces 2022
- de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 is opgesteld conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

Ad 2:

- er is bij het opstellen van deze begroting geen rekening gehouden met de economische en maatschappelijke effecten van de oorlog in Oekraïne
- dienstverleningsovereenkomsten zijn alleen opgenomen tot het moment dat zij zijn afgesloten
- we maken de ontwikkeling van alle inwoners met een Participatiewet-uitkering inzichtelijk door middel van de participatieladder
- in het licht van de huidige arbeidsmarkt willen we extra investeren in de ontwikkeling van inwoners. Dit resulteert in meer instrumenten en aandacht, en als gevolg daarvan in meer in te zetten formatie voor inwoners en met name voor diegenen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt

- alle inwoners met een Participatiewet-uitkering hebben een actief traject en aanbod om ontwikkeling mogelijk te maken
- de volumeontwikkeling BUIG is 1% beter dan het landelijk gemiddelde door de extra investeringen die Laborijn blijft doen in de bijstandspopulatie
- alle Wsw-medewerkers hebben een Individueel Ontwikkelingsplan (IOP)
- eind 2022 is 80% van alle Wsw-medewerkers extern werkzaam
- in deze begroting en meerjarenraming is uitgegaan van de huidige huisvestingspositie van Laborijn. Inmiddels ligt er een besluit van het dagelijks bestuur om te komen tot de realisatie van nieuwbouw. In de komende periode wordt duidelijk op welke termijn de nieuwbouw gerealiseerd kan worden. Zodra meer duidelijk is zal dit in een volgende begroting worden verwerkt. Het dagelijks bestuur heeft een kader meegegeven dat de huisvestingskosten jaarlijks met maximaal € 100.000 structureel mogen toenemen ten opzichte van de huidige huisvestingskosten. Dit verhoogde kader is vooruitlopend op de besluitvorming alvast opgenomen in het jaar 2026.
- de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 is opgesteld rekening houdend met de indexaties die zijn opgenomen in de kadernota. De prijsontwikkeling is gebaseerd op de prijsontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product zoals opgenomen in de septembercirculaire van 2021. Indien meer zicht komt op de werkelijke prijsontwikkeling zal het verschil tussen de bijgestelde indexatie en de nu opgenomen indexatie via een begrotingswijziging bij de gemeenten in rekening worden gebracht.

1.3 Financiële samenvatting begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026

Overzicht per programma op hoofdlijnen (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Programma Inkomen & financiële dienstverlening				
Uitgaven uitkeringen en LKS	-23.404	-23.810	-24.233	-24.503
Terugontvangsten uitkeringen	429	428	428	428
Bijdrage gemeenten uitkeringen en LKS	22.975	23.382	23.804	24.074
Directe salariskosten	-688	-697	-706	-709
Bijdrage gemeenten directe salariskosten	688	697	706	709
	-	-	-	-
Programma Ontwikkeling, participatie & re-integratie				
Uitgaven ontwikkeling, participatie en re-integratie	-4.291	-4.553	-4.681	-4.785
Baten inleenvergoeding/omzet/lks	448	606	699	716
Bijdrage gemeenten re-integratiebudget en spuk Inburgering	3.647	3.737	3.859	3.986
Directe salariskosten	-1.466	-1.379	-1.400	-1.397
Bijdrage gemeenten directe salariskosten	1.466	1.379	1.400	1.397
	-197	-210	-124	-83
Programma Wsw				
Uitgaven Wsw	-22.524	-21.901	-21.131	-19.252
Omzet Wsw	6.862	6.752	6.588	4.915
Inkomsten Liv	210	185	-	-
Bijdrage gemeenten Wsw -budget	18.659	18.001	17.410	16.866
Directe salariskosten	-2.012	-1.949	-1.920	-1.560
Bijdrage gemeenten directe salariskosten	2.012	1.949	1.920	1.560
	3.207	3.037	2.868	2.530
Programma Overhead				
Lasten overhead	-9.329	-9.566	-9.214	-8.350
Baten overhead	2.151	2.042	1.887	674
Bijdrage gemeenten	3.326	3.972	4.162	4.755
	-3.852	-3.551	-3.165	-2.921
Resultaat voor bestemming	-842	-724	-421	-474
Toevoeging reserves	-229	-229	-229	-
Onttrekking reserves	1.071	953	650	474
Resultaat na bestemming	-	-	-	-

Hieronder volgt een toelichting op de gehanteerde uitgangspunten bij de afzonderlijke posten per programma.

Baten

Budget BUIG-uitkeringen

De BUIG-budgetten worden door het Rijk aan de gemeenten overgemaakt. De budgetten in de begroting 2023 en de meerjarenraming zijn gebaseerd op de voorlopig budgetten 2022. Bij de berekening van de budgetten voor onze gemeenten is gerekend met een gelijkblijvend aandeel in het macrobudget. De deelnemende gemeenten stellen deze ter beschikking aan Laborijn die voor de uitvoering van de betreffende programma's en verantwoording van deze gelden zorgt. In deze begroting zijn de directe programmasten per gemeente begroot op basis van de verwachte gemiddelde aantal huishoudens in de bijstand maal de verwachte gemiddelde prijs per huishouden. De bevoorschotting door de gemeenten vindt plaats op basis van de begroting.

Re-integratiebudget (incl. rijksbijdrage Wsw)

De budgetten voor re-integratie en Wsw worden via een integratie-uitkering Sociaal Domein en via het gemeentefonds aan de gemeenten toegekend. De deelnemende gemeenten stellen deze budgetten één op één ter beschikking aan Laborijn die voor de uitvoering van de betreffende programma's en verantwoording van deze gelden zorgt. De budgetten in de begroting zijn gebaseerd op de laatst bekende circulaire.

Netto omzet (opbrengst verkopen)

De netto omzet betreft de opbrengst van aan derden geleverde diensten en goederen, exclusief de over de omzet geheven omzetbelasting. Voor Laborijn betreft dit met name omzet uit detacheringen en omzet uit interne werkzaamheden.

Huuropbrengsten

Onder deze post worden de inkomsten verantwoord die worden verkregen uit de verhuur van gedeeltes van het pand aan de Terborgseweg 106, 112 en Ambachtstraat 3 en 15 te Doetinchem.

Rentebaten

De post rentebaten bestaat uit de baten die worden verkregen van oude hypothecaire leningen die zijn verstrekt aan het personeel.

Detachering (ambtelijk) personeel

Onder deze post worden de detacheringsbaten verantwoord van ambtelijk personeel.

Inkomsten uit dienstverleningsovereenkomsten

Onder deze post worden de inkomsten uit dienstverleningsovereenkomsten verantwoord. Op dit moment voeren wij de volgende dienstverleningsovereenkomsten uit:

- diverse ondersteunende diensten voor het Werkgevers Servicepunt Achterhoek (WSPA)
- dienstverlening gemeente Oude IJsselstreek inzake uitvoering van de Wsw, de jobcoaching en loonwaardebepaling van de inwoners van Oude IJsselstreek die middels LKS werkzaam zijn bij werkgevers en de jobcoaching van nieuw beschut inwoners van Oude IJsselstreek
- dienstverlening gemeente Bronckhorst inzake uitvoering van de Wsw
- dienstverlening gemeente Doetinchem en Aalten inzake de Wet Inburgering
- dienstverlening gemeente Doetinchem inzake de inning van vorderingen bijzondere bijstand

Opbrengst bedrijfsrestaurant

Onder deze post wordt de omzet verantwoord die wordt behaald met de verkoop van eten en drinken in het bedrijfsrestaurant.

Lasten

Loonkosten ambtelijk personeel

Hieronder vallen de voor het jaar verschuldigde salarissen, het individueel keuzebudget (IKB) en de daarmee samenhangende sociale lasten en pensioenpremies, verminderd met ontvangen ziektegeden.

Overige kosten ambtelijk personeel

Hieronder zijn onder andere de navolgende posten opgenomen:

- vergoeding reiskosten
Hieronder is begroot de vergoeding van reis- en verblijfkosten
- studiekosten
Om de vakkennis en vaardigheden van het begeleidend en ondersteunend personeel op niveau te houden en/of te verbeteren, is het noodzakelijk voortdurend te investeren in deze medewerkers. Met dat doel worden opleidingen en trainingen ingekocht bij derden
- overige kosten
Onder deze post staan de overige kosten die voortvloeien uit de dienstverbanden van het ambtelijk personeel

Afschrijvingen

De afschrijvingskosten zijn berekend volgens een vast percentage van de aanschafprijs van de betreffende activa. Deze percentages zijn gebaseerd op de verwachte levensduur van de activa.

Rente

De rentelasten betreft de betaalde rente over de langlopende lening.

Huur

Onder deze post zijn de huurkosten opgenomen voortkomend uit de behoefte aan huisvesting.

Onderhoudskosten

De onderhoudskosten zijn geraamd op basis van de ervaringscijfers van de laatste jaren en de te verwachten activiteiten in het komende jaar.

Energieverbruik

Hieronder zijn opgenomen de kosten voor verbruik van elektriciteit, gas, water.

Belastingen en verzekeringen

De belastingen en verzekeringen zijn begroot op basis van de huidige kosten, gecorrigeerd voor inflatie. Onder verzekeringen zijn onder andere opgenomen: de wettelijke aansprakelijkheidsverzekering, de opstalverzekering, de autoverzekering voor het wagenpark en de bedrijfsschade verzekering.

Algemene kosten

Deze kosten zijn begroot op basis van de huidige kosten.

Loonkosten Wsw

Hieronder vallen de voor het jaar verschuldigde salarissen, het betaalde vakantiegeld, de eindejaarsuitkering en de daarmee samenhangende sociale lasten en pensioenpremies. Het ontvangen ziekengeld en de WAO-uitkeringen zijn hierop in mindering gebracht.

Vervoerskosten Wsw

Voor vervoer van en naar het werk wordt, afhankelijk van de afstand en de omstandigheden, vervoer georganiseerd of vergoed. Het vervoer kan zijn:

- groepsvervoer door het bedrijf georganiseerd

- openbaar vervoer
- op eigen gelegenheid

Overige personele kosten Wsw

Hieronder zijn onder andere de navolgende posten opgenomen:

- arbozorg
Dit betreffen de kosten van de uitbestede Arbo-werkzaamheden.
- voorlichting, training en opleiding
De ontwikkeling van de Wsw'ers is een van de kerntaken van Laborijn.
Ten behoeve hiervan worden opleidingen en trainingen ingekocht bij derden.
De kosten hiervan zijn hier verantwoord.
- werkkleding
Hier zijn begroot de kosten van verstrekte werkkleding en/of het verstrekken van een vergoeding voor werkkleding.
- bijzondere voorzieningen
Hieronder zijn geraamd de aanpassingen aan werkplek, gereedschap en werkkleding en schoeisel die nodig zijn om de medewerkers (veilig) te kunnen laten werken. Ook zijn de bijdragen aan de personeelsverenigingen, alsmede uitgaven voor jubilea en dergelijke hier verantwoord.

Subsidieresultaat Wsw

Het subsidieresultaat is het verschil tussen de subsidie die per medewerker wordt ontvangen en de loonkosten. Het subsidieresultaat is door Laborijn niet of nauwelijks te beïnvloeden. De ontwikkeling van de loonkosten wordt bepaald in de cao voor de Wsw-sector. De subsidie wordt door de Rijksoverheid bepaald.

Kosten Begeleid werken Wsw

Het betreft de aan bedrijven/organisaties te verstrekken loonkostensubsidie ter compensatie van de lagere arbeidsproductiviteit van Wsw-medewerkers.

2. Programma Inkomen en financiële dienstverlening

2.1 Doelstelling

In het programma Inkomen en financiële dienstverlening wordt de verstrekking van uitkeringen inzake de Participatiewet, IOAW, IOAZ en de Bbz verantwoord. Daarnaast worden in dit programma de uitbetaalde langdurige loonkostensubsidies opgenomen. Tezamen met de uitkeringen vallen die onder de BUIG-verantwoording. Tot slot worden in dit programma de activiteiten verantwoord in het kader van de Bbz, individuele inkomenstoelag en de bijzondere bijstand.

Centrale doelstelling van dit programma is het op een rechtmatige, tijdige, volledige en efficiënte wijze verstrekken van een inkomensvoorziening aan die inwoners die (nog) niet door middel van werk kunnen voorzien in hun eigen levensonderhoud. Daarnaast helpen wij samen met BvFO inwoners die te maken hebben met schuldenproblematiek.

In de begroting 2023 van Laborijn is rekening gehouden met de ambitie zoals weergegeven in de Kadernota 2023 - 2026. Hierbij zijn de volgende kwalitatieve doelstellingen bepaald:

- we verstrekken 100% van de uitkeringen tijdig, rechtmatig en doelmatig. Bij 75% wordt, indien de benodigde gegevens beschikbaar gesteld zijn, binnen 4 weken verstrekt
- het percentage rechtmatigheidsfouten ligt onder de 1%
- we bieden advies en ondersteuning aan inwoners bij inkomensvraagstukken en verwijzen actief door indien er sprake is van een voorliggende voorziening
- er is sprake van een goed gestroomlijnd en klantgericht proces ter ondersteuning van de gehele keten van financiële dienstverlening
- de uitkeringen die in verband met complexiteit geblokkeerd zijn, worden binnen 3 maanden afgehandeld
- de langdurige en forfaitaire loonkostensubsidies worden ingezet om betaald werk te stimuleren, rechtmatig uitbetaald en tijdig verlengd
- het verzorgen van een correcte uitbetaling van de bijzondere bijstand, Bbz, en individuele inkomenstoelag
- we leveren onze inkomensdienstverlening in nauwe afstemming met al onze partners in het sociaal domein
- saldo instroom uitstroom 1% beter dan landelijk gemiddelde

De preventiequote, het verschil tussen het aantal mensen dat zich meldt voor een uitkering en het aantal mensen waarbij de uitkering uiteindelijk daadwerkelijk wordt toegekend, is naar verwachting tussen de 40% en 50%. Dit is geen doelstelling op zich, maar de uitkomst van het intake- en screeningsproces. We gaan ervan uit dat de burgers die zich melden daadwerkelijk één of andere vorm van ondersteuning nodig hebben. Indien blijkt dat zij geen recht op een uitkering hebben, wijzen wij hen actief op bijvoorbeeld voorliggende voorzieningen, bieden direct werk of koppelen hen aan andere maatschappelijke organisaties. Dit doen wij zoveel mogelijk via een zogenaamde 'warme overdracht'.

Voor de meerjarenbegroting 2023 – 2026 gaan wij ervan uit dat het budgetaandeel dat de gemeenten Aalten en Doetinchem hebben ten opzichte van het macrobudget gelijk blijft en dat er geen aanpassingen in het verdeelmodel BUIG worden doorgevoerd die voor Laborijn en haar deelnemende gemeenten negatief uitpakt.

Laborijn zet zich maximaal in om de uitgaven die ten laste komen van het BUIG-budget te beperken. De financiële risico's voor het overschrijden van het BUIG-budget worden door de deelnemende gemeenten afgedekt.

2.2 Hoe de doelstelling te bereiken?

De genoemde doelstellingen in 2.1 worden in hoofdlijnen als volgt bereikt:

- verstrekken uitkering binnen 4 weken: de interne werkprocessen en de sturing hierop zijn zodanig ingericht dat de termijn van 4 weken – bij de reguliere dienstverlening - gehaald wordt. Zowel in de operationele uitvoering als vanuit de managementrapportages worden de afhandelingstijden gemonitord en indien nodig wordt hierop bijgestuurd
- rechtmatigheidsfouten <1%: deze doelstelling wordt bereikt door een kwaliteitssysteem. Medewerkers kunnen worden gecertificeerd, waarna zij zelfstandig besluiten mogen nemen. De gecertificeerde medewerkers worden periodiek onderworpen aan een kwaliteitscontrole. Tot de medewerker gecertificeerd is zal er één op één toetsen van beschikkingen plaatsvinden. Daarnaast vindt maandelijks interne controle plaats op een aantal betaalregels. De kwaliteitscontrole en coaching beperkt zich niet alleen tot het rechtmatige aspect van de functie, maar richt zich ook op de doelmatigheid van het werk
- de uitkeringen die in verband met complexiteit geblokkeerd zijn, worden binnen 3 maanden afgehandeld. Dit gebeurt door maandelijks monitoring van de nog af te handelen blokkeringen. De consultants kunnen zelf zien welke blokkades nog afgewikkeld moeten worden. Indien de 3 maandstermijn nadert, zal de betreffende consultant een keuze moeten maken hoe de blokkering wordt afgewikkeld

2.3 De raming van baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de programmalasten en directe lasten (loonkosten) weergegeven, zoals die voor het programma Inkomen en financiële dienstverlening worden verwacht.

Een specificatie per gemeente is terug te vinden in bijlage 1 van deze begroting. Eventuele effecten van de Vangnetregeling zijn niet in deze begroting verwerkt.

Programma Inkomen & financiële dienstverlening	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten				
<u>Bijdragen gemeenten</u>				
Bijstand	19.849.218	20.105.068	20.363.250	20.459.549
Loonkostensubsidie	2.351.286	2.505.883	2.670.645	2.846.240
Bijzondere Bijstand	308.000	307.100	307.100	306.100
Individuele Inkomensvoeslag	494.000	491.000	491.000	490.000
Bbz kapitaalverstrekkingsen	32.500	32.500	32.500	32.500
Tozo	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
Bijdrage directe salariskosten	687.750	696.850	706.061	708.660
	23.662.754	24.078.401	24.510.556	24.783.049
<u>Overige baten</u>				
Ontvangsten bijstand	340.000	340.000	340.000	340.000
Ontvangsten bijzondere bijstand	11.000	10.900	10.900	10.900
Ontvangsten Bbz kapitaalverstrekkingsen	17.500	17.500	17.500	17.500
Ontvangsten Tozo	60.000	60.000	60.000	60.000
	428.500	428.400	428.400	428.400
Totaal baten	24.091.254	24.506.801	24.938.956	25.211.449
Lasten				
Bijstand	20.189.218	20.445.068	20.703.250	20.799.549
Loonkostensubsidie	2.351.286	2.505.883	2.670.645	2.846.240
Bijzondere Bijstand	319.000	318.000	318.000	317.000
Individuele Inkomensvoeslag	494.000	491.000	491.000	490.000
Bbz kapitaalverstrekkingsen	50.000	50.000	50.000	50.000
Directe salariskosten	687.750	696.850	706.061	708.660
Totaal lasten	24.091.254	24.506.801	24.938.956	25.211.449
Saldo baten en lasten	-	-	-	-
Mutatie bestemmingsreserve				
Toevoeging	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-
Mutatie algemene reserve				
Toevoeging	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-
Resultaat	-	-	-	-

Voor de berekening van de lasten voor het BUIG-budget is uitgegaan van een gemiddeld aantal huishoudens dat een beroep doet op een uitkering (zie onderstaande tabel) keer een gemiddeld bedrag per huishouden.

Laborijn totaal (gemiddeld aantal huishoudens in de bijstand)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
BUIG				
PW	1332	1335	1338	1330
IOAW	58	54	47	41
IOAZ	10	10	10	10
Bbz	3	1	1	1
Totaal gemiddeld aantal huishoudens	1402	1399	1396	1382

Het verloop van het aantal huishoudens in de bijstand is naar verwachting in 2023 als volgt:

Laborijn totaal 2023	Verwacht aantal huishoudens in de bijstand	Gemeente Aalten totaal 2023	Verwacht aantal huishoudens in de bijstand	Gemeente Doetinchem totaal 2023	Verwacht aantal huishoudens in de bijstand
BUIG		BUIG		BUIG	
Stand 1-1-2023	1407	Stand 1-1-2023	256	Stand 1-1-2023	1151
Instroom	360	Instroom	60	Instroom	300
Uitstroom	-369	Uitstroom	-61	Uitstroom	-308
Stand 31-12-2023	1398	Stand 31-12-2023	255	Stand 31-12-2023	1143

Gemiddeld uitkeringsprijs per gemeente per huishouden per regeling:

Aalten	2023	2024	2025	2026
PW	€ 14.187	€ 14.400	€ 14.616	€ 14.835
IOAW	€ 14.799	€ 15.021	€ 15.246	€ 15.475
IOAZ	€ 17.025	€ 17.280	€ 17.539	€ 17.802
BBZ levensonderhoud	€ 14.187	€ 14.400	€ 14.616	€ 14.835
Doetinchem	2023	2024	2025	2026
PW	€ 14.404	€ 14.620	€ 14.840	€ 15.062
IOAW	€ 14.792	€ 15.014	€ 15.239	€ 15.467
IOAZ	€ 16.230	€ 16.473	€ 16.720	€ 16.971
BBZ levensonderhoud	€ 14.404	€ 14.620	€ 14.840	€ 15.062

In onderstaande tabel zijn per gemeente de begrote lasten tegenover het budget gezet.

Omschrijving (x € 1.000)	Begroting 2023			Begroting 2024		
	A	D	Totaal	A	D	Totaal
Verwacht budget BUIG	4.142	18.058	22.200	4.226	18.385	22.611
Begrote lasten BUIG uitkeringen	3.585	16.264	19.849	3.632	16.473	20.105
Begrote lasten BUIG LKS	557	1.794	2.351	594	1.912	2.506
Saldo (- tekort + overschot)	0	-0	-0	0	-0	0

Omschrijving (x € 1.000)	Begroting 2025			Begroting 2026		
	A	D	Totaal	A	D	Totaal
Verwacht budget BUIG	4.304	18.730	23.034	4.356	18.950	23.306
Begrote lasten BUIG uitkeringen	3.671	16.692	20.363	3.682	16.778	20.460
Begrote lasten BUIG LKS	633	2.038	2.671	675	2.172	2.846
Saldo (- tekort + overschot)	-0	0	0	-0	0	0

Wij verwachten een kleine daling van het klantenbestand in 2023 in vergelijking tot de eindstand ultimo 2022. Landelijk wordt een lichte daling verwacht in 2023 in verband met de verhoogde uitstroom van statushouders en een gunstige conjuncturele ontwikkeling. In 2024 en 2025 wordt een kleine stijging verwacht. In 2026 een lichte daling. Wij volgen deze verwachting. Wij gaan er vanuit dat Laborijn het per saldo (instroom +/- uitstroom) 1% beter doet dan de landelijke trend. We houden rekening met een indexatie van de uitkeringsnormen van 1,5% per jaar. Indien dit zo is dan zal naar verwachting het BUIG-budget toereikend zijn om de bijstandslasten en loonkostensubsidies hieruit te kunnen voldoen.

2.4 Inschatting aantallen en prijzen langdurige loonkostensubsidie BUIG

Gemiddeld aantal LKS P-wet	2023	2024	2025	2026
Gemiddeld aantal deelnemers in jaar totaal	263	276	290	304
Per gemeente:				
Aalten	61	64	68	71
Doetinchem	201	211	222	233
	263	276	290	304
Bedrag gemiddeld per klant LKS	2023	2024	2025	2026
Aalten	€ 9.083	€ 9.219	€ 9.358	€ 9.498
Doetinchem	€ 8.914	€ 9.048	€ 9.184	€ 9.321
Absoluut in € per jaar Aalten	€ 557.216	€ 593.852	€ 632.898	€ 674.511
Absoluut in € per jaar Doetinchem	€ 1.794.071	€ 1.912.031	€ 2.037.747	€ 2.171.728
	€ 2.351.286	€ 2.505.883	€ 2.670.645	€ 2.846.240

In bovenstaande tabel is de verwachte stijging van de loonkostensubsidie opgenomen. De stijging in aantallen is te verwachten omdat er nog 275 inwoners met een doelgroepindicatie in ons bestand zitten. Deze inwoners zullen, indien ze uitstromen, met een langdurige LKS gaan uitstromen. De verwachting is dat de LKS aantallen per saldo met 5% stijgen per jaar vanaf 2022. De lasten langdurige LKS zijn verantwoord in het programma inkomen.

2.5 Beleidsindicatoren

Sociaal domein

Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners*

Gemeente Aalten: 162

Gemeente Doetinchem: 313

Heel Nederland: 377

Bron: waarstaatjegemeente.nl, data 2^e halfjaar 2020

*Definitie: het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

3. Programma Ontwikkeling, participatie en re-integratie

3.1 Doelstelling

Binnen het programma staat het ontwikkelen van inwoners centraal. Dit doen we voor inwoners met een Participatiewet-uitkering, een doelgroepindicatie (DGI), inwoners met een advies Nieuw Beschut en leerlingen die gaan uitstromen uit het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) en het Praktijkonderwijs (PRO). Daarnaast wordt dienstverlening geboden aan inwoners zonder uitkering die wel een verzoek doen om dienstverlening (NUG). Met de geboden dienstverlening ondersteunen wij inwoners in de voorbereiding en realisatie van de stap naar sociale activering, participatie en richting betaald (parttime) werk. Onze dienstverlening is zo georganiseerd dat er een doorlopende ontwikkellijn mogelijk is. Daarin onderscheiden we 3 mogelijke hoofdroutes: Direct naar Werk, de Werkacademie en Maatschappelijke Participatie. Daarbinnen is uiteraard ruimte voor maatwerk.

Het programma omvat de volgende uitgangspunten

- iedereen met uitkering heeft een actief traject
- we maken termijnafspraken bij werkervarings- en participatieplekken
- iedereen heeft een vast aanspreekpunt
- een plan van aanpak bevat termijnen en data en afspraken aangaande tussentijdse evaluatiemomenten

En omvat de volgende kernactiviteiten:

- het methodisch in beeld brengen van inwoners die zich melden voor ondersteuning. Met deze 'screening' delen wij inwoners op grond van het verwachte arbeidsmarktperspectief in de juiste categorie, waardoor zij de juist begeleiding en ondersteuning krijgen
- het bieden van trajecten aan inwoners gericht op verkrijgen van betaald (parttime) werk en daar waar dit nog niet mogelijk wordt ingezet op re-integratie, participatie of zorg activiteiten
- het goed in beeld brengen en houden van actuele omstandigheden van de inwoner en daarop aanpassingen van de dienstverlening. Naast het actief bieden van instrumenten, trainingen en opleidingen wordt ook periodiek gekeken naar eventuele (tijdelijke) ontheffing van de arbeidsverplichting. Het beeld is bij alle inwoners actueel en er vindt opvolging plaats indien deze ontheffing eindigt
- alle inwoners met een Participatiewet-uitkering zijn getoetst aan de eisen van de Wet Taaleis. Dit is onderdeel van het reguliere werkproces. Inwoners die hieraan niet voldoen krijgen een aanbod op maat

Direct naar Werk

Van alle inwoners die zich melden voor een uitkering, zal naar schatting 30% ingedeeld worden in de hoofdrichting 'Direct naar Werk'. Vanuit de hoofdrichting Direct naar Werk verwachten we voor 2022 dat circa 77 huishoudens volledig uitstromen naar arbeid in dienstbetrekking. Samen met de uitstroom van 73 huishoudens van de hoofdrichting Werkacademie en 5 huishoudens via maatschappelijke participatie vormen dit in totaal naar verwachting 155 huishoudens die uitstromen naar betaald werk.

Ontwikkeling via Maatschappelijke Participatie en Re-integratie

De centrale doelstelling van dit onderdeel is ondersteunen van (arbeids-) ontwikkeling bij inwoners. Onze primaire focus ligt daarin op het vergroten van de kansen op de reguliere arbeidsmarkt. Voor inwoners waarbij er (nog) geen perspectief op betaald werk is wordt ingezet op ontwikkelstappen via passende zorg en maatschappelijke participatie.

- De inschatting is dat circa 63% van de nieuwe instroom van deze hoofdroutes binnen 1 jaar uitstroomt. Dit zijn naar verwachting voor de categorieën samen circa 154 huishoudens.
- We realiseren nieuw beschutte werkplekken en dienstverbanden in samenwerking met het WS. In 2023 naar verwachting 11, in 2024 naar verwachting 9 en in 2025 2 nieuwe dienstverbanden. Indien dit lukt heeft Laborijn aan de taakstelling voldaan die op dit moment bekend is.

3.2 Hoe de doelstelling te bereiken?

Om werkzoekenden te laten uitstromen zet Laborijn diverse instrumenten in:

- Loonkostensubsidie BUIG. Dit kan een forfaitaire loonkostensubsidie zijn of een langdurige loonkostensubsidie. Doel van de loonkostensubsidie is om een werkgever te compenseren voor het verschil tussen het wettelijk minimumloon en de feitelijk gerealiseerde loonwaarde. Aan de langdurige loonkostensubsidie ligt een loonwaardemeting ten grondslag. De forfaitaire loonkostensubsidie wordt in sommige gevallen afgegeven voordat de langdurige loonkostensubsidie wordt toegekend. Dit is het geval indien de loonwaarde nog niet direct gemeten kan worden. In dat geval kan een forfaitaire loonkostensubsidie worden ingezet voor maximaal 3 maanden
- Jobcoaching Participatiewet: jobcoaching wordt ingezet om door coachen en begeleiding van de klant en de werkgever de arbeidsplaats te verduurzamen, de ontwikkeling te borgen, de loonwaarde te verhogen zodat de loonwaarde van de klant toeneemt en hierdoor de hoogte van de langdurige loonkostensubsidie afneemt
- Proefplaatsing of stageplaats: het doel is om te komen tot duurzame arbeid
- Participatieplaatsen: Laborijn kan een inwoner een participatieplaats aanbieden
- Werkmiddagen: om werkzoekenden van Laborijn te ondersteunen bij het vinden van werk zijn er een drietal verschillende werkmiddagen. De werkmiddag categorie 1 (binnen 3 maanden bemiddelbaar naar werk), de werkmiddag categorie 2 (binnen een jaar bemiddelbaar naar werk) en de werkmiddag anderstalige. Tijdens de werkmiddagen gaan inwoners in gesprek met elkaar, met hun re-integratieconsulent en accountmanagers over vacatures, hoe ze kansen op de arbeidsmarkt kunnen benutten en over hun sollicitatieactiviteiten

Het aantal inwoners dat met een loonkostensubsidie BUIG aan het werk gaat neemt toe. Dit betekent automatisch ook een toename in de inzet van jobcoaching voor deze inwoners. Hiermee beogen we naast een duurzame plaatsing ook aandacht voor de ontwikkeling van de loonwaarde. Dit is vanuit financieel oogpunt van belang maar ook vanuit werkgeversperspectief. Om dit te realiseren koppelt Laborijn aan alle inwoners die extern werken met een langdurige loonkostensubsidie BUIG altijd een jobcoach. Daarnaast wordt in een aantal gevallen ook een jobcoach gekoppeld tijdens een proefplaatsing of een participatieplaats. Dit om de ontwikkeling te monitoren en de weg naar een duurzame arbeidsplaats te begeleiden.

Onder de post jobcoaching zijn de kosten opgenomen voor jobcoaching voor de Participatiewet-klanten die met een langdurige loonkostensubsidie aan het werk zijn. De jobcoach heeft als doel te zorgen voor een duurzaam dienstverband en om te ondersteunen bij het verhogen van de loonwaarde.

Re-integratie

Samen met de in klant stellen we een plan van aanpak op en starten de re-integratieactiviteiten. De activiteiten bestaan uit werkdelen en/of leerdelen. Naast ons eigen aanbod werken we daarbij samen met tal van netwerkpartners. De ontwikkeling van de inwoner, als resultaat van de ingezette activiteiten, registreren we in de zogenaamde

participatieladder.

Maatschappelijke participatie

Samen met onze inwoners stellen we een plan van aanpak op waarin we concreet invulling geven aan een passende dag invulling. We kijken daarbij nadrukkelijker hoe dag invulling kan bijdragen aan het zetten van verdere ontwikkelstappen. Dit realiseren we door de expertise van Laborijn en haar netwerkpartners nauw op elkaar aan te laten sluiten. Door de inzet op het 'Simpel Switchen' kunnen hierin belangrijke stappen worden gezet. De ontwikkeling van de inwoner, als resultaat van de ingezette activiteiten, registeren we ook in de zogenaamde participatieladder.

De participatieladder bestaat uit 6 verschillende treden: van sociaal naar werkend zonder ondersteuning. Elke trede is gekoppeld aan een (werk)niveau. Zo bepalen inwoner en begeleider naar welk niveau inwoner toe wil/kan groeien. En welke tussenstappen daarvoor gezet (kunnen) worden. Zo wordt er steeds een stap gezet en ontstaat er een doorlopende ontwikkellijn. Laborijn breed monitoren we deze ontwikkellijn(en) met behulp van een dashboard en stuurinformatie. Deze data worden gebruikt om te evalueren en bij te sturen daar waar dat nodig/wenselijk is.

Deze werkwijze is ook van toepassing op de ontheffingen van de arbeidsverplichting.

- **Aanbod Wet Taaleis**

Wij waarborgen dat alle inwoners met een Participatiewet-uitkering voldoen aan de Wet Taaleis. Dit gebeurt aan de hand van de systeemregistratie. Op concernniveau wordt maandelijks gemonitord welke inwoners een aanbod volgen en/of daarvoor een aanbod op maat krijgen.

3.3 De raming van baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de totale baten en lasten van het programma Ontwikkeling, participatie en re-integratie samengevat.

Programma Ontwikkeling, participatie & re-integratie	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten				
Wiw inleenvergoedingen	23.000	23.000	19.000	19.000
Omzet Nieuw beschut	61.998	96.850	126.097	131.349
LKS Nieuw beschut	362.903	485.921	553.581	565.883
Rijksbijdrage Inburgering	721.055	732.592	744.313	756.222
Rijksbudget klassiek en nieuw e doelgroep	2.236.059	2.262.920	2.310.377	2.366.715
Rijksbudget Nieuw Beschut	689.625	741.962	804.066	862.943
Bijdrage gemeenten directe salariskosten	1.465.899	1.379.082	1.400.102	1.397.139
Totaal baten	5.560.539	5.722.328	5.957.536	6.099.251
Lasten				
Inburgering	721.055	732.592	744.313	756.222
Loonkostensubsidie kortdurend	10.000	10.000	10.000	10.000
Jobcoaching	466.169	502.434	541.416	574.343
Werkgeversservicepunt	137.312	139.509	141.741	144.009
Wiw	253.000	251.000	192.000	194.000
Kinderopvang	25.695	26.106	26.524	26.948
Interne ontw ikkeltrajecten inwoners P-w et	1.317.764	1.338.849	1.360.270	1.382.035
Nieuw beschut	495.053	673.579	771.734	789.580
Aanvullende re-integratie/ontw ikkeling	815.200	828.243	841.495	854.959
Vergoedingen en premies	50.177	50.980	51.796	52.625
Directe salariskosten	1.465.899	1.379.082	1.400.102	1.397.139
Totaal lasten	5.757.325	5.932.375	6.081.392	6.181.861
Saldo baten en lasten	-196.786	-210.047	-123.855	-82.610
Mutatie bestemmingsreserve				
Toevoeging	-	-	-	-
Onttrekking	196.786	210.047	123.855	82.610
Mutatie algemene reserve				
Toevoeging	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-
Resultaat	-	-	-	-

Doordat het aantal inwoners die met LKS werkzaam is de komende jaren fors gaat toenemen (zie paragraaf 2.4), wordt een groter deel van het re-integratiebudget toegerekend aan de kosten voor jobcoaching.

De lasten Nieuw Beschut stijgen doordat de verwachting is dat de door het Rijk opgelegde taakstelling in de komende jaren wordt ingevuld. Ook is de nieuwe cao 'Aan de slag' per juli 2021 ingegaan waardoor de loonkosten per inwoner met een Nieuw Beschut dienstverband stijgen.

In het licht van de inhoudelijk opdracht vanuit de Kadernota om alle inwoners binnen de Participatiewet actief te ondersteunen in hun ontwikkeling blijft het noodzakelijk om de middelen voor aanvullende re-integratie/ontwikkeling op peil te houden. Voor de langere termijn is het een financieel en inhoudelijk vraagstuk hoe we voldoende re-integratiemiddelen beschikbaar houden om de kwaliteit van de re-integratiedienstverlening voor de brede Participatiewet doelgroep op peil kunnen houden.

3.4 Wet Inburgering

De nieuwe wet beoogt een integraal duaal ondersteuningsaanbod op maat. Daarin worden inkomen, het leren van taal, oriëntatie op studie en werk, participatie en zelfredzaamheid gecombineerd aangeboden. Met een passend traject ondersteunen we een snelle inburgering op een zo hoog mogelijk taalniveau met als resultaat een (financieel) zelfstandig en zelfredzaam leven.

3.5 Beleidsindicatoren

Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners*

Gemeente Aalten: 104

Gemeente Doetinchem: 182

Heel Nederland: 132

Bron: waarstaatjegemeente.nl, peildatum eerste kwartaal 2021.

*Deze indicator toont het aantal inwoners dat gebruik maakt van een re-integratievoorziening op basis van de Participatiewet. Een re-integratievoorziening is een voorziening die door een gemeente wordt ingezet, nadat de gemeente heeft vastgesteld dat een cliënt een belemmering heeft die directe arbeidsinschakeling bemoeilijkt (er is een afstand tot de arbeidsmarkt). De voorziening is erop gericht de afstand tot de arbeidsmarkt van een cliënt te verkleinen, waarbij het doel op de lange termijn altijd arbeidsinschakeling is. Het is niet relevant of een voorziening door de gemeente zelf wordt uitgevoerd of dat deze door de gemeente wordt ingekocht. Er zijn diverse typen re-integratievoorzieningen: tijdelijke loonkostensubsidie, WIW/ID-baan, participatieplaats, loonkostensubsidie, (Participatiewet), beschut werk, begeleiding op werkring/jobcoach, vervoersvoorziening (woon-werk), andere voorziening voor arbeidsbeperking en overige voorzieningen.

4. Programma Wsw

4.1 Doelstelling

Het programma Wsw heeft als doel het vormgeven van goed werkgeverschap, het bieden van ontwikkeling en begeleiding en het realiseren van duurzame detacheringen en begeleid werk plekken van onze Wsw-medewerkers op de arbeidsmarkt. Hierbij wordt rekening gehouden met de talenten, capaciteiten, competenties en vaardigheden van onze medewerkers.

Het programma Wsw richt zich verder op:

- het door ontwikkelen, begeleiden, coachen, behouden en verduurzamen van arbeidsplaatsen van de (in groei) 80% gedetacheerde Wsw-medewerkers en de Wsw-medewerkers in begeleid werken
- het aantal Wsw-medewerkers dat extern werkzaam is na corona wederom te ontwikkelen naar 80% en dit vast te houden
- het ondersteunen bij de bemiddeling, coaching en plaatsing van de Wsw-medewerkers intern beschut middels detachering bij externe werkgevers

4.2 Hoe de doelstelling te bereiken?

Wsw extern werkzaam

In 2021 zijn wij gestart met het uitvoeren van een herstelplan Wsw. Dit plan ziet erop toe het percentage Wsw-medewerkers dat extern werkzaam is weer naar het niveau te brengen van voor de coronacrisis (circa 80%). Het lukt ons om boven verwachting naar deze doelstelling toe te groeien. Het is ons gelukt om ondanks de coronacrisis nu al groei te realiseren. Dit doen wij in samenwerking met het WSPA en onze partners.

Onze jobcoaches zijn gecertificeerd en volgen jaarlijks de nodige cursussen om hun certificering te behouden. Hiermee zijn ze in staat om optimale begeleiding te bieden aan de gedetacheerde Wsw-medewerkers maar ook aan de medewerkers die extern werken middels begeleid werken.

Wsw intern beschut werk

Binnen de Werkleercentra werken mensen met een Wsw-indicatie in een beschutte werkomgeving. Zij hebben een dienstverband bij Laborijn. De ambitie is om deze medewerkers zoveel als mogelijk door te laten stromen naar individuele – en groepsdetacheringen.

Onze interne Wsw-medewerkers voorzien we van passend werk. Op grond van het coachingsplan werken we met iedere medewerker planmatig, met kort cyclische doelstellingen aan de eigen ontwikkeling. Hiervoor bieden we naast persoonlijke begeleiding ook gerichte trainingen en workshops aan. Daarbij kijken we vooral ook naar vergroten van fysieke belastbaarheid door beweging en coaching op leefstijl. Bij de acquisitie van werkzaamheden zoeken we waar mogelijk naar specifieke werksoorten die ontwikkelwensen ondersteunen. Waarin het doel is deze medewerkers een passende detachingsplaats te bieden.

4.3 De raming van baten en lasten

In de tabel op de volgende pagina zijn de totale baten en lasten van het programma Wsw samengevat.

Programma Wsw	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten				
Omzet groepsdetacheringen	3.668.541	3.554.703	3.393.173	2.711.221
Omzet individuele detacheringen	2.206.334	2.152.222	2.099.842	1.568.892
Omzet intern w erk	506.628	573.190	633.187	500.679
Bijdrage vervoerskosten inleners	149.416	144.217	139.198	134.354
Lage Inkomensvoordeel (Liv)	209.943	185.154	-	-
Verrekening kostendeel OJ	331.053	327.948	322.692	-
	7.071.915	6.937.433	6.588.091	4.915.146
Rijksbudget	18.659.216	18.001.060	17.410.144	16.866.229
Rijksbudget coronacrisis	-	-	-	-
Bijdrage gemeenten directe salariskosten	2.011.726	1.949.010	1.920.387	1.559.946
Totaal baten	27.742.857	26.887.503	25.918.622	23.341.321
Lasten				
Loonkosten Wsw	19.085.748	18.515.401	17.819.303	17.282.689
Vervoerskosten Wsw	525.480	507.193	489.543	472.507
Overige kosten Wsw	679.581	667.097	655.226	643.950
Kosten begeleid w erken	796.847	802.484	805.001	817.881
Directe productiekosten	33.173	33.704	34.243	34.791
Omzet deel af te dragen aan OJ	1.403.149	1.375.239	1.327.186	-
Directe salariskosten	2.011.726	1.949.010	1.920.387	1.559.946
Totaal lasten	24.535.704	23.850.128	23.050.889	20.811.763
Saldo baten en lasten	3.207.153	3.037.375	2.867.733	2.529.558
Mutatie bestemmingsreserve				
Toevoeging	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-
Mutatie algemene reserve				
Toevoeging	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-
Resultaat	3.207.153	3.037.375	2.867.733	2.529.558

Aantallen Wsw (gemiddeld fte)

Aantal fte per gemeente gemiddeld per jaar	2023	2024	2025	2026
Aalten	193,26	187,24	179,89	169,97
Doetinchem	247,91	238,76	229,83	221,55
Montferland	127,52	123,39	118,54	110,73
Bronckhorst	52,95	52,20	51,70	50,93
Oude IJsselstreek	147,29	143,43	137,82	134,12
Totaal	768,93	745,02	717,78	687,29

5. Programma Algemene overhead

In de BBV wordt overhead als volgt gedefinieerd: 'Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren o.a. de loonkosten van de zogenaamde PIOFACH-functies, ICT-kosten van alle ondersteunende systemen, alle ambtelijke huisvestingskosten, alle uitbestedingskosten bedrijfsvoering en alle niet direct toe te rekenen kosten aan de verschillende programma's'.

5.1 Doelstelling

Onze professionals werken dagelijks aan het realiseren van de afgesproken doelen en resultaten van Laborijn. De algemene doelstelling van het programma Algemene overhead is het dusdanig faciliteren en ondersteunen van de teams waardoor de professionals zelf verantwoordelijk kunnen zijn voor hun werk en de doelen en resultaten die ze moeten bereiken.

In het programma Algemene overhead kennen we de volgende specifieke doelstellingen:

- **Organisatie:** we zijn een lerende organisatie met een zeer gastvrije omgeving waarin een positieve klantbeleving en -bejegening centraal staat met als resultaat tevreden inwoners. Daarnaast zijn wij een betrouwbare en solide samenwerkingspartner voor andere organisaties en werkgevers
- **Werkgeverschap:** we zijn een werkgever die investeert in mensen en waarin professionals ruimte krijgen voor het benutten en verder ontwikkelen van 'het eigen potentieel' en zij krijgen daarbij de sturing en leiderschap die voor hen nodig is
- **Personeel:** bij ons werken tevreden medewerkers die met plezier en trots voor Laborijn werken als belangrijke ambassadeurs van de organisatie. Dit resulteert in een grote mate van (duurzame) inzetbaarheid en een acceptabel (ziekte)verzuim
- **Communicatie:** we streven naar toenemend vertrouwen en een positief imago als dienstverleningsorganisatie, samenwerkingspartner en (potentiële) werkgever in onze regio en daarbuiten
- **Facilitair en Inkoop:** we voldoen aan wet- en regelgeving t.a.v. inkopen en aanbestedingen en zorgen als regievoerder voor duurzame leveranciersrelaties
- **Huisvesting:** we voldoen aan de Arbo- en milieueisen en faciliteren onze dienstverlening met adequate huisvesting, dit binnen de beperkende mogelijkheden die er nu zijn
- **Informatie/data:** we zorgen dat alle medewerkers beschikken over de benodigde middelen en voorzien zijn of worden in hun informatiebehoefte. De informatie/data zijn altijd realtime beschikbaar, beveiligd en uitsluitend toegankelijk voor de daarvoor bevoegde personen
- **Kwaliteit:** we hebben een integraal kwaliteitsbewustzijn. Onze inwoners mogen kwaliteit van onze dienstverlening verwachten. We streven naar een continue verbetering van onze klant- en werkprocessen waarbij de positieve klantbeleving en -bejegening centraal staat
- **Advies en (juridisch) beleid:** we voldoen aan wet- en regelgeving en geven advies over en doen (verbeter)voorstellen voor het toepassen van regelgeving en procedures
- **Financiën:** we verbeteren de inrichting van het budgetteringsproces waardoor meer inzicht is in de budgetten per afdeling/team
- **Financiën:** we onderzoeken de mogelijkheden voor een verplichtingenadministratie
- **Planning en control:** de planning & control cyclus (P&C) bestaat uit de kwartaalrapportages, kadernota, begroting en jaarstukken. We zorgen ervoor dat deze P&C-documenten tijdig beschikbaar zijn en kwalitatief voldoen aan de gestelde eisen
- **Rechtmatigheidsverantwoording:** de onrechtmatigheden zijn kleiner 1% van de lasten van de begroting. We nemen een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening
- **Alle vragen van de gemeenteraden en het bestuur worden tijdig beantwoord**

5.2 Hoe de doelstelling te bereiken?

- **Organisatie:** wij vragen door middel van onze continue klanttevredenheidsmeting voortdurend naar de mate waarin onze inwoners tevreden zijn over onze dienstverlening. Daarbij komt de hele klantreis aan bod. Ook door het actief verwijzen naar onze klachten- en bezwaarprocedure zoeken wij de dialoog met onze inwoners op, zodat wij daarvan leren en onze dienstverlening verder kunnen optimaliseren
- **Werkgeverschap:** we faciliteren onze professionals met zowel een structureel opleidings- en ontwikkelingsaanbod als incidenteel maatwerk waarmee zij de benodigde professionele en persoonlijke ontwikkeling, bijscholing en certificering kunnen behalen en blijven behouden. Voor de Wsw-medewerkers ligt de focus op het sturen op en uitvoeren van de actuele Individueel Ontwikkel Plannen (IOP's)
- **Personeel:** daarnaast vragen wij eens per 2 jaar door middel van een objectief en onafhankelijk onderzoek naar de medewerkerstevredenheid en –betrokkenheid van zowel onze Wsw-medewerkers als ambtelijke collega's. Zodat wij ook van deze dialoog leren en onszelf als werkgever verder kunnen verbeteren
- **Communicatie:** we realiseren de communicatiedoelen en -resultaten uit ons meerjarig communicatiebeleidsplan 2021-2023 door uitvoering te geven aan het bijbehorend implementatieplan
- **Facilitair en Inkoop:** we geven uitvoering aan ons inkoop- en aanbestedingsbeleid en dragen zorg voor de volledigheid en tijdige opvolging van (aflopende) contracten
- **Huisvesting:** we geven uitvoering aan het ontwerp, de bouw en het onderhoud van onze toekomstige huisvesting in de gemeente Doetinchem en onderhouden onze huidige bestaande locaties
- **Informatie/data:** verantwoordings- en/of stuurinformatie wordt ontwikkeld op basis van de input van de lijnverantwoordelijke managers. De wensen worden geïnventariseerd, beoordeeld en vervolgens wordt overgegaan tot het programmeren van de systemen. De focus zal liggen op de datavalidatie, definities en visuele vormgeving
- **Kwaliteit:** procesoptimalisatie wordt gerealiseerd door actief informatie op te halen bij de lijnafdelingen. We maken daarbij gebruik van 'procesmining'. Hiermee brengen we de afwijkingen in processen in beeld brengen om vervolgens de lijn te adviseren over oplossingsrichtingen en verbetervoorstellen. Na besluitvorming in de lijn worden aanpassingen doorgevoerd in de systemen en zorggedragen voor aanvullende (werk)instructies, (her)controles en waar nodig in de stuurinformatie
- **Continue doorontwikkeling kwaliteit dienstverlening:** medewerkers kunnen worden gecertificeerd, waarna zij zelfstandig besluiten mogen nemen. De gecertificeerde medewerkers worden periodiek onderworpen aan een kwaliteitscontrole. Tot de medewerker gecertificeerd is zal er één op één toetsen van beschikkingen plaatsvinden. De kwaliteitscontrole en coaching beperkt zich niet alleen tot het rechtmatige aspect van de functie maar richt zich ook op de doelmatigheid van het werk
- **Continu verbeteren:** door de wereld van data en de wereld van continu verbeteren (pdca) met elkaar te vervlechten ontstaat er een kansrijke, intelligente organisatie die sneller, beter en klantvriendelijker kan handelen
- **Advies en (juridisch) beleid:** we volgen de ontwikkelingen nauwgezet en handelen proactief in het opzetten van de nieuwe uitvoering. Grote, impactvolle Implementatievraagstukken pakken we projectmatig op. Denk daarbij de komende jaren aan het opzetten en inrichten van een digitaal archief (Archiefwet), de Wet openbaarheid bestuur (Wob), en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV).
- **Financiën:** de budgettering in de financiële systemen zal verder worden geoptimaliseerd middels dashboards
- **Wij werken volgens een auditplan** waarmee risicogericht procesgerichte en gegevensgerichte controles worden uitgevoerd om aan de gestelde eisen van de rechtmatigheidsverantwoording te voldoen. Periodiek worden controles uitgevoerd en bevindingen worden met proceseigenaren besproken zodat deze tot verbeteringen leiden. Het bestuur wordt periodiek op de hoogte gebracht van de uitvoering van het auditplan en relevante bevindingen

5.3 De raming van baten en lasten

Onderstaande tabel geeft de verwachte omvang van het financiële kader weer waarbinnen de activiteiten uitgevoerd moeten worden.

Programma Overhead	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten				
Rentebaten	4.000	3.000	3.000	3.000
Inkomsten uit dienstverleningsovereenkomsten	332.017	328.878	277.343	272.302
Inkomsten uit DVO OJ Wsw	1.203.963	1.240.436	1.213.823	-
Opbrengst catering	44.836	45.553	46.282	47.023
Huuropbrengsten	370.211	376.134	346.583	352.128
Bijdrage gemeenten	3.325.813	3.972.328	4.162.329	4.754.908
Incidentele baten	195.539	48.000	-	-
Totaal baten	5.476.379	6.014.330	6.049.359	5.429.361
Lasten				
Loonkosten	5.348.342	5.621.965	5.256.645	4.769.679
Overige personeelskosten	552.313	560.871	530.522	546.039
Huisvestingskosten	1.099.803	1.118.208	1.136.360	1.129.865
Facilitaire kosten	626.699	636.118	647.688	659.411
ICT kosten	1.266.918	1.284.680	1.300.392	1.314.024
Algemene kosten	216.202	215.534	215.418	218.357
Reorganisatie einde DVO Oude IJsselstreek	-	-	-	-362.456
Incidentele lasten	218.254	128.330	127.068	75.000
Totaal lasten	9.328.531	9.565.706	9.214.093	8.349.919
Saldo baten en lasten	-3.852.153	-3.551.375	-3.164.733	-2.920.558
Mutatie bestemmingsreserve				
Toevoeging aan reserve	-229.000	-229.000	-229.000	-
Onttrekking aan reserve	874.000	743.000	526.000	391.000
Mutatie algemene reserve				
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	-3.207.153	-3.037.375	-2.867.733	-2.529.558

Bij de opzet van de begrote kosten voor algemene overhead zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De loonkosten van medewerkers die direct kunnen worden toegerekend aan de programma's Inkomens en financiële dienstverlening, Ontwikkeling, participatie en re-integratie en Wsw worden als programma gerelateerde lasten verantwoord in het programma waar het betrekking op heeft.
- Alle kosten zijn voor begrotingsperiode 2023 tot en met 2026 doorgerekend volgens de prijsontwikkeling zoals opgenomen in de kadernota. Dit is weergegeven in onderstaande tabel:

Prijsontwikkeling	Voorlopig 2023	Voorlopig 2024	Voorlopig 2025	Voorlopig 2026
% aanpassing	1,9%	1,6%	1,6%	1,6%

De indexaties zijn gebaseerd op de septembercirculaire 2021. Mogelijk worden deze later nog bijgesteld. In dat geval zal het verschil tussen de bijgestelde indexatie en deze indexatie via een begrotingswijziging in rekening worden gebracht bij de gemeenten.

- De huisvestingskosten zijn gebaseerd op de kosten van de momenteel in gebruik zijnde locaties. In 2022 komt er helderheid over de huisvestingskosten gelet op de nieuw te ontwikkelen huisvesting. In 2026 is het verhoogde kader van € 100.000 verwerkt.

- De Dvo Wsw met de gemeente Oude IJsselstreek loopt tot en met 2025. Uitgangspunt in deze begroting is dat de Dvo niet wordt verlengd, daarom is in 2026 een afbouw in de lasten ingeboekt van € 362.456. Als dit niet gerealiseerd kan worden, zal dit gedekt worden uit de dan opgebouwde bestemmingsreserve van € 1,1 miljoen.

In de volgende paragrafen worden de kosten die in de bovenstaande tabel algemene overhead zijn weergegeven per categorie nader toegelicht.

5.3.1 Rentebaten

De rentebaten bestaan uit de ontvangen rente van hypothecaire leningen aan het personeel.

5.3.2 Inkomsten uit dienstverleningsovereenkomsten

Onder inkomsten uit dienstverleningsovereenkomsten worden de inkomsten verantwoord die wij genereren uit het leveren van diensten aan derden.

5.3.3 Huuropbrengsten

Onder deze post worden de inkomsten verantwoord die worden verkregen uit de verhuur van gedeeltes van het pand aan de Terborgseweg 106, 112 en Ambachtstraat 3 en 15.

5.3.4 Loonkosten

De loonkosten voor 2023 tot en met 2026 zijn gebaseerd op de volgende basisformatie

- 2023: 144 fte
- 2024: 141 fte
- 2025: 133 fte
- 2026: 132 fte

De loonkosten 2023 tot en met 2026 zijn als volgt verwerkt in de begroting:

Loonkosten per programma	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Programma Inkomen & financiële dienstverlening	687.750	696.850	706.061	708.660
Programma Ontw ikkeling, participatie & re-integratie	3.249.832	3.220.365	3.301.788	3.353.517
Programma Wsw	2.011.726	1.949.010	1.920.387	1.559.946
Programma Overhead	5.348.342	5.621.965	5.256.645	4.769.679
Totaal	11.297.650	11.488.190	11.184.881	10.391.802

5.3.5 Overige personeelslasten

Overige personeelslasten	2023	2024	2025	2026
Opleidingen	241.845	240.596	230.576	232.504
Reiskosten woon-werk	54.051	53.772	51.532	51.963
Reiskosten zakelijk	22.704	22.587	21.646	21.827
Thuiswerkvergoeding	24.023	23.899	22.903	23.095
Verblijfkosten	24.798	25.195	25.598	26.008
Arbokosten	22.021	21.907	20.995	21.170
Medewerkerstevredenheidonderzoek	5.760	16.205	5.946	16.728
Kosten ondernemingsraad	8.266	8.398	8.533	8.669
Incidentele beloningen	23.522	23.401	22.426	22.614
Verzekeringen personeel	53.305	53.029	50.821	51.246
Personeelsbijeenkomsten	28.026	27.882	26.720	26.944
Individuele voorzieningen	7.897	7.856	7.529	7.592
Branchevereniging	9.871	9.820	9.411	9.490
Attenties personeel	6.006	5.975	5.726	5.774
Attenties feestdagen	9.008	8.962	8.589	8.661
Overige personeelskosten	11.209	11.388	11.571	11.756
Totaal	552.313	560.871	530.522	546.039

5.3.6 Huisvesting

Huisvestingskosten	2023	2024	2025	2026
Afschrijving gebouwelijke kosten	137.000	140.000	142.500	145.000
Huur	129.016	131.080	133.177	79.736
Gas	176.436	179.259	182.127	174.092
Electra	87.828	89.233	90.661	83.134
Water	5.771	5.863	5.957	5.625
Schoonmaakkosten	232.485	236.205	239.984	227.793
Afvalverwerking	25.832	26.245	26.665	18.542
Beveiliging	23.765	24.145	24.532	24.580
Verzekeringen	44.836	45.553	46.282	47.023
Belastingen	30.998	31.494	31.998	30.907
Onderhoudscontracten	63.178	64.189	65.216	65.191
Onderhoud	142.660	144.943	147.262	128.244
Kader nieuwe huisvesting	-	-	-	100.000
Totaal	1.099.803	1.118.208	1.136.360	1.129.865

5.3.7 Facilitaire kosten

Facilitaire kosten	2023	2024	2025	2026
Afschrijving meubilair/machines	38.000	38.000	40.000	42.000
Telefonie	103.327	104.980	106.660	108.366
Printers	35.665	36.236	36.815	37.404
Kantoorartikelen	25.475	25.883	26.297	26.717
Klein materiaal	10.333	10.498	10.666	10.837
Porti	50.950	51.765	52.593	53.435
Abonnementen/contributies	72.329	73.486	74.662	75.856
Catering	193.610	196.708	199.855	203.053
Autokosten	91.710	93.177	94.668	96.183
Archief	5.301	5.386	5.472	5.559
Totaal	626.699	636.118	647.688	659.411

5.3.8 Algemene kosten

Algemene kosten	2023	2024	2025	2026
Overig advies/diensten	31.304	31.805	32.314	32.831
Juridische kosten/diensten	58.083	59.012	59.957	60.916
Bestuurskosten	-	-	-	-
Klanttevredenheidsonderzoek	8.152	8.282	8.415	8.550
Marketing en communicatie	31.080	31.577	32.082	32.595
Representatiekosten	5.095	5.177	5.259	5.343
Accountantskosten	64.197	65.224	66.268	67.328
Bankkosten	5.197	5.280	5.365	5.450
Overige algemene kosten	5.095	5.177	5.259	5.343
Totaal	208.202	211.534	214.918	218.357

5.3.9 ICT kosten

ICT	2023	2024	2025	2026
Applicaties	528.692	537.151	545.745	554.477
Implementatie	47.000	47.000	47.000	47.000
Consultancy	15.499	15.747	15.999	16.255
SLA en diensten Doetinchem	675.727	684.782	691.648	696.292
Totaal	1.266.918	1.284.680	1.300.392	1.314.024

Software licenties/ onderhoud betreffen licentiekosten en onderhoudskosten van de systemen. Laborijn heeft met het Samenwerkingsverband Doetinchem een Service Level Agreement (SLA) met betrekking tot ICT- ondersteuning. Het functioneel beheer wordt door Laborijn zelf gedaan.

5.4 Beleidsindicatoren

- 1) Formatie per 1000 inwoners
 $144 / 122 = 1,18$
- 2) Bezetting per 1000 inwoners
 $144 / 122 = 1,18$
- 3) Apparaatskosten per inwoner
 $\text{€ } 11.343.341 / 121.956 = \text{€ } 93$
- 4) Externe inhuur
 $\text{€ } 1.000.000 / \text{€ } 11.424.904 = 8,8\%$
- 5) Overhead totale lasten
 $\text{€ } 9.328.531 / \text{€ } 63.712.814 = 14,6\%$

6. Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen

6.1 Overige algemene dekkingsmiddelen

Actuele beleidscontext/ beleidskaders

Het belangrijkste beleidskader voor dit overzicht is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De BBV schrijft voor dat Laborijn jaarlijks een overzicht van Algemene Dekkingsmiddelen moet opstellen bij de begroting.

Risico's

De risico's met betrekking tot de algemene dekkingsmiddelen worden beschreven in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

6.2 Wat willen we bereiken?

Kwantitatieve doelstelling

Doelstelling	Resultaat 2023	Meetinstrument
De begroting 2023 en het meerjarenperspectief zijn structureel en reëel in evenwicht	0	Financiële administratie

6.3 Wat gaan we ervoor doen om de doelen te bereiken?

Inzet	Prestaties 2023
Monitoring	Relevante ontwikkelingen worden gevolgd

6.4 Wat gaat het kosten, inclusief overzicht incidentele baten en lasten?

Het de taak van Laborijn om een begroting op te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. Dit betekent dat tegenover structurele lasten in ieder geval een gelijk bedrag aan structurele baten staat. In 2023 zijn de incidentele lasten lager dan de incidentele baten.

Programma	Incidentele baten	Incidentele lasten
Algemene Overhead	473.147	218.254

Tot de incidentele baten en lasten worden de baten en lasten gerekend die zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen. Alle overige baten en lasten zijn structureel. Voor een toelichting op de incidentele baten en lasten zie 11.3.1.

6.5 Vennootschapsbelasting

Laborijn is vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

6.6 Post onvoorzien

Laborijn heeft in de begroting geen post onvoorzien opgenomen.

6.7 Bijdrage dekkingsmiddelen

De gemeenten betalen gezamenlijk een bedrag van € 52.772.147 aan Laborijn voor de uitvoering van de taken (zie bijlage 3 voor de specificatie).

7. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

7.1 Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Bij het weerstandsvermogen is van belang de mate waarin Laborijn in staat is middelen vrij te maken voor substantiële tegenvallers (niet begrote kosten en risico's op te vangen), zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd moet worden. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de Gemeenschappelijke Regeling beschikt om de niet begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. De hoogte van het weerstandsvermogen is voor het bestuur van belang voor het inzicht in de financiële positie van de Gemeenschappelijke Regeling. Hoe groot die buffer moet zijn, hangt mede af van de risico's die de gemeenschappelijke regeling loopt. Deze moeten van jaar tot jaar in beeld worden gebracht.

7.2 Beleid betreffende weerstandscapaciteit en risico's

In het Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten (BBV) is opgenomen dat de Gemeenschappelijke Regeling dient aan te geven:

- welke risico's in de Gemeenschappelijke Regeling spelen
Risico's zijn in dit verband gedefinieerd als onzekere of onverwachte gebeurtenissen die het behalen van de strategische doelstellingen van de organisatie in gevaar brengen. Niet alle risico's zijn in dit verband relevant. Zo zijn sommige risico's op een andere wijze afgedekt door:
 - een verzekering: er zijn verzekeringen afgesloten voor risico's van brand, bedrijfsschade, transport, werkmaterieel en voertuigen, aansprakelijkheid en rechtsbijstand
 - een voorziening: Deze risico's betreffen onzekere verplichtingen, voortkomend uit activiteiten/transacties in het verleden. Deze verplichtingen zijn qua omvang en/of tijdstip waarop ze zich voordoen, maar zijn redelijkerwijs in te schatten
- welke capaciteit (middelen) er beschikbaar is (zijn) bij tegenvallers
- wat het beleid is ten aanzien van risico's, de capaciteit en de relatie tussen beide

Weerstandscapaciteit in € (x 1.000)	
Algemene reserve begin 2021	2.337
Voorstel toevoeging aan algemene reserve uit positieve resultaat 2021	-
A. Totaal algemene reserve eind 2021	2.337
B. Berekend risico (zie volgende tabel)	2.089
Ratio weerstandsvermogen (A/B)	1,12

De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt daarmee eveneens € 2,3 miljoen. De ratio weerstandsvermogen blijft binnen de vastgestelde grenzen (0,8 tot 1,2).

7.3 Risico's van niet financiële aard

Naast de directe financiële risico's bestaan er risico's van niet-financiële aard. Dit is bijvoorbeeld het risico dat er niet conform geldende wetgeving op het gebied van privacy, arbeidsomstandigheden, archivering of milieu wordt gewerkt.

7.4 Inventarisatie van de risico's

Risico's zijn in dit verband gedefinieerd als onzekere of onverwachte gebeurtenissen die het behalen van de strategische doelstellingen van de organisatie in gevaar brengen. Niet alle risico's zijn in dit verband relevant, zo zijn sommige risico's op een andere wijze afgedekt. Eind 2018 heeft Laborijn de nota weerstandsvermogen opgesteld. In de tweede helft van 2020 is een nieuwe risico-inventarisatie gehouden waarin de bestaande risico's zijn geactualiseerd, nieuwe risico's zijn onderkend en ook de uitbreiding van Oude IJsselstreek is meegenomen. Hiertoe is een risico-inventarisatie uitgevoerd. Ultimo 2021 is de berekening geactualiseerd.

Risico omschrijving	A	B	C
	Kans	Financieel gevolg in € (x 1.000)	Risicobuffer in € (x 1.000)
1 Criminel weten in te breken in systemen Laborijn en continuïteit komt in gevaar	30%	600	180
2 De verkiezingen zorgen voor andere Wethouders in het bestuur waardoor de koers verandert (inefficiënt werken)	10%	100	10
3 Vervolgschade coronapandemie die niet gecompenseerd wordt	25%	500	125
4 Wet- en regelgeving verandert waardoor Laborijn ontwikkelt beleid moet herzien	25%	100	25
5 Grote stijging van het aantal bijstandsklanten door trek naar de Achterhoek waardoor Laborijn veel hogere lasten heeft om de werkzaamheden naar tevredenheid uit te voeren (10% stijging formatie)	5%	600	30
6 Missen EU aanbesteding, hierdoor ontstaat claim	5%	500	25
7 Risico voor overcapaciteit en transitievergoedingen ambtelijk personeel	25%	1.685	421
8 Risico voor mismatch ambtelijk personeel	25%	187	47
9 Verlies van een grote klant van openbaar aanbestede werken	50%	449	224
10 Verlaging SW-rijksbijdrage gedurende het jaar	50%	402	201
11 De stijging van de SW-lonen is 2% hoger dan verwacht	25%	197	49
12 Sleutelfunctionarissen vertrekken en functies kunnen moeilijk worden ingevuld	25%	150	38
13 Faillissement debiteuren	50%	22	11
14 Twee van de zes grote detachingsklanten vallen weg	50%	370	185
15 Risico's voortvloeiend uit samenwerkingsverbanden	25%	50	13
16 Leegstand in bedrijfspanden door verlies aan capaciteit wegens detachering of wegvallen huurder	50%	75	38
17 Marge interne productie activiteiten Laborijn staat onder druk	50%	51	26
18 Ziekteverzuim SW loopt op met 5%	25%	294	73
19 Ziekteverzuim ambtelijk personeel loopt op met 5%	10%	562	56
20 Beheers- en apparaatskosten vallen hoger uit dan begroot	50%	595	297
21 Verslechtering productiviteit SW-bestand	50%	31	16
Totaal	28%	7.519	2.089

7.5 Kengetallen

Gelet op artikel 11, tweede lid, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten dienen in de begroting de onderstaande kengetallen te worden opgenomen.

Kengetallen	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote	-9,60%	-8,38%	-7,78%	-7,40%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen	-9,60%	-8,38%	-7,78%	-7,40%
Solvabiliteitsratio	42,91%	41,05%	40,02%	38,45%
Structurele exploitatieruimte	0,04%	0,13%	0,20%	0,12%

De Laborijn kengetallen zijn berekend op basis van de geprognostiseerde balans over de jaren 2023 – 2026. Om enige duiding aan de cijfers te geven zijn onderstaand de begrote kengetallen 2023 van Laborijn vergeleken met de kengetallen voor alle Gelderse gemeenten voor het begrotingsjaar 2022. Dit zijn de laatst gepubliceerde gegevens op de site Financieel Toezicht Gemeenten van de provincie Gelderland.

Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Zowel de netto schuldquote als de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is voor Laborijn -/ 9,60%. Dit is ruim lager dan de kengetallen voor alle Gelderse gemeenten van 67% (netto schuldquote) respectievelijk 59% (netto schuldquote gecorrigeerd).

De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. De solvabiliteitsratio bedraagt voor Laborijn circa 43%. Het kengetal voor alle Gelderse gemeenten is 29%.

Grondexploitatie

Dit kengetal is voor Laborijn niet van toepassing.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeenschappelijke regeling heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte voor Laborijn bedraagt 0,04%. Het kengetal voor alle Gelderse gemeenten is 0,93%.

Belastingcapaciteit

Dit kengetal is voor Laborijn niet van toepassing.

8. Paragraaf Financiering

8.1 Algemeen

De financieringsfunctie van Laborijn is alleen gericht op ondersteuning van haar publieke taak. Het beheer heeft uitsluitend een voorzichtig en risicomijdend karakter. De uitvoering daarvan vindt plaats binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) en hetgeen door het algemeen bestuur van Laborijn aan kaders is vastgesteld in de financiële verordening en het treasury statuut. Voor de uitvoering van de financieringsfunctie worden de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt nauwlettend gevolgd.

8.2 Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een instrument om het renterisico op de netto vlottende schuld te beperken. Hiermee wordt voorkomen dat fluctuaties in de korte rente (maximaal 1 jaar) een relatief grote impact op de rentelasten hebben. De kasgeldlimiet is bepaald op een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage (op dit moment 8,2%) van de jaarbegroting.

(gemiddelde bedragen x € 1.000)	begroot 2023	begroot 2024	begroot 2025	begroot 2026
toegestane kasgeldlimiet				
begrote lasten	63.713	63.855	63.285	60.555
percentage conform wet Fido, uitvoeringsregeling	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%
toegestane kasgeldlimiet	5.224	5.236	5.189	4.966
berekening netto vlottende schuld				
vlottende schuld	9.000	9.000	9.000	9.000
-/- vlottende middelen	15.309	14.431	13.834	13.466
netto vlottende schuld	-6.309	-5.431	-4.834	-4.466
toets kasgeldlimiet				
toegestane kasgeldlimiet	5.224	5.236	5.189	4.966
-/- vlottende schuld	-6.309	-5.431	-4.834	-4.466
ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	11.533	10.667	10.023	9.432

8.3 Renterisiconorm en renterisico op vaste schuld

Over de langlopende schuld mogen de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal (wet Fido). In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de renterisiconorm in meerjarenperspectief weergegeven.

Uit de tabel is af te leiden dat Laborijn onder de renterisiconorm blijft.

(gemiddelde bedragen x € 1.000)	begroot 2023	begroot 2024	begroot 2025	begroot 2026
berekening renterisiconorm				
begrotingstotaal aan lasten	63.713	63.855	63.285	60.555
percentage regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm in bedrag	12.743	12.771	12.657	12.111
Berekening renterisico				
renteherzieningen	-	-	-	-
+/- aflossingen	100	100	100	-
renterisico	100	100	100	-
toetsing rentenorm				
renterisiconorm	12.743	12.771	12.657	12.111
renterisico	100	100	100	-
ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	12.643	12.671	12.557	12.111

De rentelast is in 2023 begroot op € 8.000. Het renteresultaat is begroot op € 4.000 negatief. Aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt geen rente toegerekend.

9. Paragraaf bedrijfsvoering

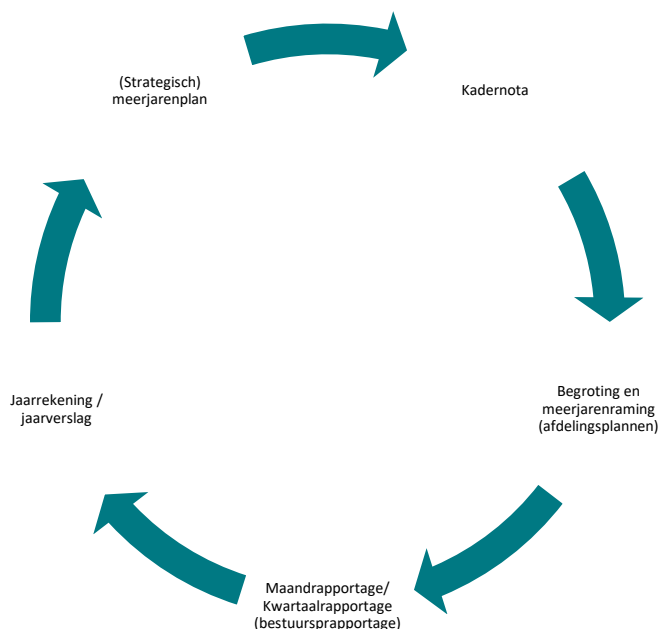
9.1 Algemeen

De bedrijfsvoering heeft als reikwijdte de gehele organisatie van Laborijn. De deelnemende gemeenten verwachten van Laborijn dat de gelden rechtmatig, doelmatig en doeltreffend besteed worden en dat Laborijn een betrouwbare partner is.

In deze paragraaf worden de zaken beschreven die primair betrekking hebben op het functioneren van de organisatie. De belangrijkste financiële risico's met betrekking tot de bedrijfsvoering worden beschreven in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

9.2 Planning en control

De planning en control cyclus geeft vorm aan het geheel van financieel management binnen Laborijn. Het vormt het hart voor de sturing en beheersing. Planning is het proces van richting geven (de begroting) en control is het proces van koers houden en verantwoorden. De planning en control producten vormen een cyclus. In onderstaande grafiek zijn de planning en control producten schematisch weergegeven.

Kadernota

De cyclus start met het ontwikkelen van een visie en beleid. Hierbij is de visie richtinggevend voor het beleid en wordt vastgelegd in het strategisch meerjarenplan. In de Kadernota worden de financiële en beleidsmatige kaders op hoofdlijnen geschetst en met het bestuur en gemeenteraden gedeeld.

Begroting en meerjarenraming

De begroting en meerjarenraming bevat naast de 'going concern'-activiteiten ook de vertaling van het strategische meerjarenplan naar concrete activiteiten, prestaties en inzet.

Maandrapportage/kwartaalrapportage

De maandrapportage verstrekt het management maandelijks informatie over de mate waarin de (financiële) doelen zijn gerealiseerd, de budgetten en personeel gerelateerde informatie.

Met de kwartaalrapportages (bestuur rapportages) informeert de organisatie het bestuur en de gemeenten over de voortgang, de afwijkingen en de bijzonderheden ten opzichte van de doelen uit de programmabegroting.

Jaarstukken

Jaarlijks wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid en beheer door het aanbieden van de jaarstukken. De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening.

9.3 ICT

De ICT-werkzaamheden betreffen in hoofdzaak het functionele beheer voor alle in gebruik zijnde applicatie-programmatuur. ICT-beheer zorgt voor het technisch beheer van de aanwezige ICT en programmatuur. Laborijn heeft een Service Level Agreement (SLA) met de gemeente Doetinchem ten aanzien van de ICT-ondersteuning.

9.3.1 Beveiliging en privacy

De dienstverlening aan de inwoners vindt steeds meer digitaal plaats en de verschillende uitvoeringsorganisaties wisselen steeds meer gegevens elektronisch met elkaar uit. Informatie is beveiligd en uitsluitend toegankelijk voor de daarvoor bevoegde personen.

9.4 Integriteit

De medewerkers van Laborijn werken met en voor kwetsbare groepen inwoners. Inwoners zijn voor hun levensonderhoud afhankelijk van Laborijn. Zij moeten erop kunnen vertrouwen dat de medewerkers van Laborijn zuiver en zonder onderscheid des persoons handelen. In de informatiefolder die iedere klant ontvangt, staat duidelijk wat Laborijn van haar of hem verwacht, maar ook wat een klant van de medewerker mag verwachten. Ook over de onderlinge relatie tussen medewerkers en leidinggevendenden en/of bestuur zijn diverse regelingen opgesteld over wat wel en niet kan.

9.5 Ziekteverzuim

In 2023 is de doelstelling voor het ziekteverzuim Wsw 12% en voor ambtelijk 3%.

10. Paragraaf Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin Laborijn een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht.

Er is sprake van een financieel belang als Laborijn:

- een ter beschikking gesteld bedrag niet kan verhalen indien de verbonden partij failliet gaat
- aansprakelijk wordt gesteld door derden, als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt

In het geval van Laborijn is sprake van 1 verbonden partij: Mabeon 'De Achterhoek' Holding B.V. waarvan hieronder de belangrijkste bestuurlijke en financiële gegevens opgenomen zijn:

Mabeon 'De Achterhoek' Holding B.V.

Algemene gegevens

Oprichtingsdatum: 4 december 2007

Inschrijvingsnummer handelsregister Kamer van Koophandel: 09176672

Plaats van vestiging: Doetinchem, 7005 BC Terborgseweg 106

Doel

Het oprichten van, het deelnemen in, het beheren en adviseren van bedrijven en ondernemingen met als doel het verwezenlijken van de doelen van Laborijn met betrekking tot het verkleinen van de afstand van medewerkers tot de reguliere arbeidsmarkt.

Per 31 december 2021 neemt Mabeon 'De Achterhoek' Holding B.V. deel in de volgende vennootschappen:

- een belang van 25% in het - machinale - groenbedrijf De Groenmakers B.V.
- een belang van 100% in het re-integratiebedrijf Vakwerk.nu B.V.

Bestuurlijke betrokkenheid

Laborijn is 100% aandeelhouder van deze holding en heeft daarmee de volledige bestuurlijke bevoegdheid.

Financiële betrokkenheid

Laborijn is voor 100% aandeelhouder van de vennootschap. Het aandeel bestaat uit 8.990 gewone aandelen en 10 prioriteitsaandelen, elk met een nominale waarde van € 10. Alle aandelen luiden op naam.

Resultaat en vermogen

Volgens de definitieve jaarrekening heeft Mabeon 'De Achterhoek' Holding B.V. over het boekjaar 2020 een resultaat gerealiseerd van € 130.954 positief. Het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2020, inclusief het resultaat over dat boekjaar, € 271.475 (31 december 2019: € 140.521). De jaarrekening 2021 is nog niet opgesteld, derhalve zijn de cijfers over 2021 nog niet bekend.

11. Financiële begroting

11.1 Overzicht van baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de totale baten en lasten opgenomen per programma.

Overzicht baten en lasten per programma	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten				
Programma Inkomen & financiële dienstverlening	24.091.254	24.506.801	24.938.956	25.211.449
Programma Ontwikkeling, participatie & re-integratie	5.560.539	5.722.328	5.957.536	6.099.251
Programma Wsw	27.742.857	26.887.503	25.918.622	23.341.321
Programma Overhead	5.476.379	6.014.330	6.049.359	5.429.361
Totaal	62.871.028	63.130.962	62.864.474	60.081.382
Lasten				
Programma Inkomen & financiële dienstverlening	24.091.254	24.506.801	24.938.956	25.211.449
Programma Ontwikkeling, participatie & re-integratie	5.757.325	5.932.375	6.081.392	6.181.861
Programma Wsw	24.535.704	23.850.128	23.050.889	20.811.763
Programma Overhead	9.328.531	9.565.706	9.214.093	8.349.919
Totaal	63.712.814	63.855.009	63.285.329	60.554.991
Resultaat voor bestemming	-841.786	-724.047	-420.855	-473.610
Mutatie bestemmingsreserve				
Toevoeging	-229.000	-229.000	-229.000	-
Onttrekking	1.070.786	953.047	649.855	473.610
Mutatie algemene reserve				
Toevoeging	-	-	-	-
Onttrekking	-	-	-	-
Resultaat na bestemming reserves	0	-0	0	-0

De baten bestaan uit een vergoeding van de gemeenten voor de programmalasten en de baten die Laborijn zelf genereert. Onder de lasten zijn de programmalasten opgenomen. In het jaar 2023 zal per saldo een onttrekking uit de bestemmingsreserves plaatsvinden ter grootte van € 841.786. Per saldo bedraagt het geraamde resultaat na mutatie reserves voor 2023 en volgende jaren nihil.

11.2 Financiële positie

11.2.1 Geprognoteerde balans en EMU-saldo

Geprognoteerde balans	2023	2024	2025	2026
Activa				
<i>Vaste activa</i>				
Materiële vaste activa	2.317	2.199	2.076	1.949
Financiële vaste activa	32	29	25	21
	2.349	2.228	2.101	1.970
<i>Vlottende activa</i>				
Voorraden	-	-	-	-
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	14.874	14.031	13.537	13.095
Liquide middelen	350	350	350	350
Overlopende activa	100	100	100	100
	15.324	14.481	13.987	13.545
Totaal activa	17.673	16.709	16.088	15.515
Passiva				
<i>Vaste passiva</i>				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	2.337	2.337	2.337	2.337
Bestemmingsreserve	5.246	4.522	4.101	3.628
Resultaat	-	-	-	-
	7.583	6.859	6.438	5.965
Voorzieningen	790	650	550	450
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar	200	100	-	-
	8.573	7.609	6.988	6.415
<i>Vlottende passiva</i>				
Netto vlottende schulden, met een rentetypische looptijd < 1 jaar	9.000	9.000	9.000	9.000
Overlopende passiva	100	100	100	100
	9.100	9.100	9.100	9.100
Totaal passiva	17.673	16.709	16.088	15.515
EMU Saldo	2023	2024	2025	2026
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan/onttrekking uit reserves (+)	-842	-724	-421	-474
Mutaties (im)materiële vaste activa (-)	-115	-118	-123	-127
Mutaties voorzieningen (+)	-240	-140	-100	-100
Mutaties voorraden (-)	-	-	-	-
Eventuele boekw inst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa (-)	-	-	-	-
Berekend EMU-Saldo	-967	-746	-398	-447

11.2.2 Overzicht van geraamde baten en lasten per taakveld 2023

taakveld	omschrijving	baten	lasten	saldo 2023
0.4	overhead	9.442	13.268	-3.825
0.5	treasury	4	8	-4
0.8	overige baten en lasten	196	218	-23
0.10	mutaties reserves	1.071	229	842
6.3	inkomensregelingen	23.404	23.404	-
6.4	begeleide participatie	25.731	22.524	3.207
6.5	arbeidsparticipatie	4.095	4.291	-197
		63.942	63.942	-

11.2.3 Overzicht verloop reserves

Verloop reserves	Algemene reserve	Bestemmingsreserve		
		Vakantiegelden vakantiedagen Wsw	Rijkssubsidie- gelden Wsw	Re-integratie middelen
Saldo 31 december 2022	2.337	1.569	335	1.193
- Onttrekkingen 2023				-197
- Toevoegingen 2023	-			
Saldo 31 december 2023	2.337	1.569	335	996
- Onttrekkingen 2024	-			-210
- Toevoegingen 2024				
Saldo 31 december 2024	2.337	1.569	335	786
- Onttrekkingen 2025	-			-124
- Toevoegingen 2025				
Saldo 31 december 2025	2.337	1.569	335	662
- Onttrekkingen 2026				-83
- Toevoegingen 2026	-			
Saldo 31 december 2026	2.337	1.569	335	579

Verloop reserves	Bestemmingsreserve					Totaal eigen vermogen
	Organisatie ontwikkeling	Uitvoering Tozo	Fictiekosten uittrekking OJ	Risico einde DVO Wsw	Totaal bestemmings- reserves	
Saldo 31 december 2022	91	280	2.163	458	6.088	8.425
- Onttrekkingen 2023	-91	-75	-708		-1.071	-1.071
- Toevoegingen 2023				229	229	229
Saldo 31 december 2023	-	205	1.455	687	5.246	7.583
- Onttrekkingen 2024		-75	-668		-953	-953
- Toevoegingen 2024				229	229	229
Saldo 31 december 2024	-	130	787	916	4.522	6.859
- Onttrekkingen 2025		-65	-461		-650	-650
- Toevoegingen 2025				229	229	229
Saldo 31 december 2025	-	65	326	1.145	4.101	6.438
- Onttrekkingen 2026		-65	-326		-474	-474
- Toevoegingen 2026					-	-
Saldo 31 december 2026	-	-	-0	1.145	3.628	5.965

11.2.4 Overzicht verloop voorzieningen

Verloop voorzieningen	Milieukosten	Groot onderhoud	Mobiliteit	Totaal
Saldo 31 december 2022	300	550	180	1.030
- onttrekking	-	-100	-140	-240
- dotatie	-	-	-	-
Saldo 31 december 2023	300	450	40	790
- onttrekking	-	-100	-40	-140
- dotatie	-	-	-	-
Saldo 31 december 2024	300	350	-	650
- onttrekking	-	-100	-	-100
- dotatie	-	-	-	-
Saldo 31 december 2025	300	250	-	550
- onttrekking	-	-100	-	-100
- dotatie	-	-	-	-
Saldo 31 december 2026	300	150	-	450

11.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

11.3.1 Incidentele baten en lasten

De incidentele baten en lasten zijn enkel begroot in het programma algemene overhead.

Incidentele baten	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
DVO OIJ Jobcoaching, loonwaardemeting en NB	147.539	-	-	-
Bijdrage gemeente Doetinchem DVO Bijz.bijstand	48.000	48.000	-	-
Totaal	195.539	48.000	-	-

Incidentele lasten	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Uitvoering Tozo	60.000	60.000	50.000	50.000
Organisatieontwikkeling	91.000	-	-	-
Friciekosten uittreding OIJ	67.254	68.330	77.068	25.000
Totaal	218.254	128.330	127.068	75.000

11.4 Verdeelsleutels uitvoeringskosten

De gemeente Montferland is een 'smalle' deelnemer in de GR en heeft alleen de uitvoering van de Wsw aan Laborijn overgedragen, dit in tegenstelling tot de andere deelnemende gemeenten. Voor de verdeling van de uitvoeringskosten werken we daarom met 2 verdeelsleutels:

1. Verdeelsleutel uitvoeringslasten Sociale Werkvoorziening

Het betreft hier het saldo van de directe- en indirecte (toegerekende) uitvoeringslasten minus de opbrengsten. Het saldo (tekort) wordt toegerekend aan alle gemeenten met als verdeelsleutel het gemiddeld aantal Wsw'ers per gemeente (in fte). Dit tekort wordt afgerekend op basis van de begroting en niet op basis van werkelijke realisatie.

Op basis van bovengenoemde uitgangspunten is de verdeelsleutel van de uitvoeringskosten Sociale Werkvoorziening als volgt:

- 31,1% gemeente Aalten
- 39,9% gemeente Doetinchem
- 20,5% gemeente Montferland
- 8,5% gemeente Bronckhorst

2. Verdeelsleutel uitvoeringslasten exclusief Sociale Werkvoorziening

In dit geval gaat het over de directe- en indirecte (toegerekende) uitvoeringslasten die verband houden met alle niet-Wsw activiteiten. Deze lasten worden aan de deelnemende gemeenten Aalten en Doetinchem toegerekend volgens een verdeelsleutel die is gebaseerd op 2 componenten:

- a. Voor 50% op basis van het gemiddeld aantal huishoudens dat een uitkering ontvangt uit genoemde gemeenten.
- b. Voor 50% op basis van het aantal inwoners uit die gemeenten.

Op basis van bovengenoemde uitgangspunten is de verdeelsleutel van de uitvoeringskosten exclusief Sociale Werkvoorziening als volgt:

- 24,9% gemeente Aalten
- 75,1% gemeente Doetinchem

Een uitwerking van de verdeling van de uitvoeringslasten treft u aan in bijlage 3.

12. Overige informatie

12.1 De organisatie

Laborijn is dé organisatie in West Achterhoek die mensen die niet op eigen kracht mee kunnen doen, begeleidt in hun participatie in de samenleving en deze mensen laat werken naar vermogen. Dit vertaalt zich in de navolgende missie en visie.

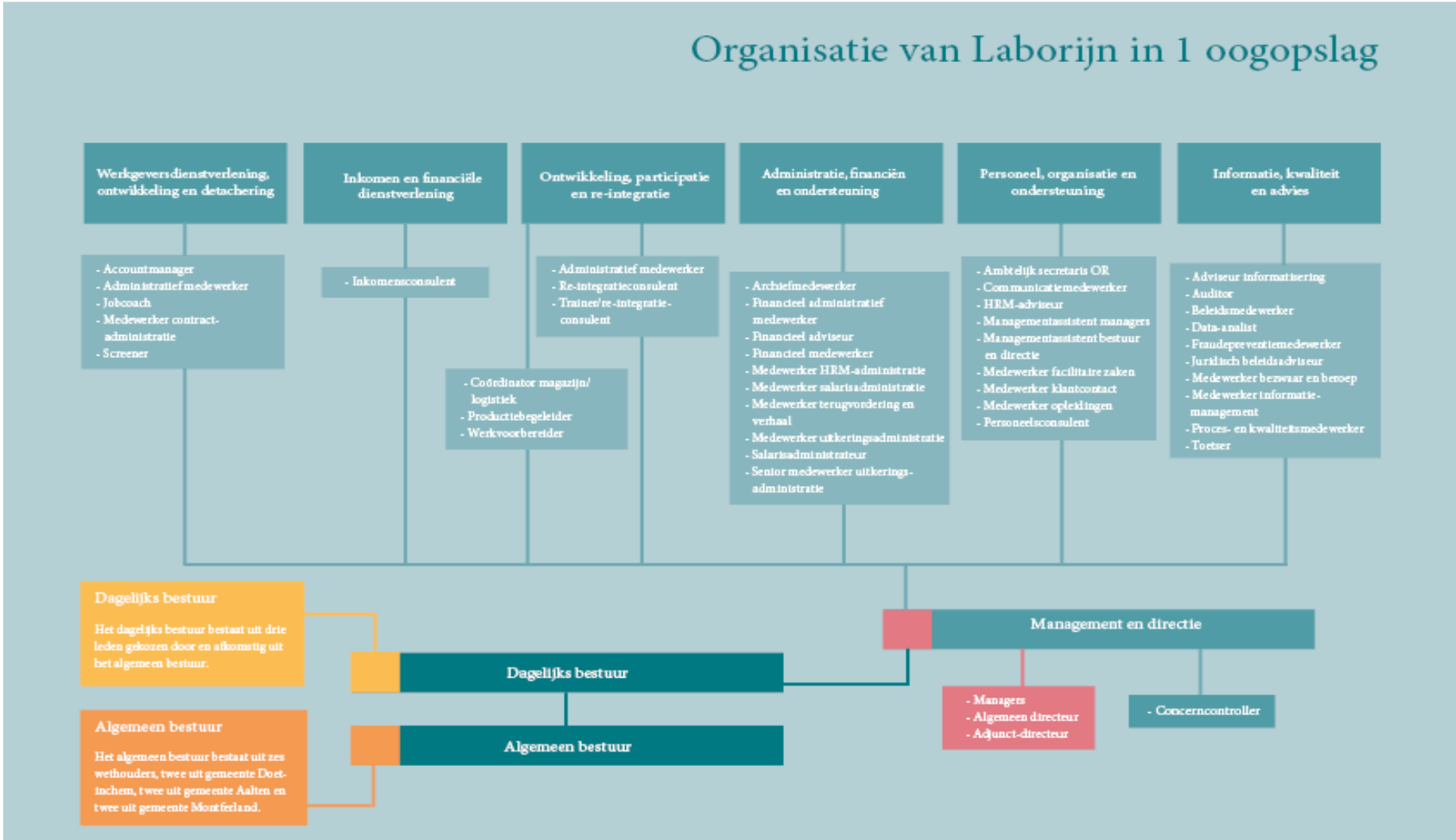
Missie: *“Wij zijn er om iedere inwoner te helpen aan betaald werk en als dat (nog) niet lukt hem/haar te ondersteunen bij het participeren in de samenleving”.*

Visie: *“Bij alles wat we doen, zijn we er op gericht meerwaarde te creëren voor onze 3 voornaamste klantgroepen (werkgevers, inwoners en gemeenten)”.*

Laborijn is een juridisch zelfstandige organisatie in de vorm van een Gemeenschappelijke Regeling voor de uitvoering van de Participatiewet en de Wet sociale Werkvoorziening. De deelnemende gemeenten aan deze Gemeenschappelijke Regeling zijn: Aalten, Doetinchem en Montferland. De uitvoering voor de gemeente Montferland beperkt zich tot de uitvoering Wsw.

De directie (algemeen directeur en adjunct-directeur) sturen via het managementteam de teams ‘Werkgeversdienstverlening, ontwikkeling en detachering’, ‘Ontwikkeling, participatie en re-integratie’, ‘Inkomen en financiële dienstverlening’, ‘Administratie, financiën en ondersteuning’, ‘Personeel, organisatie en ondersteuning’ en ‘Informatie, kwaliteit en advies’ aan. Op de volgende bladzijde is het organogram van Laborijn weergegeven.

12.2 Organogram

12.3 Samenstelling bestuur

Het algemeen bestuur bestaat uit 6 leden van de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten. Er is sprake van een zogenaamde collegeregeling. De samenstelling van het algemeen bestuur is per april 2022 als volgt¹:

De heer E.J. Huizinga	wethouder gemeente Doetinchem
De heer F.H.T. Langeveld	wethouder gemeente Doetinchem
De heer J.C. Wikkerink	wethouder gemeente Aalten
De heer T.M.M. Kok	wethouder gemeente Aalten
De heer M.G.E. Som	wethouder gemeente Montferland
Mevrouw G.J.M. Mijnen	wethouder gemeente Montferland

Het dagelijks bestuur bestaat uit een vijftal leden; 3 leden zijn gekozen door en uit het algemeen bestuur, eventueel aangevuld met een lid van buiten de kring van het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur bestaat uit de volgende leden:

De heer E.J. Huizinga	wethouder gemeente Doetinchem
De heer J.C. Wikkerink	wethouder gemeente Aalten
De heer M.G.E. Som	wethouder gemeente Montferland

12.4 Taken en bevoegdheden

Laborijn heeft als taak zorg te dragen voor de uitvoering van de taken van de deelnemende gemeenten, als genoemd in de volgende wetten en alle regelgeving op landelijk niveau waarmee nadere uitwerking wordt gegeven aan deze wetten:

- Wet sociale werkvoorziening (Wsw)
- Participatiewet
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)
- Wet inburgering
- Artikel 1.13 Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen, met uitzondering van medisch geïndiceerde

Laborijn kan, met toestemming van het bestuur, ook diensten verlenen aan andere organen of rechtspersonen dan de deelnemende gemeenten.

12.5 Begroting- en jaarrekeningprocedure

De Gemeenschappelijke Regeling voorziet er in dat voorafgaand aan het vaststellen van de begroting aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten wordt gevraagd om zienswijzen in te brengen. Het algemeen bestuur stelt vervolgens de begroting vast. Ook voor begrotingswijzigingen geldt deze procedure. Hierop uitgezonderd zijn begrotingswijzigingen die niet leiden tot een hogere bijdragen door de gemeenten, deze hoeven niet te worden aangeboden aan de gemeenteraden voor zienswijzen. De begroting 2023 en meerjarenraming 2024 – 2026 is gebaseerd op de begroting 2022, de definitieve realisatiecijfers 2021 en op nadere actuele informatie en bestuursbesluiten. Mocht eventueel nieuw beleid leiden tot noodzakelijke bijstellingen, dan zal de begroting 2023 en daaropvolgende jaren, door middel van een begrotingswijziging worden aangepast. Op die wijze worden beleid en financiën geïntegreerd.

¹ In maart 2022 hebben de gemeenteraadsverkiezingen plaatsgevonden. Ten tijde van het opstellen van deze begroting e zijn de formatiebesprekingen nog niet afgerond. Dit zal leiden tot een nieuwe samenstelling van het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur.

12.6 Dienstverleningsovereenkomsten

De taken die Laborijn uitvoert zijn vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling Uitvoeringsorganisatie Laborijn. Naast deze taken kunnen de deelnemende gemeenten ook andere taken bij Laborijn neerleggen. Ook niet-deelnemende gemeenten kunnen Laborijn verzoeken om taken voor hen uit te voeren. Ten behoeve van de uitvoering van dergelijke taken voor zowel deelnemende als niet-deelnemende gemeenten heeft Laborijn algemene voorwaarden vastgesteld. Deze zijn vastgelegd in het Dienstverleningshandvest (DVH). De meer specifieke zaken zoals het takenpakket, de omvang van het werkaanbod en het werkproces worden vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst (DVO). Op de DVO is het DVH van toepassing. Voor een overzicht van de afgesloten DVO's verwijzen wij u naar blz. 8.

12.7 Fiscale aspecten

Sinds 1 januari 2016 is Laborijn als overheidsonderneming onderworpen aan de vennootschapsbelasting. Dit als gevolg van de Wet Modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen. Ter voorbereiding hierop heeft er in 2015 een inventarisatie plaatsgevonden van de werkzaamheden van Laborijn. Hieruit is gebleken dat de werkzaamheden die in het kader van de Wsw en Participatiewet worden uitgevoerd onder de vennootschapsbelastingplicht vallen. Echter heeft Laborijn vrijstelling voor de vennootschapsbelasting aangevraagd. De Belastingdienst heeft aangegeven dat Laborijn aan de voorwaarden voldoet. Laborijn is vrijgesteld voor de Vennootschapsbelastingplicht. Eind maart 2017 is Laborijn tot overeenstemming gekomen met de Belastingdienst over de werkwijze ten aanzien van de omzetbelasting. De belastingdienst heeft onder andere goedgekeurd dat Laborijn gebruik maakt van de 'koopelvrijstelling'. Dit houdt in dat Laborijn de organisatiekosten zonder omzetbelasting mag doorbelasten aan de deelnemende gemeenten. Het voordeel hiervan is dat de deelnemende gemeenten niet onnodig aanspraak hoeven te maken op het btw-compensatiefonds. Daarnaast zijn met de belastingdienst afspraken gemaakt hoe door Laborijn de voorheffing omzetbelasting middels een verdeelsleutel moet terugvragen. Deze afstemming past goed binnen het convenant Horizontaal Toezicht dat Laborijn heeft afgesloten met de belastingdienst. De belastingdienst is het Horizontaal toezicht aan het hervormen. In 2022 gaan wij een 'fiscaal self assesment' opstellen dat wordt afgestemd met de Belastingdienst. Dit is een van de voorwaarden om onder het hervormde Horizontaal Toezicht te kunnen blijven vallen. De fiscale strategie van Laborijn is gericht op het voldoen aan fiscale wet- en regelgeving.

12.8 Investeringsbegroting

Investeringen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Gebouwen	pm	pm	pm	pm
Verbouwingen	-	-	-	-
Overige	10.000	10.000	10.000	10.000
Installaties	15.000	15.000	15.000	15.000
Machines	-	-	-	-
Meubilair	35.000	35.000	35.000	35.000
Totaal	60.000	60.000	60.000	60.000

De investeringsbudgetten zijn bedoeld voor het operationeel houden van de locaties. Hierbij rekening houdend met de staat van het onderhoud van onze locaties. Investerings zullen met name zijn ter vervanging van bestaande zaken of onvoorziene omstandigheden. Ten aanzien van meubilair investeren we structureel in het jaarlijks vervangen van meubilair. Dit met het oog op en in lijn met de (mogelijke) nieuwe huisvesting.

Bijlagen

Bijlage 1: Programma Inkomen en maatschappelijke participatie per gemeente

Programma Inkomen & financiële dienstverlening Aalten	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten				
<u>Bijdragen gemeenten</u>				
Bijstand	3.585.087	3.631.697	3.671.262	3.681.514
Loonkostensubsidie	557.216	593.852	632.898	674.511
Bijzondere Bijstand	43.000	43.000	43.000	43.000
Individuele Inkomens toeslag	110.000	109.000	109.000	109.000
Bbz kapitaalverstrekkingen	5.000	5.000	5.000	5.000
Tozo	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Bijdrage directe salariskosten	171.592	173.863	176.161	176.809
	4.461.895	4.546.412	4.627.321	4.679.834
<u>Overige baten</u>				
Ontvangsten bijstand	60.000	60.000	60.000	60.000
Ontvangsten bijzondere bijstand	1.000	1.000	1.000	1.000
Ontvangsten Bbz kapitaalverstrekkingen	5.000	5.000	5.000	5.000
Ontvangsten Tozo	10.000	10.000	10.000	10.000
	76.000	76.000	76.000	76.000
Totaal baten	4.537.895	4.622.412	4.703.321	4.755.834
Lasten				
Bijstand	3.645.087	3.691.697	3.731.262	3.741.514
Loonkostensubsidie	557.216	593.852	632.898	674.511
Bijzondere Bijstand	44.000	44.000	44.000	44.000
Individuele Inkomens toeslag	110.000	109.000	109.000	109.000
Bbz kapitaalverstrekkingen	10.000	10.000	10.000	10.000
Directe salariskosten	171.592	173.863	176.161	176.809
Totaal lasten	4.537.895	4.622.412	4.703.321	4.755.834
Saldo baten en lasten	-	-	-	-
Toevoeging bestemmingsreserve	-	-	-	-
Onttrekking bestemmingsreserve	-	-	-	-
Resultaat	-	-	-	-

Programma Inkomens & financiële dienstverlening Doetinchem	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten				
<u>Bijdragen gemeenten</u>				
Bijstand	16.264.131	16.473.371	16.691.988	16.778.035
Loonkostensubsidie	1.794.071	1.912.031	2.037.747	2.171.728
Bijzondere Bijstand	265.000	264.100	264.100	263.100
Individuele Inkomensvoet	384.000	382.000	382.000	381.000
Bbz kapitaalverstrekingen	27.500	27.500	27.500	27.500
Tozo	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Bijdrage directe salariskosten	516.158	522.987	529.900	531.851
	19.200.859	19.531.989	19.883.235	20.103.214
<u>Overige baten</u>				
Ontvangsten bijstand	280.000	280.000	280.000	280.000
Ontvangsten bijzondere bijstand	10.000	9.900	9.900	9.900
Ontvangsten Bbz kapitaalverstrekingen	12.500	12.500	12.500	12.500
Ontvangsten Tozo	50.000	50.000	50.000	50.000
	352.500	352.400	352.400	352.400
Totaal baten	19.553.359	19.884.389	20.235.635	20.455.614
Lasten				
Bijstand	16.544.131	16.753.371	16.971.988	17.058.035
Loonkostensubsidie	1.794.071	1.912.031	2.037.747	2.171.728
Bijzondere Bijstand	275.000	274.000	274.000	273.000
Individuele Inkomensvoet	384.000	382.000	382.000	381.000
Bbz kapitaalverstrekingen	40.000	40.000	40.000	40.000
Directe salariskosten	516.158	522.987	529.900	531.851
	-	-	-	-
Totaal lasten	19.553.359	19.884.389	20.235.635	20.455.614
Saldo baten en lasten	-	-	-	-
Toevoeging bestemmingsreserve	-	-	-	-
Onttrekking bestemmingsreserve	-	-	-	-
Resultaat	-	-	-	-

Bijlage 2: Bijzondere bijstand en individuele inkomenstoelage per gemeente

Bijzondere Bijstand en individuele inkomenstoelage Aalten	2023	2024	2025	2026
Aanvullende bijstand < 21 jaar	5.991	5.957	5.947	5.937
Belastingaanslag	7.988	7.943	7.929	7.915
Eenmalige overbrugging	11.982	11.914	11.893	11.873
Individuele studietoelage	7.988	7.943	7.929	7.915
Leenbijstand	2.995	2.978	2.973	2.968
Overige algemene levensbehoeften	3.994	3.971	3.964	3.958
Woonkostentoelage	2.995	2.978	2.973	2.968
	43.934	43.684	43.609	43.535
Aflossing BB	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Individuele inkomenstoelage	109.835	109.210	109.024	108.838
Totaal	152.769	151.894	151.633	151.373

Bijzondere Bijstand en individuele inkomenstoelage Doetinchem	2023	2024	2025	2026
Aanvullende bijstand < 21 jaar	199.699	198.564	198.225	197.887
Belastingaanslag	13.979	13.899	13.876	13.852
Eenmalige overbrugging	17.973	17.871	17.840	17.810
Individuele studietoelage	29.955	29.785	29.734	29.683
Leenbijstand	5.991	5.957	5.947	5.937
Overige algemene levensbehoeften	5.991	5.957	5.947	5.937
Woonkostentoelage	1.997	1.986	1.982	1.979
	275.585	274.018	273.550	273.083
Aflossing BB	-9.985	-9.928	-9.911	-9.894
Individuele inkomenstoelage	384.421	382.236	381.583	380.932
Totaal	650.022	646.326	645.222	644.121

Bijlage 3: Bijdrage per gemeente uitvoeringslasten

Verdeling uitvoeringslasten excl. lasten SW per gemeente	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Totale uitvoeringslasten laborijn	11.343.341	11.548.646	11.353.612	11.251.211
Af: uitvoeringslasten SW	3.873.970	4.000.166	3.820.092	4.121.583
Uitvoeringskosten excl lasten SW	7.469.371	7.548.480	7.533.520	7.129.628

Verdeelsleutel uitvoeringslasten excl. SW

Uitgangspunten:

- 50% op basis van het aantal huishoudens dat een BUIG uitkering ontvangt uit de deelnemende gemeenten Aalten en Doetinchem
- 50% op basis van het aantal inwoners van de gemeenten Aalten en Doetinchem

Gemeente	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Aalten	24,9%	24,9%	24,9%	24,9%
Doetinchem	75,1%	75,1%	75,1%	75,1%

Verdeling uitvoeringslasten exclusief SW	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Aalten	1.863.592	1.883.330	1.879.597	1.778.827
Doetinchem	5.605.779	5.665.150	5.653.923	5.350.801
Totaal	7.469.371	7.548.480	7.533.520	7.129.628

Verdeling uitvoeringslasten SW per gemeente	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Totale uitvoeringslasten SW	3.873.970	4.000.166	3.820.092	4.121.583
Af: dekkingsbijdrage SW				
- dekkingsbijdrage SW	3.207.153	3.037.375	2.867.733	2.529.558
Dekkingstekort SW	-666.817	-962.791	-952.359	-1.592.025
Totale lasten	8.136.188	8.511.271	8.485.879	8.721.653

Verdeelsleutel dekkingstekort SW

Uitgangspunt:

- De uitvoeringslasten SW worden naar rato van het aantal fte per gemeente toebedeeld.

Gemiddeld aantal fte Wsw per gemeente	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Aalten	193	187	180	170
Doetinchem	248	239	230	222
Montferland	128	123	119	111
Bronckhorst HKZ	53	52	52	51
Totaal	622	602	580	553

Percentage Sw medewerkers ten opzichte van totaal	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Aalten	31,1%	31,1%	31,0%	30,7%
Doetinchem	39,9%	39,7%	39,6%	40,1%
Montferland	20,5%	20,5%	20,4%	20,0%
Bronckhorst HKZ	8,5%	8,7%	8,9%	9,2%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Verdeling uitvoeringslasten SW	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Aalten	-207.305	-299.655	-295.399	-489.164
Doetinchem	-265.927	-382.117	-377.406	-637.627
Montferland	-136.787	-197.476	-194.656	-318.670
Bronckhorst HKZ	-56.798	-83.542	-84.897	-146.564
Totaal	-666.817	-962.791	-952.359	-1.592.025

Verdeelsleutel uitvoeringslast SW 2023

Verdeelsleutel uitvoeringslast SW	Kosten niveau Laborijn	Percentage WSW	Totaal overhead toerekenen aan WSW	OIJ deel
<u>Lasten</u>				
Loonkosten	9.513.717	40%	3.764.890	722.859
Overige personele kosten	552.313	40%	218.568	41.965
Huisvestingskosten	1.099.803	55%	604.892	116.139
Facilitaire kosten	626.699	40%	248.005	47.617
Automatiseringskosten	1.266.918	40%	501.361	96.261
Algemene kosten	216.202	40%	85.558	16.427
Reorganisatie einde DVO Oude IJsselstreek				
Incidentele lasten	218.254	40%	86.370	16.583
	13.493.906		5.509.646	1.057.852
<u>Baten</u>				
Rentebaten	4.000	40%	1.583	304
Inkomsten uit dienstverleningsovereenkomsten	332.017	40%	131.390	25.227
Inkomsten uit DVO OIJ Wsw	1.203.963	100%	1.203.963	-
Opbrengst restaurant	44.836	40%	17.743	3.407
Huuropbrengsten	370.211	55%	203.616	39.094
Incidentele baten	195.539	40%	77.381	14.857
	2.150.565		1.635.676	82.889
	11.343.341	34%	3.873.970	974.963

Verdeling uitvoeringslasten 2023 tot en met 2026

Verdeling uitvoeringslasten Laborijn begroting 2023	Aalten	Doetinchem	Montferland	Bronckhorst HKZ	Totaal
Uitvoeringslasten excl. SW	1.863.592	5.605.779	-	-	7.469.371
Uitvoeringslasten SW	207.305	265.927	136.787	56.798	666.817
Bestemmingsreserve uittreding Oude IJsselstreek	-188.939	-382.108	-73.953	-	-645.000
	1.881.958	5.489.598	62.834	56.798	7.491.188
Reeds verwerkt in programma's:					
- Inkomen	171.592	516.158	-	-	687.750
- Re-integratie	365.739	1.100.160	-	-	1.465.899
- Wsw	501.921	1.509.805	-	-	2.011.726
Totaal verwerkt in programma's	1.039.252	3.126.123	-	-	4.165.375
Programma Algemene Overhead	842.706	2.363.475	62.834	56.798	3.325.813

Verdeling uitvoeringslasten Laborijn begroting 2024	Aalten	Doetinchem	Montferland	Bronckhorst HKZ	Totaal
Uitvoeringslasten excl. SW	1.883.330	5.665.150	-	-	7.548.480
Uitvoeringslasten SW	299.655	382.117	197.476	83.542	962.791
Bestemmingsreserve uittreding Oude IJsselstreek	-150.566	-304.501	-58.933	-	-514.000
	2.032.419	5.742.766	138.543	83.542	7.997.271
Reeds verwerkt in programma's:					
- Inkomen en participatie	173.863	522.987	-	-	696.850
- Ontw ikkelen naar werk	344.078	1.035.004	-	-	1.379.082
- Werkgeversdienstverlening & Detachering	486.274	1.462.736	-	-	1.949.010
Totaal verwerkt in programma's	1.004.215	3.020.728	-	-	4.024.942
Programma Algemene Overhead	1.028.205	2.722.038	138.543	83.542	3.972.328

Verdeling uitvoeringslasten Laborijn begroting 2025	Aalten	Doetinchem	Montferland	Bronckhorst HKZ	Totaal
Uitvoeringslasten excl. SW	1.879.597	5.653.923	-	-	7.533.520
Uitvoeringslasten SW	295.399	377.406	194.656	84.897	952.359
Bestemmingsreserve uittreding Oude IJsselstreek	-87.000	-175.947	-34.053	-	-297.000
	2.087.997	5.855.382	160.603	84.897	8.188.879
Reeds verwerkt in programma's:					
- Inkomen en participatie	176.161	529.900	-	-	706.061
- Ontw ikkelen naar werk	349.323	1.050.780	-	-	1.400.102
- Werkgeversdienstverlening & Detachering	479.132	1.441.255	-	-	1.920.387
Totaal verwerkt in programma's	1.004.616	3.021.934	-	-	4.026.550
Programma Algemene Overhead	1.083.381	2.833.448	160.603	84.897	4.162.329

Verdeling uitvoeringslasten Laborijn begroting 2026	Aalten	Doetinchem	Montferland	Bronckhorst HKZ	Totaal
Uitvoeringslasten excl. SW	1.778.827	5.350.801	-	-	7.129.628
Uitvoeringslasten SW	489.164	637.627	318.670	146.564	1.592.025
Bestemmingsreserve uittreding Oude IJsselstreek	-88.172	-178.317	-34.511	-	-301.000
	2.179.820	5.810.112	284.158	146.564	8.420.653
Reeds verwerkt in programma's:					
- Inkomen	176.809	531.851	-	-	708.660
- Re-integratie	348.583	1.048.556	-	-	1.397.139
- Wsw	389.203	1.170.743	-	-	1.559.946
Totaal verwerkt in programma's	914.596	2.751.149	-	-	3.665.745
Programma Algemene Overhead	1.265.224	3.058.962	284.158	146.564	4.754.908

Bijlage 4: Bijdrage per gemeente per programma

Bijdrage per programma per gemeente	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Programma Inkomen & financiële dienstverlening				
<u>Buig</u>				
Aalten	4.142.303	4.225.549	4.304.160	4.356.025
Doetinchem	18.058.202	18.385.402	18.729.735	18.949.763
	22.200.504	22.610.951	23.033.895	23.305.789
<u>Bijzondere bijstand/Ind.Inkomenstoeslag/Bbz</u>				
Aalten	158.000	157.000	157.000	157.000
Doetinchem	676.500	673.600	673.600	671.600
	834.500	830.600	830.600	828.600
<u>Tozo</u>				
Aalten	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Doetinchem	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
<u>Directe salariskosten</u>				
Aalten	171.592	173.863	176.161	176.809
Doetinchem	516.158	522.987	529.900	531.851
	687.750	696.850	706.061	708.660
Totaal	23.662.754	24.078.401	24.510.556	24.783.049
Programma Ontwikkeling, participatie & re-integratie				
<u>Re-integratie budget</u>				
Aalten	245.261	248.345	253.508	259.717
Doetinchem	1.990.798	2.014.575	2.056.869	2.106.998
	2.236.059	2.262.920	2.310.377	2.366.715
<u>Budget Nieuw Beschut</u>				
Aalten	121.698	130.935	141.894	152.284
Doetinchem	567.926	611.028	662.172	710.659
	689.625	741.962	804.066	862.943
<u>Inburgering</u>				
Aalten	271.456	275.799	280.212	284.695
Doetinchem	449.599	456.793	464.101	471.527
	721.055	732.592	744.313	756.222
<u>Directe salariskosten</u>				
Aalten	365.739	344.078	349.323	348.583
Doetinchem	1.100.160	1.035.004	1.050.780	1.048.556
	1.465.899	1.379.082	1.400.102	1.397.139
Totaal	5.112.638	5.116.557	5.258.858	5.383.020
Programma Wsw				
<u>WSW-budget</u>				
Aalten	5.829.596	5.680.110	5.464.411	5.168.171
Doetinchem	7.341.577	6.952.839	6.688.741	6.540.369
Montferland	3.876.958	3.750.092	3.610.753	3.487.276
Bronckhorst HKZ	1.611.086	1.618.018	1.646.238	1.670.413
	18.659.216	18.001.060	17.410.144	16.866.229
<u>Directe salariskosten</u>				
Aalten	501.921	486.274	479.132	389.203
Doetinchem	1.509.805	1.462.736	1.441.255	1.170.743
	2.011.726	1.949.010	1.920.387	1.559.946
Totaal	20.670.942	19.950.070	19.330.531	18.426.175

Bijdrage per programma per gemeente	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Programma Overhead				
<u>Programma gerelateerde lasten</u>				
Aalten	842.706	1.028.205	1.083.381	1.265.224
Doetinchem	2.363.475	2.722.038	2.833.448	3.058.962
Montferland	62.834	138.543	160.603	284.158
Bronckhorst HKZ	56.798	83.542	84.897	146.564
	3.325.813	3.972.328	4.162.329	4.754.908
Totaal	3.325.813	3.972.328	4.162.329	4.754.908
Totaal bijdrage gemeenten	52.772.147	53.117.356	53.262.273	53.347.152
Gespecificeerd per gemeente:				
Aalten	12.640.272	12.740.158	12.679.182	12.547.712
Doetinchem	34.524.199	34.787.002	35.080.600	35.211.028
Montferland	3.939.792	3.888.635	3.771.356	3.771.435
Bronckhorst HKZ	1.667.884	1.701.560	1.731.135	1.816.977
Totaal bijdrage gemeenten	52.772.147	53.117.356	53.262.273	53.347.152

Specificatie per gemeente per budget

Bijdrage gemeente Aalten	2023	2024	2025	2026
Buig-budget	4.142	4.226	4.304	4.356
Tekort/overschot Buig budget	-	-	-	-
Bijzondere bijstand/Ind.Inkomenstoeslag/Bbz	158	157	157	157
Tozo	-10	-10	-10	-10
Re-integratiebudget	245	248	254	260
Budget Nieuw Beschut	122	131	142	152
Inburgeringskosten	271	276	280	285
Wsw budget	5.830	5.680	5.464	5.168
Indirecte kosten	1.882	2.032	2.088	2.180
	12.640	12.740	12.679	12.548

Bijdrage gemeente Doetinchem	2023	2024	2025	2026
Buig-budget	18.058	18.385	18.730	18.950
Tekort/overschot Buig budget	-	-	-	-
Bijzondere bijstand/Ind.Inkomenstoeslag/Bbz	677	674	674	672
Tozo	-50	-50	-50	-50
Re-integratiebudget	1.991	2.015	2.057	2.107
Budget Nieuw Beschut	568	611	662	711
Inburgeringskosten	450	457	464	472
Wsw budget	7.342	6.953	6.689	6.540
Indirecte kosten	5.490	5.743	5.855	5.810
	34.524	34.787	35.081	35.211

Bijdrage gemeente Montferland	2023	2024	2025	2026
Wsw budget	3.877	3.750	3.611	3.487
Indirecte kosten	63	139	161	284
	3.940	3.889	3.771	3.771

Bijdrage gemeente Bronckhorst	2023	2024	2025	2026
Wsw budget	1.611	1.618	1.646	1.670
Indirecte kosten	57	84	85	147
	1.668	1.702	1.731	1.817

Bijdrage gemeenten Totaal	2023	2024	2025	2026
Buig-budget	22.201	22.611	23.034	23.306
Tekort/overschot Buig budget	-	-	-	-
Bijzondere bijstand/Ind.Inkomenstoeslag/Tonk/Bbz	835	831	831	829
Tozo	-60	-60	-60	-60
Re-integratiebudget	2.236	2.263	2.310	2.367
Budget Nieuw Beschut	690	742	804	863
Inburgeringskosten	721	733	744	756
Wsw budget	18.659	18.001	17.410	16.866
Indirecte kosten	7.491	7.997	8.189	8.421
	52.772	53.117	53.262	53.347

Bijlage 5: Afkortingen

BBV	Besluit begroting en verantwoording
BBZ	Besluit bijstandverlening zelfstandigen
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BvFO	Bureau voor financiële ondersteuning
CPB	Centraal Plan Bureau
DGI	Doelgroep indicatie
DVH	Dienstverleningshandvest
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
GR	Gemeenschappelijke Regeling
IOAW	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
LKS kort	Kort tijdelijke loonkostensubsidie bij reguliere plaatsing Participatiewet-klant die ten laste gaat van het re-integratiebudget
LKS BUIG	Loonkostensubsidie die ten laste gaat van het BUIG-budget op basis van een loonwaardemeting
MEV	Meerjarig Economische Verwachting
NUG	Niet uitkeringsgerechtigde
P&C	Planning & control
PRO	Praktijkroute Onderwijs
PW	Participatiewet
SW	Sociale Werkvoorziening
TONK	Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten
TOZO	Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers
VSO	Voortgezet Speciaal Onderwijs
VU	Vangnetuitkering
WI	Wet Inburgering
WIW	Wet inschakeling werkzoekenden
WSPA	Werkgeversservicepunt Achterhoek
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WLC	Werkleercentrum

Aan: Algemeen Bestuur

Van: Dagelijks Bestuur

Betreft: Advies inzake het controleprotocol en normenkader 2022

Datum: 8 juli 2022

Geacht bestuur,

Hierbij treft u het Controleprotocol aan voor het jaar 2022. Dit Controleprotocol is voor het overgrote deel identiek aan het Controleprotocol 2021. De wijzingen ten opzichte van het Controleprotocol 2021 zijn gelegen in de actualisatie van het normenkader. Toegevoegd zijn de Energietoeslag, de Leefgeldregeling voor Oekraïens en de Wet inburgering 2022.

Advies

Wij adviseren om het Controleprotocol 2022 inclusief het bijbehorend normenkader conform vast te stellen.

Het Dagelijks Bestuur van Laborijn

De secretaris

J. Spruit

De voorzitter

drs. E.J. Huizinga MBA

Aldus besloten door het Algemeen Bestuur van Laborijn op 8 juli 2022

De secretaris

J. Spruit

De voorzitter

drs. E.J. Huizinga MBA

**Controleprotocol
Gemeenschappelijke Regeling
Uitvoeringsorganisatie
Laborijn**

Uitvoeringsorganisatie Laborijn
Terborgseweg 106
7005 BC DOETINCHEM

Controleprotocol Gemeenschappelijke Regeling Uitvoeringsorganisatie Laborijn

Het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Uitvoeringsorganisatie Laborijn (hierna te benoemen Laborijn) besluit;

Gelet op:

- artikel 213 van de Gemeentewet, jo. artikel 35, lid 6 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;
- artikel 32 van de Gemeenschappelijke Regeling Uitvoeringsorganisatie Laborijn;
- de verordening op de auditcommissie Laborijn 2019;
- het Besluit accountantscontrole decentrale overheden;

Overwegende dat het gewenst is om nadere aanwijzingen te verstrekken aan de accountant bij de accountantscontrole van de jaarrekening van Laborijn.

besluit

vast te stellen het Controleprotocol voor de accountantscontrole van de jaarrekening van Laborijn 2022.

1 Algemene bepalingen

1.1 Inleiding

De gemeentewet (GW), art. 213, schrijft voor dat de gemeenteraad één of meer accountants aanwijst als bedoeld in art. 393 eerste lid Boek 2 Burgerlijk Wetboek voor de controle van de in art. 197 GW bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een controleverklaring en het uitbrengen van een rapport van bevindingen. Op grond van artikel 33 van de Wet gemeenschappelijke regelingen in samenhang met artikel 35, lid 6 van die wet en artikel 32 van de Gemeenschappelijke regeling Laborijn, is het bepaalde van de gemeentewet van overeenkomstige toepassing voor het Algemeen Bestuur.

1.2 Doelstelling

Dit controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de jaarrekening van Laborijn.

In het kader van de opdrachtverstrekking aan de accountant kan het Algemeen Bestuur nadere aanwijzingen geven voor te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties. Tevens zal in de opdrachtverstrekking duidelijk aangegeven moeten worden welke wet- en regelgeving in het kader van het financieel beheer onderwerp van rechtmatigheidscontrole zal zijn.

Het Algemeen Bestuur stelt, gelet op de voornoemde regelingen, het controleprotocol van Laborijn vast. Het bij controle te hanteren normen- en toetsingskader is als bijlage bij het onderhavige Controleprotocol toegevoegd.

Ter bevordering van een efficiënte en doeltreffende accountantscontrole vindt periodiek overleg plaats tussen accountant, de auditcommissie van Laborijn, de directie van Laborijn en de concerncontroller.

1.3 Algemene uitgangspunten voor de controle (getrouwheid én rechtmatigheid)

Zoals voorgeschreven zal de controle van de in artikel 30 Gemeenschappelijke regeling Laborijn bedoelde jaarrekening, uitgevoerd worden door de door het Algemeen Bestuur benoemde accountant, gericht zijn op het afgeven van een oordeel over:

- de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva;
- het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder vastgestelde verordeningen/besluiten van Laborijn;
- de inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- het in overeenstemming zijn van de door het Dagelijks Bestuur opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels bedoeld in artikel 186 Gemeentewet (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten);
- de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

Bij de controle zullen de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 213, lid 6 Gemeentewet (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten) alsmede adviezen van het Besluit Begroting en Verantwoording alsmede de Handleiding Regelgeving Accountancy van de NBA bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden

1.4 Proces controleprotocol

Het kader voor de controle van de jaarrekening bestaat enerzijds uit de goedkeurings- en rapporteringstoleranties en anderzijds uit het normen- en toetsingskader voor de rechtmatigheidscontrole.

De controle van de specifieke uitkeringen die vallen onder het beginsel van Single Information en Single Audit (SiSa), maakt dele uit van de controle van de jaarrekening.

1.5 Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De accountant accepteert in de controle bepaalde toleranties en richt de controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling, maar richt de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten en lasten en balansmutaties en financiële beheershandelingen met een belang groter dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie. De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en statische deelwaarnemingen en extrapolaties.

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden zijn minimumeisen voor de in de controle te hanteren goedkeuringstoleranties voorgeschreven. Het Algemeen Bestuur mag de goedkeuringstoleranties scherper vaststellen dan deze minimumeisen. Dit moet dan wel worden toegelicht in de accountantsverklaring.

De minimumeisen zijn:

Goedkeuringstolerantie	Strekking accountantsverklaring:			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	>1%<3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	>3%<10%	≥ 10%	-

Goedkeuringstolerantie

De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers kan worden beïnvloed. De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de oordeelsvorming, de verstrekking van de af te geven

controleverklaring. Naast de goedkeuringstoleranties worden de rapporteringstoleranties onderkend. Deze kan als volgt worden gedefinieerd:

Rapporteringstolerantie

Een rapporteringstolerantie is een bedrag dat gelijk is aan of lager is dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstoleranties. Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen.

Voor de rapporteringstolerantie geldt als maatstaf dat de accountant op het niveau van programma's in de begroting elke fout of onzekerheid groter dan of gelijk aan € 50.000 rapporteert.

Deze toleranties zijn afzonderlijk van toepassing op de aspecten getrouwheid en financiële rechtmatigheid. De goedkeuringstolerantie wordt vastgesteld op basis van de gerealiseerde bedragen in de jaarrekening. Van de accountant wordt naast deze kwantitatieve benadering bij de weging van fouten en onzekerheden ook een kwalitatieve beoordeling verwacht (professional judgement).

2. Normstelling rechtmatigheid en reikwijdte accountantscontrole

Onder rechtmatigheid wordt verstaan op grond van artikel 213; lid 3 onder b Gemeentewet juncto Besluit accountantscontrole decentrale overheden dat de in de rekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen “in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder de besluiten van het bestuur van Laborijn.

2.1 Herstelbare fouten/ tekortkomingen

In geval van herstelbare fouten/tekortkomingen is er geen sprake van onrechtmatigheid, indien de tekortkoming(en) tijdig is hersteld. Dit betreft voor de externe wetgeving vóór 31 december van het betreffende jaar en voor de interne wet- en regelgeving vóór de datum van het opstellen van de jaarstukken (i.c. de jaarrekening). Immers in de jaarstukken wordt verantwoording afgelegd over alle baten en lasten en balansmutaties die betrekking hebben op het verslagjaar.

2.2 Rechtmatigheid en de aanvullend te controleren rechtmatigheidscriteria

In het kader van de rechtmatigheidscontrole kunnen 9 rechtmatigheidscriteria worden onderkend: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium, het misbruik-en-oneigenlijk gebruikcriterium, het calculatiecriterium, het valueringscriterium, het adresseringscriterium, het volledigheidscriterium, het aanvaardbaarheidscriterium en het leveringscriterium.

In het kader van het getrouwheidsonderzoek wordt al aandacht besteed aan de meeste van deze criteria. Voor de oordeelsvorming over de rechtmatigheid van het financieel beheer zal extra aandacht besteedt moeten worden aan de volgende rechtmatigheidscriteria:

1. Het begrotingscriterium;
2. Het misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium);
3. Het voorwaardencriterium.

In de volgende paragrafen wordt de normstelling voor de rechtmatigheidscontrole en de reikwijdte van de controle van de accountant ten aanzien van bovengenoemde criteria beschreven.

2.3 Het begrotingscriterium

In artikel 5 van de verordening ex. artikel 212 van de GW (hierna: de financiële verordening) is de norm voor begrotingsrechtmatigheid vastgelegd. Deze normen zijn hieronder overgenomen en waar nodig nader uitgewerkt.

- De norm voor begrotingsrechtmatigheid ligt op het niveau van overschrijding van de lasten van de programma's. Indien er overschrijdingen zijn moeten deze worden toegelicht door het Dagelijks Bestuur;
- Norm voor begrotingsrechtmatigheid ten aanzien van de balansposten ligt op het niveau van de geautoriseerde bedragen in het onderdeel uiteenzetting van de financiële positie in de begroting. Een toelichting hierop vindt plaats in de toelichting op de balans, waarbij expliciet bij een (verwachte) overschrijdingen van investeringskredieten wordt stilgestaan;
- Voor het schuiven van budgetten tussen programma's is toestemming van het Algemeen Bestuur vereist;
- Het Dagelijks Bestuur mag binnen de programma's met budgetten schuiven, mits de lasten van producten niet dusdanig worden overschreden dat de realisatie van andere producten binnen hetzelfde programma onder druk komen te staan. Indien de lasten van de producten met meer dan 50% worden overschreden, met een minimum van € 100.000 moet in de controledocumenten antwoord worden gegeven op de vraag of andere producten niet onder druk zijn komen te staan door de overschrijding.

De accountant toetst bovenstaande norm aan de hand van de toelichting in de jaarrekening en stelt daarmee vast of afwijkingen voor het accountantsoordeel rechtmatig of onrechtmatig zijn. Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten geeft in de jaarlijkse Kadernota Rechtmatigheid de mogelijke vormen van begrotingsoverschrijdingen weer en de consequenties daarvan voor het accountantsoordeel.

2.4 Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium)

Indien bij een toereikend M&O-beleid dat in voldoende mate is uitgevoerd toch een belangrijke (materiele) onzekerheid blijft bestaan met betrekking tot de rechtmatigheid van de lasten of baten en deze niet verder kan worden gereduceerd, dient de accountant te beoordelen of deze onzekerheid in de toelichting bij de jaarrekening adequaat wordt weergegeven.

2.5 Het voorwaardencriterium

Besteding en inning van gelden zijn aan bepaalde voorwaarden verbonden waarop door de accountant moet worden getoetst. Deze voorwaarden liggen vast in wetten en regels van hogere overheden en de eigen regelgeving.

In bijlage 1 zijn per proces de interne en externe regels opgenomen, die de accountant in zijn controle van het voorwaardencriterium moet betrekken. Dit is het normenkader. De accountantscontrole is gericht op:

- De naleving van wettelijke kaders, zoals die in de kolom “wetgeving extern” van het bij de controle te hanteren normenkader is opgenomen (bijlage 1 van dit protocol). Dit uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen.
- De naleving van de interne kaders zoals opgenomen in de kolom “regelgeving intern” van het bij de controle te hanteren normenkader is opgenomen (bijlage 1 van dit protocol). Dit laatste voor zover van toepassing en uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen. Ten aanzien van het voorwaardencriterium vindt voor de interne regelgeving uitsluitend een toets plaats naar de recht, hoogte en duur bepalingen van financiële beheershandelingen, tenzij jegens derden (bijvoorbeeld in toekenningsbeschikkingen) aanvullende voorwaarden met directe financiële consequenties zijn opgenomen.
- Ten aanzien van besluiten van het Dagelijks Bestuur worden de voorschriften van de kadernota gevolgd. Hierin staan een tweetal belangrijke aandachtspunten. De keuze is gemaakt om de besluiten van het Dagelijks Bestuur buiten het normenkader te laten, tenzij dat wettelijk niet is toegestaan.
- Voor niet financiële rechtmatigheid en financiële beheershandelingen, waarvan de accountant het rechtmatigheidsaspect niet goed kan overzien (staatssteun en Europese aanbestedingen) volgt de accountant tot nader orde het BADO en de advieskadernota's van het BBV.

3. Reikwijdte accountantscontroles rechtmatigheidstoetsing

3.1 Accountantscontrole rechtmatigheid

De accountantscontrole op rechtmatigheid is gericht op het normenkader, zoals opgenomen in bijlage 1 van dit protocol. Dit wettelijke kader behelst:

1. de naleving van wettelijke en regelgevingskaders, zoals die in de kolom "wetgeving extern" van het normenkader van de rechtmatigheidscontrole is opgenomen (bijlage 1 van dit protocol). Dit uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen;
2. en de naleving van de volgende kaders:
 - a. de begroting;
 - b. de overige kaders volgens bijlage 1 van dit protocol voor zover van toepassing en uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen.
3. en de naleving van de overige kaders zoals opgenomen in de kolom "regelgeving intern" van het normenkader van de rechtmatigheidscontrole (bijlage 1 van dit protocol). Dit laatste voor zover van toepassing en uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen op kunnen betreffen.

Ten aanzien van het voorwaarden criterium vindt voor de interne regelgeving uitsluitend een toets plaats naar de hoogte, duur en doelgroep/object van financiële beheershandelingen, tenzij jegens derden (bijvoorbeeld in toekenningsbeschikkingen) aanvullende voorwaarden gerapporteerd met directe financiële consequenties zijn opgenomen. Indien en voor zover bij de accountantscontrole materiële financiële onrechtmatige handelingen worden geconstateerd, worden deze in de rapportage en oordeelsweging uitsluitend betrokken indien en voor zover het door het bestuur of hogere overheden vastgestelde regels betreft.

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Over alle aspecten van het begrotingscriterium wordt door de accountant gerapporteerd in zijn rapport van bevindingen.

Hieronder volgende de aspecten van het begrotingscriterium waarop wordt getoetst in de controle op de rechtmatigheid:

Begrotingscriterium	Onrechtmatig maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig en telt mee voor het oordeel
Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend.		X
Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig is gesignaleerd.		X
Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.	X	
Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie) regelingen. Vaak blijft vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een overschrijding	X	
Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn		X
Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit		

bijvoorbeeld bij ander onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt. a. Geconstateerd tijdens het verantwoordingsjaar b. Geconstateerd na het verantwoordingsjaar	X	X
Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investerings) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren: - jaar van investeren - afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	X	X

3.2 Interne controle

Bij de beoordeling van de jaarrekening van Laborijn maakt de accountant gebruik van de door, Laborijn, uitgevoerde interne controlewerkzaamheden.

3.3 Communicatie en periodiek overleg

Onderstaand is de overlegstructuur vastgelegd voor 2022 en volgende jaren.

Met wie	Aantal per jaar	Toelichting
Auditcommissie	PM	De auditcommissie bestaat uit 2 leden van het Algemeen Bestuur. De commissie bespreekt met de accountant het door hem voorgestelde controleplan. De commissie bespreekt met de accountant zijn bevindingen en het accountantsverslag over de jaarrekening en brengt hierover verslag uit aan het algemeen bestuur.
Algemeen directeur/ adjunct-directeur en concerncontroller en auditor	Periodiek	De algemeen directeur, de adjunct-directeur en de concerncontroller zijn voor de accountant belangrijke gesprekspartners binnen de gemeenschappelijke regeling. Bijeenkomsten: <ul style="list-style-type: none"> • Pre-audit gesprek • De bespreking van de bevindingen van interim-controle (op basis van de concept managementletter) en; • De eindejaarscontrole (op basis van het concept-rapport bevindingen).
Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur	PM	Op verzoek zal de accountant verschijnen in de vergaderingen van Auditcommissie en Algemeen Bestuur.

4. Rapportering accountant

Tijdens en na afronding van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant hierna in het kort weergegeven als volgt:

4.1 Interim-controle

In de loop van het jaar wordt door de accountant een zogenaamde interim-controle uitgevoerd. Over de uitkomsten van die tussentijdse controle wordt een managementletter uitgebracht, die wordt verstrekt aan de directie. De directeur biedt deze ter kennisneming aan, aan het dagelijks bestuur, de auditcommissie en het algemeen bestuur.

4.2 Verslag van bevindingen

Overeenkomstig de Gemeentewet wordt omtrent de controle van de jaarrekening een verslag van bevindingen uitgebracht aan het Algemeen Bestuur en in afschrift aan het Dagelijks Bestuur. In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover kan waarborgen.

4.3 Uitgangspunten voor de rapportagevorm

Gesignaleerde onrechtmatigheden worden toegelicht gespecificeerd naar de aard van het criterium (begrotingscriterium, voorwaardencriterium, etc.).

Fouten en onzekerheden die de rapporteringstolerantie als bedoeld in hoofdstuk 2 van dit controleprotocol overschrijden, worden weergegeven in een apart overzicht bij het verslag van bevindingen.

4.4 Controleverklaring

In de controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven, zowel ten aanzien van de getrouwheid als de rechtmatigheid, uitmondend in een oordeel over de jaarrekening. Deze controleverklaring is bestemd voor het Algemeen Bestuur, zodat deze door het Dagelijks Bestuur opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

Aldus besloten door het Algemeen Bestuur van Laborijn op 8 juli 2022

De secretaris
J.T. Spruit

De voorzitter
drs. E.J. Huizinga MBA

Bijlage 1: Normenkader 2022 Gemeenschappelijke regeling Uitvoeringsorganisatie Laborijn

Programma	Specifieke activiteit	Wetgeving extern	Regelgeving intern
Algemene overhead	Algemeen financieel middelenbeheer	<ul style="list-style-type: none"> - Grondwet - Burgerlijk Wetboek - Gemeentewet - Besluit Begroting en Verantwoording - Wet gemeenschappelijke regelingen - Algemene Wet Bestuursrecht 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeenschappelijke Regeling Laborijn - Financiële verordening (art. 212) Laborijn - Controleverordening (art. 213) Laborijn - Mandaat- en ondermandaatbesluit Laborijn, inclusief het register met ondermandaten - De bijdrageverordening
	Treasurybeheer	<ul style="list-style-type: none"> - Wet financiering decentrale Overheden - Wijzigingswet - Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden 	<ul style="list-style-type: none"> - Het treasurystatuut
	Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid	<ul style="list-style-type: none"> - Ambtenarenwet - Burgerlijk Wetboek - Fiscale wetgeving - Arbowetgeving - Sociale verzekeringswetten - Cao SGO - CAO WSW - CAO Aan de slag - Pensioenregelgeving - Algemene verordening gegevensbescherming - Uitvoeringswet algemene verordening gegevensbescherming - Wet normering bezoldiging top functionarissen publieke en semipublieke sector - Wet Werk en Zekerheid - Wet Arbeidsmarkt in Balans - Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren 	<ul style="list-style-type: none"> - De regelingen van Laborijn - Protocollen m.b.t. de privacy en veiligheid
	Inkopen, verkopen, contractbeheer en dienstverlening aan derden	<ul style="list-style-type: none"> - EU aanbestedingsregels - Aanbestedingswet - Wet Markt en Overheid - Wet op de vennootschapsbelasting - Wet op de omzetbelasting (BTW compensatiefonds) - Archiefwet 	<ul style="list-style-type: none"> - De algemene voorwaarden Laborijn - Het dienstverleningshandvest Laborijn - De afzonderlijke dienstverleningsovereenkomsten met derden - Archiefverordening en archiefbesluit

Programma	Product	Wetgeving extern	Regelgeving intern
Ontwikkeling, re-integratie & participatie Wsw	Re-integratie	<ul style="list-style-type: none"> - Participatiewet - Wet stimulering arbeids- Participatie - Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) - Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) - Re-integratieverordeningen Participatiewet¹ - Verordeningen tegenprestatie - Verordeningen loonkosten-kostensubsidie 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeringsregels m.b.t. de re-integratievoorzieningen (loon-kostensubsidie, job coaching, beschutwerk, scholing, premies) - Uitvoeringsregels m.b.t. de tegenprestatie
	Wsw	<ul style="list-style-type: none"> - Wet Sociale Werkvoorziening 	<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsregels detacheringen en loonkostensubsidie - Reglementen en protocollen
Inkomen & financiële dienstverlening	Sociale inkomensvoorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> - Participatiewet - Regeling Participatiewet, loaw en loaz - Besluit Participatiewet - Besluit aanwijzing registraties gezamenlijke huishouding - Besluit extramurale vrijheidsbeneming en sociale zekerheid - Besluit gelijkstelling vreemdelingen, Participatiewet, loaw/z - Algemeen inkomensbesluit sociale zekerheidswetten - Wet SUWI - Besluit SUWI - Regeling SUWI 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeringsregels m.b.t. doelgroepen, vermogensvaststelling en debiteurenbeheer.
		<ul style="list-style-type: none"> - loaw / loaz - Bbz 2004 - Regeling administratieve uitvoeringsvoorschriften Bbz 2004 - Regeling financiering en verantwoording loaw, loaz en Bbz 2004 - Regeling vermogenswaardering loaz -Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig ondernemers (Tozo) - Boetebesluit - Besluit buitengerechtelijke kosten - Besluit Tarieven Ambtshandelingen Gerechtsdeurwaarders 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeringsregels
		<ul style="list-style-type: none"> - Sociale en Fiscale wetgeving - Wet financiering sociale verzekeringen - Wet Walvis - Wet Taaleis - Verordeningen m.b.t. handhaving, verrekening bestuurlijke boetes en afstemming 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeringsregels

¹ De verordende bevoegdheden m.b.t. de Participatiewet zijn niet overgedragen aan Laborijn. Voor het opstellen van beleids- en uitvoeringsregels is Laborijn gebonden aan de kaders zoals deze door de gemeenteraden zijn vastgelegd in hun verordeningen als bedoeld in artikel 8a van de Participatiewet.

		<ul style="list-style-type: none"> - Verordeningen o.g.v. de Wet Taaleis - Verordeningen cliëntenparticipatie 	
--	--	---	--

Programma	Product	Wetgeving extern	Regelgeving intern
Overige regelingen	Bijzondere bijstand ²	<ul style="list-style-type: none"> - Participatiewet - Verordening individuele Inkomensvoetstuk - Verordening individuele Studietoelating - Energietoelating 2022 	- Uitvoeringsregels met betrekking tot doelgroepen en draagkracht
	BBZ gevestigde ondernemers	<ul style="list-style-type: none"> - Bbz 2004 - Regeling administratieve uitvoeringsvoorschriften Bbz 2004 - Regeling financiering en verantwoording loaw, loaz en Bbz 2004 	- Uitvoeringsregels
	Kinderopvang ³	- Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen	- Uitvoeringsregels
	Inburgering	- Wet inburgering 2021	- Uitvoeringsregels
	Leefgeldregeling Oekraïens	- Regeling opvang ontheemden Oekraïne	- Uitvoeringsregels

² Aan Laborijn is overgedragen de taak tot het verlenen van aanvullende inkomensondersteuning vanuit de bijzondere bijstand indien de kosten direct verband houden met het levensonderhoud, zoals de woonkostentoeslagen en boven wettelijke aanvullingen op de bijstandsnorm. Het verlenen van bijzondere bijstand voor bijvoorbeeld de aanschaf van wiggoed of ter dekking van de voor eigen rekening gebleven zorgkosten zijn niet aan Laborijn overgedragen.

³ Met betrekking tot de Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen is aan Laborijn overgedragen de taak tot de vaststelling en uitbetaling van de gemeentelijke bijdragen t.b.v. de gemeentelijke doelgroepen met uitzondering van de groep medisch geïndiceerde.

Aan: Algemeen Bestuur

Van: Dagelijks Bestuur

Betreft: Aanstelling accountant voor de boekjaren 2022 tot en met 2024

Datum: 8 juli 2022

Aanleiding

In de afgelopen maanden is een Europese aanbesteding geweest voor de accountantsdiensten. De overeenkomst met onze huidige accountant liep tot en met boekjaar 2021. Omdat de accountant in opdracht van het Algemeen Bestuur werkt, is het de taak van het AB om de accountant te benoemen.

In de vergadering van 17 december 2021 is door het AB opdracht gegeven om deze aanbesteding in gang te zetten. Het AB heeft geen kaders meegegeven. Het doel van de aanbestedingsprocedure was om op een transparante en rechtmatige wijze een accountant aan te stellen voor de boekjaren 2022 tot en met 2024. Bij de beoordeling van de inschrijvingen is met name gekeken naar de aanpak van de controle, maar ook de adviesrol die de accountant heeft voor het AB en de interne organisatie.

Procedure

Op 17 mei is de Europese aanbesteding gepubliceerd. Laborijn heeft hiervoor eisen en gunningscriteria geformuleerd waarop de inschrijvingen beoordeeld zijn. Het opstellen en beoordelen van de inschrijvingen is gedaan door het beoordelingsteam van Laborijn. Dit team bestond uit de algemeen directeur, concerncontroller en auditor. De aanbestedingsregelgeving schrijft voor dat dit team alle stappen in het proces in dezelfde samenstelling doorloopt. Wegens wisselingen in de bestuurssamenstelling, als gevolg van de gemeenteraadsverkiezingen, was actieve deelname van bestuursleden helaas niet mogelijk. Na ontvangst van de inschrijvingen zijn deze eerst beoordeeld op de gunningscriteria voor het plan van aanpak voor de accountantscontrole. Daarna hebben de inschrijvers op 23 juni een mondelinge presentatie gehouden waarin het plan van aanpak verder is toegelicht. De inschrijfprijs is ook beoordeeld, maar deze beoordeling stond los van de beoordelingscommissie. Daarmee is de inhoudelijke beoordeling van het aanbod door de beoordelingscommissie niet beïnvloed door de inschrijfprijs.

Uitkomst

Het beoordelingsteam heeft het plan van aanpak en de presentatie beoordeeld, en separaat de inschrijvingsprijs. De uitkomst van de aanbestedingsprocedure is dat Stolwijk Kelderman de economisch meest voordelige inschrijving heeft gedaan. Het is aan het AB om formeel de accountant te benoemen. Daarmee heeft Laborijn weer een accountant die de wettelijk verplichte jaarrekeningcontrole uitvoert, en die daarnaast ook als adviseur en sparringpartner voor Laborijn fungeert. Naast de gunning aan de economisch meest voordelige inschrijver wordt ook een wachtkamerovereenkomst gesloten met Baker Tilly, de als tweede geëindigde partij. Dit is voor de zekerheid in de offerteaanvraag opgenomen zodat in geval van voortijdige beëindiging de opdracht direct aan de als tweede geëindigde inschrijver gegund kan worden.

De overeenkomst van vier jaar bevat de optie om maximaal twee keer te verlengen met twee jaar. De overeenkomst loopt dus maximaal tot 2028. Het AB gaat medio 2024 met de accountant in gesprek over een mogelijke verlenging.

Gevraagd besluit

1. De opdracht voor de accountantsdiensten gunnen aan Stolwijk Kelderman omdat na toepassing van de in de offerteaanvraag beschreven beoordelingsprocedure blijkt dat zij de economisch meest voordelige inschrijving hebben gedaan. Dit onder oplegging van de gebruikelijke voorbehouden.
2. Met Baker Tilly een wachtkamerovereenkomst te sluiten zoals dat in de offerteaanvraag is vastgelegd.

Aldus besloten door het Algemeen Bestuur van Laborijn op 8 juli 2022

Secretaris

J.T. Spruit

De voorzitter

drs. E.J. Huizinga MBA

Bezoekadres
Terborgseweg 106/110
7005 BC Doetinchem

Postadres
Postbus 236
7000 AE Doetinchem

(0314) 65 46 54
contact@laborijn.nl
www.laborijn.nl

VERSTUURD VIA TENDERNEED

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
T.a.v. de heer Wout Wentink
Fascinatio Boulevard 200
3065 WB Rotterdam

Onderwerp : Voorgenomen gunningsbeslissing_afwijzing Europese openbare aanbesteding "Accountantsdiensten", met TenderNed-kenmerk 356835
Kenmerk : 2022 Laborijn/MR-01
Contactpersoon : M. Roelofsma
Klantnummer :
Uw brief van :
Bijlagen : 1 Scores op gunningscriteria

Doetinchem, 8 juli 2022

Geachte heer Wentink/ beste Wout,

Na uw inschrijving d.d. 14 juni 2021 inzake de Europese openbare aanbesteding "Accountantsdiensten", met dossiernummer 2022 Laborijn/MR-01, informeren wij u over de voorgenomen gunningsbeslissing, zoals het algemeen bestuur in haar vergadering van 8 juli 2022 heeft besloten.

De rangorde van de beoordeling ziet er als volg uit:

Inschrijver	Rangorde
Firma Stolwijk Kelderman	1
Firma Baker Tilly (Netherlands) N.V.	2

Na toepassing van de in de offerteaanvraag beschreven beoordelingsprocedure blijkt dat Stolwijk Kelderman de economisch meest voordelige inschrijving heeft gedaan. Het algemeen bestuur is naar aanleiding van deze uitkomst voornemens deze opdracht aan Stolwijk Kelderman te gunnen.

Op basis van de eindscore, te weten de Inschrijfprijs minus de totaal behaalde kwaliteitswaarde, is uw inschrijving op nummer 2 in rang geëindigd.

In bijlage 1 vindt u de scores op de gunningscriteria.

Indien gewenst zijn wij natuurlijk bereid om de afwijzing nog nader toe te lichten. Hiervoor kunt u contact opnemen met de inkoopadviseur door het zenden van een e-mail naar markroelofsma@blue-mark.nl. Eventuele verzoeken om toelichting schorten onderstaande termijn niet op.

U heeft de mogelijkheid bezwaar te maken tegen deze gunningsbeslissing. Hiertoe dient u uiterlijk op de twintigste (20^e) kalenderdag na verzending van dit schrijven (zie dagtekening) een voorlopige voorziening aanhangig te hebben gemaakt bij de ter zake bevoegde voorzieningenrechter. Eventuele verzoeken om (nadere) mondelinge toelichting schorten deze termijn niet op.

Voor het geval dat u Laborijn zou dagvaarden verzoeken wij u een afschrift van de te betekenen dagvaarding te sturen naar markroelofsma@blue-mark.nl. In afwachting van de uitspraak van de bevoegde rechter te Gelderland zal verdere besluitvorming met betrekking tot deze procedure in eerste instantie worden aangehouden.

Via deze weg dank ik u voor de in deze verrichte inspanningen en de uitgebrachte inschrijving.

Deze brief zenden wij u via de berichtenmodule van TenderNed en ik ga ervan uit u hiermee naar behoren te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Het Algemeen Bestuur van Laborijn

De secretaris
J.T. Spruit

De voorzitter
drs. E.J. Huizinga MBA

Bijlage 1 Scores op gunningscriteria

Onderdeel Kwaliteit

In onderstaand overzicht kunt u zien hoe uw scores waren.

criterium en subcriterium	% van totaal kwaliteit	Maximaal te behalen kwaliteitswaarde	Score winnaar	Uw behaalde kwaliteitswaarde (score)
Kwaliteit		€ 1.306.666,67		
K 1 Plan van aanpak	60 %	€ 784.000,00	€ 607.600,00 (77,50%)	€ 372.400,00 (47,50%)
Onderdeel 1			70%	70%
Onderdeel 2			70%	40%
Onderdeel 3			70%	40%
Onderdeel 4			100%	40%
K2 Presentatie	40%	€ 522.666,67	€ 470.400,00 (90,00%)	€ 313.600,00 (60,00%)
Onderdeel 1			70%	70%
Onderdeel 2			100%	70%
Onderdeel 3			100%	40%
Totaal behaalde kwaliteitswaarde:			€ 1.078.000,00	€ 686.000,00

Onderdeel Prijs

Partijen wordt **geen** inzicht geboden in de inschrijfprijs van de andere inschrijvers. De reden hiervoor is het commercieel vertrouwelijke karakter. Wel kan worden medegedeeld dat uw inschrijfprijs **hog**er was dan de inschrijfprijs van de winnaar.

Motivaties bij het onderdeel Kwaliteit

Subgunningscriterium	Maximaal te behalen kwaliteitswaarde	Uw behaalde kwaliteitswaarde (score)
K1 Plan van aanpak	€ 784.000,00	€ 372.400,00 (47,50%)
<p>Onderdeel 1: Inrichting van de controle (werkwijze Inschrijver)</p> <p>Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element ruim voldoende en heeft daarom de score 70% toegekend.</p> <p>Motivatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het Beoordelingsteam vindt dat het gevraagde wordt beantwoord. De opzet van de controle is conform uitvraag echter naar oordeel van het Beoordelingsteam wel wat standaard van opzet, ter verduidelijking: Inschrijver geeft wel antwoord op de WAT echter niet op de HOE. - De inrichting van de controle wordt gedetailleerd beschreven. De interim en jaarrekeningcontrole komt aan bod; <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <p>Als aandachtspunt ziet het Beoordelingsteam:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inschrijver doet de aanname dat Laborijn een internal auditor en kwaliteitsauditor heeft. Dit vindt het Beoordelingsteam een minpunt. Inschrijver had het organogram kunnen opvragen en/of welke functies zich bezig houden met de controle; - Het Beoordelingsteam waardeert het streven naar een systeemgerichte controle, echter geeft Inschrijver geen concrete invulling hieraan op welke wijze zij dit denkt te gaan realiseren. <p>Onderdeel 2: De invulling van de natuurlijke adviesfunctie (wat verstaat Inschrijver hieronder en wat valt erbuiten)</p> <p>Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element voldoende en heeft daarom de score 40% toegekend.</p> <p>Motivatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De invulling van de adviesfunctie wordt naar oordeel van het Beoordelingsteam ruim voldoende beschreven; - Gezien de genoemde kennis van de branche/markt had het Beoordelingsteam hier echter een meer specifieke invulling verwacht: Inschrijver heeft niet concreet beschreven op welke wijze de adviesfunctie tot meerwaarde bij Laborijn zal leiden. - Wat buiten de adviesfunctie valt heeft Inschrijver niet concreet beschreven en is daarmee onvolledig. <p>Onderdeel 3: Samenwerking/partnership/communicatie met Laborijn, waaronder maar niet beperkend tot ondersteuning van het Algemeen bestuur en de organisatie van Laborijn</p> <p>Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element voldoende en heeft daarom de score 40% toegekend.</p> <p>Motivatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het Beoordelingsteam vindt dat Inschrijver geen concreet antwoord geeft op hetgeen Laborijn gevraagd heeft bij dit onderdeel. Bij dit onderdeel gaat het namelijk om "Samenwerking/partnership/communicatie met Laborijn, waaronder maar niet beperkend tot ondersteuning van het Algemeen bestuur en de organisatie van Laborijn". <p>Het Beoordelingsteam vindt dat Inschrijver ingaat op haar eigen ontwikkeling en prestaties (vaktechnisch team, ssa accountantsoverleg Bzk, training medewerkers) en niet de manier waarop dit gedeeld/ gecommuniceerd wordt met</p>		

Laborijn. Gaat Inschrijver dit samen met Laborijn tot bloei laten komen? Dit is voor het Beoordelingsteam niet duidelijk geworden.

- Verder vindt het Beoordelingsteam dat de beschrijving algemeen van aard is en niet Laborijn specifiek.

Onderdeel 4: Bij de beschrijving van de risico's dient Inschrijver in ieder geval aandacht te besteden aan bedrijfsrisico's en de analyse van de interne beheersing.

Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element voldoende en heeft daarom de score 40% toegekend.

Motivatie:

- Het Beoordelingsteam vindt dat het antwoord van Inschrijver niet zozeer gaat over de bedrijfsrisico's bij Laborijn. Het is naar oordeel van het Beoordelingsteam vrij algemeen;

- Ook sluit Inschrijver niet aan bij de managementletter 2021 die juist door Laborijn is verstrekt om inzage te geven in de organisatie en bedrijfsrisico's van Laborijn.

- De analyse van de interne beheersing komt niet voor in de tekst. Er staat enkel: *"Aandacht in controle aan processen die mogelijk kunnen verbeteren. Delen van onze observaties in relatie tot soft controls. Niet alleen vanuit het oogpunt van de werking van uw beheersmaatregelen, maar ook vanuit een efficiënte bedrijfsvoering."*

Subgunningscriterium	Maximaal te behalen kwaliteitswaarde	Uw behaalde kwaliteitswaarde (score)
K 2 Presentatie	€ 522.666,67	€ 313.600,00 (60,00%)

Onderdeel 1: De mate waarin een presentatie (inclusief antwoorden op vragen) de schriftelijke aanbieding van Inschrijver versterkt en overtuigt

Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element ruim voldoende en heeft daarom de score 70% toegekend.

Motivatie:

- De presentatie heeft deels geholpen aanvullende informatie te verstrekken wat niet in het plan van aanpak stond vermeld. Hier gaat het dan specifiek om de nadere invulling van de natuurlijke adviesfunctie.

- De pragmatische aanpak van Inschrijver spreekt het Beoordelingsteam aan;

- Een van de presentatoren informeert naar de betrokkenheid bij de aanbesteding van het algemeen bestuur, dat wordt als meerwaarde gewaardeerd door het Beoordelingsteam.

Aandachtspunten:

- De presentatie heeft geen meerwaarde geboden in de specifieke bedrijfsrisico's van Laborijn waar tijdens de presentatie concreet een vraag door het Beoordelingsteam over is gesteld;

- Dit geldt ook voor de vraag van het Beoordelingsteam over de overgang van gegevensgericht naar systeemgericht. De praktische uitvoerbaarheid is door het Beoordelingsteam beoordeeld als matig.

Onderdeel 2: De mate waarin het presenterende team van Inschrijver blijkt geeft van inhoudelijke kennis

Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element ruim voldoende en heeft daarom de score 70% toegekend.

Motivatie:

- Het Beoordelingsteam vindt dat Inschrijver aangetoond heeft over de vereiste vaktechnische kennis en inhoud te beschikken;

- Standaard maakt een IT audit onderdeel uit van de standaard dienstverlening, dat wordt als meerwaarde voor Laborijn gewaardeerd door het Beoordelingsteam.

Aandachtspunten:

- De presentatoren hebben tijdens de presentatie regelmatig aangegeven “het sociale domein” te verstaan, echter is het Beoordelingsteam niet concreet geworden wat daarvan de specifieke meerwaarde daarvan is voor Laborijn. Het Beoordelingsteam mist daarbij een concrete doorvertaling naar de wetten, opdrachten van Laborijn etc.

Onderdeel 3: De mate waarin het presenterende team van Inschrijver acteert als een team:

Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element voldoende en heeft daarom de score 40% toegekend.

Mate van onderlinge interactie

Motivatie:

- Het onderling aanvullen gaat volgens het Beoordelingsteam op een natuurlijke wijze. De sfeer aan tafel was prettig en constructief.

Aandachtspunt:

- Het beoordelingsteam miste in de inleiding een duidelijke rolverdeling van de presentatie.

Mate waarin het team op elkaar is ingespeeld

Motivatie:

Aandachtspunt:

- De toelichting van de presentatoren op de presentatie bevatte veel dubbelingen, hierbij valt te denken aan: “marktleider zijn”, “binding met de regio” etc. Naar oordeel van het Beoordelingsteam komt dit o.a. door e uitgebreide inleiding van een van de presentatoren op de presentatie. Dit had tot gevolg dat de inhoud van bepaalde dia's werd herhaald, dit ziet het Beoordelingsteam als belangrijk verbeterpunt.

Conclusie

De conclusie is dat u op het gunningscriterium Kwaliteit **minder** kwaliteitswaarde heeft behaald dan de winnaar en dat u op het gunningscriterium Prijs een **hogere** inschrijfprijs heeft dan de winnaar, waardoor uw fictieve inschrijfprijs **hoger** is dan de winnaar.

VERSTUURD VIA TENDERNED

Stolwijk Kelderman
T.a.v. de heer Nico Krooshof
Terborgseweg 25b
7001 GM DOETINCHEM

Onderwerp : Voorgenomen gunningsbeslissing Europese openbare aanbesteding
"Accountantsdiensten", met TenderNed-kenmerk 356835
Kenmerk : 2022 Laborijn/MR-01
Contactpersoon : M. Roelofsma
Bijlagen : 1 Aan te leveren bewijsmiddelen, 2 scores op gunningscriteria

Geachte heer Krooshof/ beste Nico,

Na uw inschrijving d.d. 14 juni 2021 inzake de Europese openbare aanbesteding "Accountantsdiensten", met dossiernummer 2022 Laborijn/MR-01, informeren wij u over de voorgenomen gunningsbeslissing, zoals het algemeen bestuur in haar vergadering van 8 juli 2022 heeft besloten.

De rangorde van de beoordeling ziet er als volg uit:

Inschrijver	Rangorde
Firma Stolwijk Kelderman	1
Firma Baker Tilly (Netherlands) N.V.	2

Na toepassing van de in de offerteaanvraag beschreven beoordelingsprocedure blijkt dat Stolwijk Kelderman de economisch meest voordelige inschrijving heeft gedaan. Het algemeen bestuur is naar aanleiding van deze uitkomst voornemens deze opdracht aan uw organisatie te gunnen. In bijlage 2 vindt u de scores op de gunningscriteria.

Voorbehoud

Voordat tot gunning overgegaan kan worden, geldt in overeenstemming met de Offerteaanvraag het volgende voorbehoud:

- Binnen 5 werkdagen na dagtekening van deze brief dienen de bewijsmiddelen uit de Offerteaanvraag door u aangeleverd te zijn (de vereiste documenten vindt u in de bijlage bij dit schrijven);
- De door Stolwijk Kelderman aangeleverde bewijsstukken worden door Laborijn positief beoordeeld;
- Binnen 20 kalenderdagen na dagtekening van deze brief door belanghebbende(n) geen bezwaar wordt aangetekend tegen dit voornemen van gunning.

Via deze weg danken wij u voor de in deze verrichte inspanningen en de uitgebrachte inschrijving. Deze brief zenden wij u via de berichtenmodule van TenderNed.

Indien u vragen heeft over de procedure kunt u contact opnemen met de inkoopadviseur Mark Roelofsma door een email te sturen naar markroelofsma@blue-mark.nl.

Met vriendelijke groet,

Het Algemeen Bestuur van Laborijn

De secretaris
J.T. Spruit

De voorzitter
drs. E.J. Huizinga MBA

Bijlage 1: Aan te leveren bewijsmiddelen

Voorwaarden aanlevering bewijsmiddelen:

- De documenten worden aangeleverd in de door Laborijn gewenste vorm/lay-out.
- Deze documenten zijn uiterlijk vijf (5) werkdagen na dagtekening schriftelijk verzoek daartoe in het bezit van Laborijn
- Per document dient Stolwijk Kelderman de betreffende specificatie en/of prestatie gemarkeerd en voorzien van een verwijzing naar de betreffende eis of wens (bijv. in de kantlijn een verwijzing naar nummer betreffende eis/wens) op te nemen, zodanig dat er geen interpretatieverschillen kunnen ontstaan.

Indien één of meerdere documenten niet in overeenstemming zijn met alle bovenstaande voorwaarden dan zal de betreffende eis als ‘Niet Voldaan’ gescoord worden en leidt dit alsnog tot uitsluiting van verdere deelname.

Paragraaf	Document ter bewijsvoering
3.2	<p>Gedragsverklaring aanbesteden Een gedragsverklaring aanbesteden (https://www.justis.nl/producten/gva/), die op het tijdstip van indienen van de Inschrijving niet ouder is dan twee jaar.</p>
3.2	<p>Verklaring Belastingdienst Een verklaring van de belastingdienst (Verklaring betalingsgedrag nakoming fiscale verplichtingen), die op het tijdstip van het indienen van de Inschrijving niet ouder is dan zes maanden.</p>
3.3.2	<p>Financiële en economische draagkracht Bewijsmiddelen (niet indienen bij Inschrijving. Pas na verzoek hiertoe verstrekken) Om dit aan te tonen kan Inschrijver een bewijs van verzekering, (wettelijke aansprakelijkheidsverzekering), overleggen waaruit blijkt dat de verzekering dekking biedt voor ten minste € 1.000.000,- per gebeurtenis, met een minimale jaarlijkse uitkering van 200% van dit bedrag.</p>
3.3.4	<p>Technische bekwaamheid- Beroepsbevoegdheid</p> <p>A. AFM Door het ondertekenen van de Bijlage [Uniforme Europees Aanbestedingsdocument] verklaart Inschrijver te beschikken over een vergunning van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) inzake het verrichten van Wettelijke controles bij niet-OOB's (Organisaties van Openbaar Belang).</p> <p>B. WTA-vergunning Door het ondertekenen van de Bijlage [Uniforme Europees Aanbestedingsdocument] verklaart Inschrijver ingeschreven te zijn in het register van accountantsorganisaties, waaruit blijkt dat Inschrijver op grond van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) wettelijke controles mag verrichten.</p>

Bijlage 2

Scores op gunningscriteria

Onderdeel Kwaliteit

In onderstaand overzicht kunt u zien hoe uw scores waren.

Criterion en subcriterium	% van totaal kwaliteit	Maximaal te behalen kwaliteitswaarde	Uw behaalde kwaliteitswaarde (score)
Kwaliteit		€ 1.306.666,67	
K 1 Plan van aanpak	60 %	€ 784.000,00	€ 607.600,00 (77,50%)
Onderdeel 1			70%
Onderdeel 2			70%
Onderdeel 3			70%
Onderdeel 4			100%
K2 Presentatie	40%	€ 522.666,67	€ 470.400,00 (90,00%)
Onderdeel 1			70%
Onderdeel 2			100%
Onderdeel 3			100%
Totaal behaalde kwaliteitswaarde:			€ 1.078.000,00

Onderdeel Prijs

Partijen wordt **geen** inzicht geboden in de inschrijfprijs van de andere inschrijvers. De reden hiervoor is het commercieel vertrouwelijke karakter. Wel kan worden medegedeeld dat uw inschrijfprijs **lager (goedkoper)** was dan de inschrijfprijs van de winnaar.

Motivaties bij het onderdeel Kwaliteit

Subgunningscriterium	Maximaal te behalen kwaliteitswaarde	Uw behaalde kwaliteitswaarde (score)
K1 Plan van aanpak	€ 784.000,00	€ 607.600,00 (77,50%)
Onderdeel 1: Inrichting van de controle (werkwijze Inschrijver)		
Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element ruim voldoende en heeft daarom de score 70% toegekend.		

Motivatie:

- Uit de tekst wordt het Beoordelingsteam duidelijk op welke wijze de controle is ingericht. Deze beschrijving is conform de huidige werkwijze.
- Het Beoordelingsteam heeft beperkt nieuwe inzichten of bijzondere aanvullingen aangetroffen.
- Het spreekt het Beoordelingsteam aan dat Inschrijver ook ingaat op de fraudeparagraaf.

Onderdeel 2: De invulling van de natuurlijke adviesfunctie (wat verstaat Inschrijver hieronder en wat valt erbuiten)

Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element ruim voldoende en heeft daarom de score 70% toegekend.

Motivatie:

- Het Beoordelingsteam vindt dat de natuurlijke adviesfunctie helder en in voldoende mate is beschreven. In de gegeven voorbeelden worden Laborijn specifieke vraagstukken (voorbeeld nieuwbouw) benoemd. Dit spreekt het beoordelingsteam aan;
- Inschrijver maakt naar oordeel van het Beoordelingsteam een (voorzichtige) scheiding tussen wat binnen (mondeling) en buiten (in afstemming) de opdracht valt. Dit had naar oordeel van het Beoordelingsteam specifiekere gekund.

Onderdeel 3: Samenwerking/partnership/communicatie met Laborijn, waaronder maar niet beperkend tot ondersteuning van het Algemeen bestuur en de organisatie van Laborijn

Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element ruim voldoende en heeft daarom de score 70% toegekend.

Motivatie:

- Het Beoordelingsteam vindt het prettig dat Inschrijver een vast team biedt, met een vast aanspreekpunt;
- Tevens vindt het Beoordelingsteam Inschrijver actief met het delen van kennis (nieuwsbrieven, nieuwsberichten ed).

Aandachtspunt:

Als aandachtspunt merkt het Beoordelingsteam op dat Inschrijver dit onderdeel niet Laborijn specifiek heeft gemaakt.

Onderdeel 4: Bij de beschrijving van de risico's dient Inschrijver in ieder geval aandacht te besteden aan bedrijfsrisico's en de analyse van de interne beheersing.

Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element uitstekend en heeft daarom de score 100% toegekend.

Motivatie:

- Het Beoordelingsteam vindt dat Inschrijver een uitgebreide en Laborijn specifieke beschrijving van de risico's heeft gegeven. De kennis van Laborijn / branche komt daarin goed tot uitdrukking, dit is uitstekend.

Subgunningscriterium	Maximaal te behalen kwaliteitswaarde	Uw behaalde kwaliteitswaarde (score)
K 2 Presentatie	€ 522.666,67	€ 470.400,00 (90,00%)

Onderdeel 1: De mate waarin een presentatie (inclusief antwoorden op vragen) de schriftelijke aanbieding van Inschrijver versterkt en overtuigt

Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element ruim voldoende en heeft daarom de score 70% toegekend.

Motivatie:

- De presentatie onderschrijft de bevindingen van het Beoordelingsteam zoals deze bij het onderdeel K1 [Plan van aanpak] zijn gedaan;
- De kwaliteit van de presentatie is goed: duidelijk en rustig verteld, zeer gedegen en sluit aan bij de Laborijn werkwijze en cultuur. Inschrijver begrijpt goed wie Laborijn is.

Onderdeel 2: De mate waarin het presenterende team van Inschrijver blijkt geeft van inhoudelijke kennis

Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element uitstekend en heeft daarom de score 100% toegekend.

Motivatie:

- De inhoudelijke kennis en daarnaast de kennis van het sociale domein, meer specifiek Participatiewet, de WsW was duidelijk merkbaar;
- De ontwikkelingen in bredere context, de ontwikkelingen in de markt en focus zijn als zeer positief ervaren door het Beoordelingsteam. Als voorbeeld: de uitleg van de wijze waarop het toezichtskader AFM zich verhoudt tot de wens van Laborijn om te komen tot meer systeemgerichte controle.

Onderdeel 3: De mate waarin het presenterende team van Inschrijver acteert als een team:

Het Beoordelingsteam vindt uw beantwoording en onderbouwing van dit element uitstekend en heeft daarom de score 100% toegekend.

Mate van onderlinge interactie

Motivatie:

- De presentatoren starten met een korte inleiding op de rolverdeling tijdens de presentatie, dat was vooraf erg duidelijk voor het Beoordelingsteam;
- De presentatoren hebben ervoor gekozen niet zichzelf maar elkaar voor te stellen. Het Beoordelingsteam vindt erg natuurlijk overkomen, en dit bevorderde de onderlinge interactie tijdens de presentatie.

Mate waarin het team op elkaar is ingespeeld

Motivatie:

- Het Beoordelingsteam vindt dat de presentatoren niet strikt op de sheets zitten, op een heel natuurlijke manier werd het verhaal overgebracht. Dit kan het Beoordelingsteam waarderen.

Aandachtspunt:

- Een verdere verbetering is nog mogelijk om de toelichting van de presentatoren behorende bij de presentatie compacter te maken, en zelf de beschikbaar gestelde tijd te monitoren.

Conclusie

De conclusie is dat u op het gunningscriterium Kwaliteit **meer** punten heeft behaald dan de nummer 2 en dat u op het gunningscriterium Prijs een **lagere** inschrijfprijs heeft dan de nummer 2, waardoor uw fictieve inschrijfprijs **lager** is dan de nummer 2.